

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 811

2. STUDENOGA 2018. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

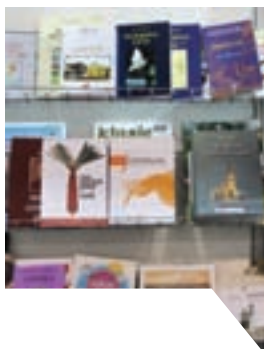

9 771451 425001 >

Znakovi nade i vjere

SADRŽAJ

6

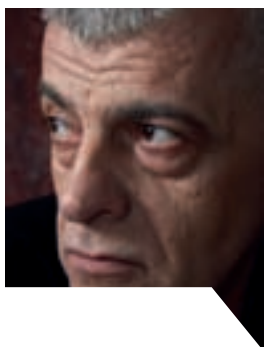
NIU *Hrvatska riječ* i ZKVH predstavili svoja najnovija izdanja na beogradskom *Sajmu knjiga*

Književnost, znanost i publicistika

8

Kampanja vađenja šećerne repe
Zagorčio truli korijen

12

Dr. sc. Milorad Đurić, politolog

Mediji moraju suštinski biti slobodni

20

Tragovi manje poznate zavjetne skulpture podignute u velikoj epidemiji

Vjera i pobožnost naših predaka

24

U S. Mitrovici svečano proslavljen sv. Dimitrije, zaštitnik Srijemske biskupije

Živjeti za trajne vrijednosti

26

Šimunovo u Lisinskom

Hajo i Bunjevačko kolo kod Šime u gostima

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Izbori bez oporbe

U nedjelju su izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina. Pripadnici 18 nacionalnih manjina koji će članove vijeća birati na neposrednim izborima pozvani su da u nedjelju iziđu na birališta i daju svoj glas nekoj od 58 izbornih lista. Republička izborna komisija utvrdila je zbirne izborne liste kandidata za članove nacionalnomanjinskih vijeća i to: za albansku manjinu šest lista, aškalijšku tri, bošnjačku četiri, bugarsku dvije, bunjevačku dvije, češku tri, egipatsku tri, grčku jednu, mađarsku dvije, njemačku tri, poljsku jednu, romsku pet, rumunjsku četiri, rusinsku sedam, slovačku četiri, slovensku jednu, ukrajinsku pet i vlašku nacionalnu manjinu dvije liste.

Hrvati, Crnogorci, Makedonci i Rusi neće ovoga puta izlaziti na birališta, izbori su za ove manjine elektorski zbog nedovoljnog broja upisanih birača u poseban birački popis. Praktično, pripadnici ovih manjina su već glasovali tako što su dali svoj glas (potpis potpore) elektoru kojem su željeli, te će oni u nedjelju i u njihovo ime birati članove novog nacionalnog vijeća.

Neizvjesnosti tko će činiti novi saziv HNV-a ovoga puta, čini se nema, jer je velika većina birača hrvatske nacionalne manjine koji su se uključili u ove izbore (95%) dala svoj glas elektorima koji podržavaju platformu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Drugim riječima, od 82 elektora 78 (podržanih od strane 4.979 birača) podržava listu *HRvati ZAJedno*. Na izborima sudjeluje i troje elektora članova Hrvatskog građanskog saveza i jedan elektor Hrvatske nezavisne liste.

Veliki i zahtjevan posao prikupljanja potpisa sada je iza elektora, preostaje da u nedjelju na elektorskoj skupštini u Beogradu, elektori izaberu članove nacionalnog vijeća. Listu kandidata za članove nacionalnog vijeća može predložiti jedna četvrtina prisutnih elektora, a redoslijed kandidata određuje predlagatelj liste. Elektori glasuju tajno, na unaprijed pripremljenim listićima, na koje upisuju ime nositelja, odnosno broj liste. Mandati koji pripadaju listi dodjeljuju se kandidatima s liste prema njihovom redoslijedu na listi, počevši od prvog kandidata. O tome tko će biti prvi na listi (nositelj liste) znat će se tek u nedjelju kada se liste (ako ih bude više) predaju. Kako sada stvari stoje, sudeći prema broju elektora, najvjerojatnije je da će, kako je rekao i napisao naš kolega, ovo biti, barem za novinare, jedni od najneuzbudljivijih izbora. Jedinstvena lista, jedinstveni elektori i mali broj elektora na »dru- goj strani« da bi mogli ući u izbornu utrku s ikakvim izgledima za uspjeh. Po svemu sudeći, izbori za nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine već su završeni. Ostaje da se formalno proglasi tko će u sljedećih četiri godine predstavljati hrvatsku nacionalnu manjinu u području obrazovanja, kulture, informiranja na jeziku nacionalne manjine i službene uporabe jezika i pisma te sudjelovati u procesu odlučivanja o pitanjima iz ovih područja.

Ili kako je to rekao predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** pozivajući pripadnike nacionalnih manjina da izađu na ove izbore, koji će preko ovih vijeća »kreirati svoju politiku i voditi svoju politiku«.

J. D.

Usvojena lista *HRvati ZAJedno*

Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) je na svojoj sjednici, održanoj u ponedjeljak u Subotici, usvojilo listu vijećnika *HRvati ZAJedno* koja će sudjelovati na izborima za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća u nedjelju, 4. studenoga, u Beogradu. DSHV je nositelj spomenute liste koja još okuplja više hrvatskih udruga i istaknute pojedince. Na listu je izabrano 29-ero od ukupno 78 elektora koliko ih je platforma *HRvati ZAJedno* okupila u predizbornom procesu. Pretpostavlja se da na elektorskoj skupštini u nedjelju neće biti druge liste, te da će osobe s liste *HRvati ZAJedno* činiti budući saziv Vijeća.

DSHV je ranije, u subotu, u Đurđinu organizirao susret elektora koji podržavaju listu *HRvati ZAJedno*. Kako navode, bila je to prilika za međusobno upoznavanje i razmjenu iskustava s obzirom na minuli proces prikupljanja potpisa. Potporu i priznanje za uspješno okončan proces prikupljanja potpisa ovom prigodom

pružili su im državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota** i generalni konzul Generalnog konzulata u Subotici **Velimir Pleša**. Domaćin ovog susreta bio je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**. U Đurđinu je služena i misa zahvalnica na kojoj su elektori iskazali zahvalnost Bogu za uspješno okončan proces prikupljanja potpisa potpore. Misu je predvodio mjesni župnik vlč. **Dražen Dulić**, a koncelebrirali su **Marko Kljajić**, župnik iz Surčina, **Jozo Duspara**, župnik iz Zemuna, **Dragan Muharem**, župnik iz Male Bosne i **Andrija Anišić**, župnik župe sv. Roka u Subotici. Nazočan je bio i **Vinko Cvijin**, župnik iz Vajske.

Inače, u povodu okončanja procesa prikupljanja potpisa za elektore, DSHV je objavio brošuru *Analiza izbora za IV. saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća*. Brošura ima 35 stranica i donosi pregled i analizu podataka vezanu za spol, dob i teritorijalnu raspodijeljenost elektora, ali i birača koji su podržali platformu *HRvati ZAJedno*, distribuciju glasova prema elektorima, uz programsku platformu liste i usporedbe pojedinih podataka s izborima iz 2010. i 2014. godine.

D. B. P.

Sve spremno za manjinske izbore

Direktorica Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović** izjavila je, u povodu izbora za Vijeća nacionalnih

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta **Andraš Pletikosić**, Palić, Nikole Tesle 32, ovlašten od poduzeća IMLEK a. d. Beograd, Padinska skela, Industrijsko naselje bb, Beograd, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA OBJEKTA PREHRAMBENE INDUSTRIJE, zaveden pod brojem IV-08/I-501-315/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 36153/1 KO Donji gard, Ulica Tolminska br. 10, Subotica (46.064471°,19.686407°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta VOJPUT d.o.o., Subotica, Đure Đakovića br. 10, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: LEGALIZACIJA KOMPLEKSA MEHANIZACIJE, zaveden pod brojem IV-08/I-501-323/2018, a koji se planira na katastarskim parcelama 21153/1, 21153/3 i 21153/5 KO Donji grad, Ulica Hipodromska bb, Subotica (46.092714°,19.640221°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

manjina u nedjelju, 4. studenog, da je veoma važno da se izbori održe, jer su 13 posto građana Srbije pripadnici nacionalnih manjina. Paunović je za srbijanske medije navela da vijeća nacionalnih manjina u naredne četiri godine trebaju zastupati interese određene manjine u dijalogu s vlastima i brinuti se o zaštiti kulture, tradicije i vrijednosti. Ona je kazala da je sve spremno za održavanje izbora i da je više od pola milijuna ljudi upisano u Posebni popis birača.

Direktorica Kancelarije za ljudska i manjinska prava objasnila je da se građani do 31. listopada u ponoć mogu upisati u popis, ukoliko to već nisu učinili, i dodala da je to preduvjet za glasovanje. Ona je navela da do sada nisu prijavljeni međunarodni promatrači za ove izbore i da su prijavljene neke domaće nevladine organizacije, prenosi *Tanjug*.

»Već imamo dovoljno iskustva i međunarodnoj javnosti je jasno da je Srbija napravila iskorak kada govorimo o izborima za nacionalna vijeća«, kazala je Paunović. Ona je dodala da je u svim fazama uključena Republička izborna komisija (RIK), da je ažuriran birački popis i da su utvrđena biračka mjesta.

Ona je također navela da Srbija, kada je riječ o nacionalnim manjinama, ima standarde koji su iznad europskog prosjeka.

H. R.

Nagrađene studentice etnologije za istraživanje šokačkih i srijemskih Hrvata

Fakultetsko vijeće Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, na prijedlog Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, dodijelilo je nagradu Filozofskog fakulteta *Franjo Marković* studenticama etnologije i kulturne antropologije: **Luciji Bukovčan, Katiji Crnčević, Ines Siuc, Klari Tončić, Klari Zečević Bogojević i Sindy Vuković**, koje su se istaknule iznimnim angažmanom u terenskom etnološkom istraživanju šokačkih i srijemskih Hrvata u Vojvodini (Srbija) u okviru kolegija *Prakse terenskog istraživanja*

OBAVIJEST O PROMJENI CIJENE ZA TOPLINSKU ENERGIJU

Obavještavaju se kupci toplinske energije da je Nadzorni odbor JKP *Subotička toplana* donio Odluku o cijenama za toplinsku energiju dana 8. 10. 2018. godine, na koju je Gradsko vijeće Grada Subotice dalo suglasnost dana 30. 10. 2018. godine. Nova cijena za tarifnu grupu STAMBENI PROSTOR za tarifni element ENERGIJA iznosi 5,13 RSD/ kWh, dok nova cijena za tarifni element POVRŠINA iznosi 28,85 RSD/m².

Nova cijena za tarifnu grupu POSLOVNI PROSTOR za tarifni element ENERGIJA iznosi 6,41 RSD/kWh, dok nova cijena za tarifni element INSTALIRANA SNAGA iznosi 245,81 RSD/kW. Nove cijene toplinske energije će se primjenjivati počevši od 1. 12. 2018. godine.

JKP SUBOTIČKA TOPLANA

voditeljice prof. dr. sc. **Milane Černelić** koji je proveden uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Na temelju tih istraživanja, studentice su izradile seminarske radove koje su nadalje oblikovale u stručne i znanstvene radove. Lucija Bukovčan i Katija Crnčević sudjelovale su na međunarodnom znanstvenom skupu s koautorskim izlaganjem te objavile svoj rad u Zborniku radova sa skupa (2018.). Radovi ostalih studentica objavljeni su u časopisu *Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a* sv. 9 (2017.).

Nagrade su dobitnicama uručene na svečanoj sjednici povodom Dana Fakulteta, 19. listopada.

(ZKVH)

Šešelj – još jedno kazneno djelo

Ministrica građevinarstva, prometa i infrastrukture **Zorana Mihajlović** izjavila je prošlog tjedna u Skupštini Srbije da je predsjednik Srpske radikalne stranke **Vojislav Šešelj** prekršio Zakon o planiranju i izgradnji, jer nije nadležnim tijelima prijavio radove na kući u Hrtkovcima koju je nedavno kupio.

»Predsjednik SRS-a Vojislav Šešelj je kupio kuću u Hrtkovcima za 40.000 eura i ta kuća je nelegalna, jer je izgrađena bez građevinske dozvole. Ali Šešelj je prekršio Zakon o planiranju i izgradnji, jer je ovu kuću obnovio bez dozvole, a morao je radove prijaviti općini i da za to dobije dozvolu. To je kazneno djelo«, rekla je Zorana Mihajlović.

Ona je istaknula i da je predsjednik SRS-a kupovinu te kuće trebao prijaviti Agenciji za borbu protiv korupcije, što nije uradio, pošto tvrdi da se ova stranka »zalaže za čast i poštenje, a na drugoj strani krši zakone«, prenio je kabinet Zorane Mihajlović.

Z. S.

Palma i Happy u službenom posjetu Zagrebu

Predsjednik Jedinствene Srbije (JS) i Skupštine grada Jagodine **Dragan Marković Palma** boravit će 2. studenoga u službenom posjetu Zagrebu, na poziv gradonačelnika glavnog grada Hrvatske **Milana Bandića**. Poziv je upućen 28. rujna, a Bandić ističe da Markoviću upućuje »najsrdahnije pozdrave u ime svih Zagrepčana i u svoje osobno ime«, prenosi *Tanjug*.

U priopćenju Jedinствene Srbije ističe se da će glavne teme razgovora Markovića i Bandića biti ekonomska suradnja između Srbije i Zagreba, kulturna i sportska suradnja Jagodine i Zagreba, razmjena iskustava oko infrastrukturnih projekata između dva grada, kao i razmjena iskustava oko dovođenja stranih investitora.

U delegaciji, koju predvodi Marković, stoji u priopćenju, bit će načelnik Pomoravskog okruga **Goran Milosavljević**, načelnik Školske uprave za Pomoravski okrug u Jagodini **Života Starčević**, vlasnik Fabrike nameštaja *Jela* iz Jagodine i novinar i glavni urednik Televizije *Happy* **Milomir Marić**.

Z. S.

NIU *Hrvatska riječ* i ZKVH predstavili svoja najnovija izdanja na beogradskom *Sajmu knjiga*

Književnost, znanost i publicistika

Na beogradskom *Sajmu knjiga*, najvećoj manifestaciji toga tipa u regiji, sada već redovito, predstavljaju se i najnovija knjiška ostvarenja Hrvata iz Vojvodine. Takav je slučaj bio i ove godine, gdje su ponovno zahvaljujući AP Vojvodini, svoja recentna izdanja (u petak, 26. listopada) predstavili Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice.

U pitanju su jedina dva profesionalna nakladnika u kulturnom prostoru ovdašnjih Hrvata, koja, kako ističu njihovi urednici, nastoje biti integralni dio književnih kretanja u Srbiji, ali i u matičnoj Hrvatskoj. Nastupi na sajmovima knjiga, kako dodaju, dio su takvih nastojanja.

je već najavljena pojmom beskraja u naslovu zbirke. Horvacki sagledava temu ljubavi iz dvije perspektive: jedna podrazumijeva ljubav kao žrtvu, patnju i nevolju, a druga kao beskraju ljepotu. Zbirka se može promatrati kao svojevrsni lirski dnevnik osobe koja s vremena na vrijeme zastane i promišlja o svemu što je okružuje», rekla je Crnković.

Sve se vrti oko ljubavi

Autor knjige Vedran Horvacki je naveo kako su *Slike iz beskraja* nastajale u protekle četiri godine, a po vlastitom priznanju, jedan od glavnih uzroka za nastanak ovih stihova bila je neostvarena ljubav.

 Katarina Čeliković, Davor Bašić Palković, Vedran Horvacki i Mirjana Crnković

Lirski dnevnik

NIU *Hrvatska riječ* se ove godine predstavila s dvije knjige – knjigom pjesama *Slike iz beskraja* **Vedrana Horvackog** (svoje do sada najmlađeg objavljenog autora), te antologijom *Zapisane avanture za male i velike* koju je priredila **Katarina Čeliković**.

U knjizi *Slike iz beskraja* prevladavaju stihovi ljubavne tematike, ali ima i refleksivnih pjesama na temu prolaznosti ili smisla postojanja, navela je urednica knjige, kroatistica **Mirjana Crnković**.

»Autor ljubav propituje u trima oblicima, u obliku intime, patnje i nadanja i to kroz prošlost, sadašnjost i budućnost, a ta širina

 Katarina Čeliković, Mirko Ćurić i Tomislav Žigmanov

»Sve se u knjizi vrti oko ljubavi, bila to ljubav prema nekoj osobi, domovini ili kraju u kojem živite. Ako ne uspijevamo promijeniti nešto u stvarnosti, oko nas, onda to činimo putem pisanja, putem poezije i proze. Tako ujedno činimo korak dalje, pravimo izlaz iz te pozicije«, kazao je Horvacki.

Panorama za djecu i mlade

Zapisane avanture za male i velike koje je priredila **Katarina Čeliković** jesu prvi panoramski prikaz suvremenog književnog stvaralaštva za djecu i mlade u vojvođanskih Hrvata. U izbor su ušle priče koje su u proteklih dvadesetak godina objavljivane u

Izlet za srednjoškolce – potpora obrazovanju

U cilju poticanja obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji, ali i čitateljskih navika kod mladih, NIU *Hrvatska riječ* je ove godine organizirala izlet srednjoškolaca na *Sajam knjiga*. Projekt je realiziran prvi puta, a u njemu je sudjelovalo tridesetero učenika. Po preporuci njihovih profesora, na *Sajam* je išlo po troje najboljih učenika iz predmeta Hrvatski jezik iz svakog hrvatskog odjela u tri subotičke srednje škole.

.....
knjigama i tisku. Knjiga sadrži tridesetak priča ukupno četrnaest autora.

»Ova knjiga želi ukazati čitateljima, u prvom redu djeci i mladima, na životne vrijednosti, nastoji im olakšati dane puberteta... Mislim da ima dovoljno razloga, dovoljno različitih tema, da ovu knjigu uzmete u ruke. Osim priča na standardnom hrvatskom jeziku, tu se nalazi i nekoliko priča na bunjevačkoj i šokačkoj ikavici«, rekla je Čeliković.

Jačanje znanstvene zajednice

ZKVH je u Beogradu predstavio izbor iz svoje najnovije naklade – od znanstveno-stručne periodike do publicistike i književnih djela.

Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** je kazao kako ta ustanova svojom nakladničkom djelatnošću planski pokriva znanost i publicistiku, područja koja ranije nisu bila značajnije prisutna u nakladništvu ovdašnjih Hrvata. Njihov *Godišnjak za znanstvena istraživanja* jedna je od takvih publikacija, a svaki od dosadašnjih brojeva donosi desetak radnji koje za temu imaju neki od segmenata identiteta Hrvata u Vojvodini.

»Tražimo planski od autora da istraže neku od tema, koje za povod imaju neku aktualnost ili obljetnicu. To su teme iz povijesti, etnologije, jezikoslovlja, književnosti, sociologije, politologije... Kada su u pitanju autori, nismo zatvoreni u krugove hrvatske zajednice, već tu uključujemo i znanstvenike iz Hrvatske. Poseban prostor otvaramo našim mladim znanstvenicima, i ponosni smo da u svakom broju imamo neko novo ime«, kazao je Žigmanov.

Slične je misije i časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ* koji nastoji pridonijeti kritičkom iščitavanju i valoriziranju književnog naslijeđa i aktualne književne produkcije Hrvata u Vojvodini.

Govoreći o novijim izdanjima ZKVH-a, Žigmanov je posebno istaknuo nagrađivanu *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije Roberta Skenderovića* koja je objavljena u sunakladi s Hrvatskim institutom za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranja.

Matoš kao poveznica

Predstavljena je i knjiga *Malo pa ništa* **Antuna Gustava Matoša** koju je ZKVH objavio u sunakladi s Ogrankom slavonsko-

baranjsko-srijemskim Društva hrvatskih književnika. I ovim se nakladničkim pothvatom nastoji ukazati da su Hrvati iz Vojvodine aktivno pridonosili sveukupnoj hrvatskoj kulturi. Konkretno, Matoš, jedan od najvećih hrvatskih književnika, bio je podrijetlom bunjevački Hrvat iz Bačke (pradjed rođen u Kačmaru, a otac u Plavni) i tim se dijelom svojega identiteta ponosio govoriti kako je »Bunjevac porijeklom, Srijemac rodom, a Zagrepčanin odgojem«.

O ovoj je knjizi govorio i predsjednik Ogranka DHK-a **Mirko Čurić** ističući kako je Matoš izuzetno važan za hrvatsku književnost i kulturu, te da su mnoge novine u književnosti Hrvata izišle iz njegovog »šinjela«.

»Njegov beskompromisni stav nije nešto što je hrvatska kultura baš često baštinila. Možda i zbog Matoševe beskompromisnosti, ova njegova drama *Malo pa ništa* nije objavljena za njegova života. Izvedena je tek 1971. godine, a prvi puta je objavljena tek u ovoj knjizi. Bilo bi dobro da ova drama dobije i neko svoje novo kazališno čitanje«, naveo je Čurić.

 Knjige i časopisi ovdašnjih Hrvata na štandu AP Vojvodine

Predstavljajući NIU *Hrvatska riječ* i ZKVH-a, među ostalim, prisustvovali su i predstavnici Veleposlanstva Hrvatske u Srbiji – veleposlanik **Gordan Bakota** i opunomoćeni ministar **Ivan Sabolić**, ravnatelj *Školske knjige* iz Zagreba **Ante Žužul**, kao i predstavnici hrvatskih udruga iz Beograda, Zemuna i Surčina.

Kao i ranijih godina, na štandu AP Vojvodine (odnosno resornih pokrajinskih tajništava za kulturu i obrazovanje) bile su izložene knjige i druge publikacije iz naklade ustanova čiji je Pokrajina osnivač, ali i udruga i poduzeća koje podupire kroz projektno financiranje. Na ovom su se štandu mogle pogledati i knjige i časopisi nekoliko hrvatskih nakladnika iz Vojvodine.

63. međunarodni beogradski *Sajam knjiga* održan je od 21. do 28. listopada, a posjetilo ga je više od 195.000 ljudi. Okupio je blizu 500 nakladnika iz zemlje i inozemstva, a počasni gost manifestacije bio je Maroko.

H. R.

Foto: Nikolina Budimir

Kampanja vađenja šećerne repe

Zagorčio truli korijen

Ovogodišnja kampanja vađenja šećerne repe počela je prije mjesec i pol dana. Počela je i kampanja prerade šećerne repe, i to u svih pet šećerana u Srbiji. A ovogodišnja proizvodnja i prerada bit će po mnogo čemu specifična. Proljetos su posijane rekordno male količine repe, tek 48.000 hektara, što je znatno manje od planiranih oko 60.000 hektara. Ugovorena cijena slatkog korijena niža je nego prije godinu dana. Vremenski uvjeti, naročito u završnoj fazi vegetacije, nisu išli na ruku šećernoj repi, što je uzrokovalo njezinu trulež. A postotak truleži u repi kreće se od dva do čak 50 posto, pa i 70 posto. S druge strane, šećerane su ove godine uvele »nultu toleranciju« na trulež repe, pa proizvođačima vraćaju repu i s nekoliko postotaka truleži, što ranijih godina nije bio slučaj. I u lancu proizvođači, prijevoznici, šećerane problematična kari-ka su i prijevoznici koji traže od šećerana veće cijene prijevoza, dok s druge strane iz šećerana poručuju da su cijene povećali za 17 posto u odnosu na prošlu kampanju čime su »ispeglali« povećanje cijene goriva. U međuvremenu šećerane su ispeglale problem s prijevoznicima, ali problem s trulom repom ostat će obilježje ovogodišnje kampanje. A prvi puta taj problem imaju proizvođači u Bačkoj, području s idelanim uvjetima za proizvodnju šećerne repe. I dok se bački ratari ove godine prvi put suočavaju s tim, ratari u drugim dijelovima Vojvodine već znaju koliko njihovu zaradu može umanjiti trula repa, ali ove godine ta glavobolja bit će im i veća jer se u nekim regijama Banata postotak truleži kreće i do 70 posto, a kamioni natovareni istom tom repom vraćaju se iz šećerana.

Loši uvjeti i nepoštovanje plodoreda

Jedna od najpovoljnijih regija za proizvodnju šećerne repe je zapadna Bačka i oko 20 posto ukupne ovogodišnje proizvodnje slatkog korijena stići će u šećerane ove jeseni s bačkih njiva. Do sada je repa izvađena s oko 30 posto zasijanih njiva, a prosječan rod je 54 tone po hektaru.

»Trulež je veliki problem u nekim drugim regijama i na sreću mi do sada nismo imali tih problema. Informacije koje dobivamo s terena pokazuju da je problem truleži općenito izraženiji nego prošle godine, pa je to ove jeseni problem i u somborskoj

regiji, koja prethodnih godina nije imala takvih briga. Mislim da je to upozorenje da se kod narednih proizvodnji mora obratiti pažnja na plodored, jer je pojava truleži najizraženija na parcelama na kojima je već gajena šećerna repa. Ove godine trulež je potpomognuta i povoljnim vremenskim uvjetima, jer su stresni uvjeti za repu krenuli već od sjetve«, kaže savjetodavac u PSS-u Sombor **Zoran Boca**.

Biljke su patile već nakon sjetve zbog suše, a prve faze razvoja već značajno utječu kako na prinos tako i na kvalitetu, pa i na imunitet.

»Lipanj i srpanj bili su idealni, moglo bi se reći da smo imali naručeno navodnjavanje, jer su količina i raspored padalina bili idealni. U tom razdoblju biljke su »uživale«, dobro napredovale i takve su ušle u kolovoz koji je bio sušan mjesec. A kolovoz su karakterizirale visoke temperature, što je uz topao travanj nakupilo sumu temperature koja biljku dovodi do fiziološke, a često i tehnološke zrelosti«, kaže Boca.

Sve to potpomoglo je pojavu truleži na repištima s kojom se ove jeseni bore ratari na njivama u svim regijama Vojvodine. Bore se ne samo ratari već i šećerane koje istu tu repu trebaju i preraditi.

»Repa koja nam stiže ove jeseni ima od nekoliko postotaka, do 20, pa do čak 70 posto truleži na području Banata, gdje su poljoprivrednici prinuđeni prebirati ju. Što se tiče naših šećerana, mi toleriramo određeni postotak truleži, ali u truloj repi nema šećera i to je onda problem prerađivačima pa se zato takva repa i vraća. Preporuka i apel proizvođačima je da prebiraju repu kako im se na prijemu ne bi vraćala«, kaže ravnateljica siroviniskog sektora kompanije *Helenic sugar* **Irena Stojanović**.

Niža cijena šećera

Cijena šećera na svjetskom tržištu za 12 godina smanjena je za više od 300 eura po toni. Sa 630 eura, koliko se na svjetskoj burzi šećer prodavao 2006. godine, cijena je pala na ispod 300 eura po toni. To je uvjetovalo i smanjenje otkupne cijene šećerne repe u Srbiji, koja je s prošlogodišnjih 35 pala na 32 eura po toni.

Kampanja za glavobolju

A kakva je situacija na njivama provjeravali smo u atarima sela Kruščić, gdje se proizvodnjom repe bave iskusni proizvođači koji ju siju godinama.

»Ove godine repa nam je dala samo gorčinu. Koliko ja znam, ovo je prva godina da se trulež repe pojavila u ovom dijelu Bačke. Po ugovoru sa šećeranom ona je u obvezi primiti repu koja ima do pet posto truleži. Sve preko toga se vraća proizvođačima, koji ju onda prebiraju i ponovno vraćaju u šećeranu. Dodatni su to troškovi za ratare, koji ove godine ionako imaju malu zaradu. A ovim troškovima prebiranja repe ta zarada bit će manja za dodatnih 10 do 15 posto. Nisam stručnjak, ali bojim se da će, kako odmiče kampanja, truleži biti sve više, jer je parcela na kojoj sada vadimo repu imala manje trule repe prije tjedan-dva nego danas«, kaže **Branislav Rabrenović**.

Što je uzrok truleži, Rabrenović ne želi nagađati a kaže da i sama struka daje nekoliko različitih tumačenja.

»Obilne padaline tijekom ljeta pridonijele su da repa buja i mi proizvođači smo bili prezadovoljni kako izgleda. Onda je došla suša u kolovozu, pojavila se gumenost repe i na koncu trulež. Ne bih ja baš tvrdio da je tome uzrok nepoštovanje plodoreda, jer repu siju dobri i odgovorni proizvođači. To znači da poštuju plodored, rade analizu zemljišta, primjenjuju punu agrotehniku. Konkretno, na ovoj parceli urađeno je sve što nalaže tehnologija proizvodnje repe, a truleži opet ima«, kaže Rabrenović.

»Truleži ima i na njivama na kojima se poštuje plodored. Na njivi s koje sada vadimo repu repe nije bilo šest godina, dakle ne može se govoriti o nepoštovanju plodoreda. Najviše zamjeram što nitko nije obišao te njive da ustanovi i kaže što se događa. Prošle godine trulež na repištima u Bačkoj bila je neznatna, a sada šećerane repu vraćaju s 10-15 posto truleži. I nije samo problem trulež već i postotak nečistoće koja se 'skida' ratarima. Dva

mjeseca nije bilo kiše, na repi nema blata, prošla je preko čistača, a nečistoća se procjenjuje na 25 posto. Shvaćamo problem šećerana koje se nose s niskom cijenom šećera, ali ajde da nađemo zajednički jezik«, kaže **Radovan Minić**, koji se proizvodnjom šećerne repe bavi tridesetak godina.

Prema njegovoj ocjeni ove godine zadovoljan će biti onaj tko u proizvodnji repe bude na nuli.

»Izvadio sam jednu svoju parcelu od nešto više od hektara. Prinos je bio 72 tone prljave repe, a ostalo mi je 45 tona plative repe. Prošle godine imao sam 89 tona plative repe. Je li tako nešto moguće? Što će se poslije ovoga dogoditi? Pa nitko neće više sijati repu. Tko će sijati za džabe?«, pita Minić.

Trulež i niža cijena šećerne repe utjecat će, kako tvrde naši sugovornici, na još manji interes poljoprivrednika za sjetvu repe.

»Šećerane još nikakvu konkretnu ponudu za novu proizvodnju nisu dale proizvođačima, tako da je teško prognozirati kakav će biti interes za sjetvu u 2019. godini, ali mislim da neće biti velik«, kaže Rabrenović.

Od sjetve repe već su odustali mnogi dugogodišnji proizvođači. U regiji zapadne Bačke, umjesto prošlogodišnjih 12.000 hektara, proljetos je posijano manje od 10.000 hektara. Slična situacija je i u drugim regijama, pa i ne čudi podatak da je proljetos repa zasijana na tek 48.000 hektara.

Z. Vasiljević

■ Upitna proizvodnja

»Pod ovim uvjetima kako stojimo nećemo moći proizvoditi, niti sijati šećernu repu, niti prerađivati šećer. Prošle godine smo šećer prodavali po sedamdeset dinara, ove godine po četrdeset. To nije moguće da izdrži ne samo naša industrija, nego ni jedna druga industrija«, kazao je uoči ovogodišnje kampanje vađenja repe generalni direktor kompanije *Helenic sugar* **Petros Gamintzis**, koja je vlasnik šećerana u Crvenki i Žablju.

Mijo Krišto, bereški »knez« u drugom mandatu, o životu u Beregu

Iz Berega ne bih nikad otišao

Na ljetos održanim izborima za novi sastav Savjeta Mjesne zajednice *Bereg* pobijedila je jedina lista koja se kandidirala, a koju je, kako su mediji izvijestili, podržala najveća vladajuća stranka. Članovi Savjeta su ponovno za predsjednika izbrali **Miju Krišto**, koji je tu dužnost obnašao i u prošlom mandatu, a i prije njega je bio član ovoga tijela. Savjet je, uz Mjesni ured, glavni servis Gradske uprave Sombora u ovom selu, a time i, neizbježno, i bez obzira na skromne nadležnosti i još skromniji proračun, prva adresa na koju se Berešci obraćaju poradi boljeg funkcioniranja seoske zajednice. Kako zaista funkcionira ova, sve manja, ali ipak žilava zajednica najbolje znaju upravo oni kojima je cilj da taj zajednički život čine lakšim.

Skučene financijske mogućnosti

»Ništa što smo radili nismo mogli učiniti bez sredstava Grada Sombora, gradskih poduzeća ili sredstava iz natječaja u kojima je Grad sudjelovao. Za sada su naši uposlenici jedan komunalni radnik, kojemu su primarne dužnosti oko funkcioniranja vodovoda, i još jedan koji je odnedavno dodatna snaga i koji je uglavnom angažiran na uređenju sela. Za pojedine poslove dobivamo radnike od gradskih službi. Raspoređujem ih redovito na prethodno usuglašene poslove i dužnosti na gotovo dnevnoj razini. To je nov način funkcioniranja za nas i mislim da se boljitak primjećuje. Govorim to u ime čitavog Savjeta. Financijske mogućnosti su nam vrlo skućene, a zajednički problemi ne trpe odgađanje. Dobar su primjer tradicionalne akcije uređivanja i ravnjanja atarskih putova u proljeće, gdje sudjeluju svi oni koji mogu, sa svojim strojevima. Ljudi hoće i žele raditi skupa, no netko ih treba pogurati. Kad vide da se nešto radi skupa, onda žele doprinijeti dobrobiti svojeg sela.«

Krišto pitamo kako se zapravo bira što je više, a što manje važno u uvjetima velikih ograničenja. On kaže da prioritete utvrđuje Savjet.

»Naše ljude je teško sakupiti u zbor građana. Takav način odlučivanja bih najviše volio, ali interes je vrlo slab. Naši prioriteti u 2018. su bili završetak asfaltiranja Ulice Ognjena Price i neasfaltiranog dijela Gakovačke, što je učinjeno. Uz to su i sređeni loši atmosferski kanali. Napravljeno je i uređeno 240 metara nogostupa u Kolutskoj ulici, od glavnog seoskog raskrižja do sredine ulice. Nepostojanje nogostupa na jednoj strani je bio gorući sigurnosni problem za pješake koji stanuju u Kolutskoj, posebice za djecu i starije. Zahvaljujući pomoćniku gradonačelnice Sombora **Antoniju Ratkoviću**, podrijetlom Berešcu, i samoj Gradskoj upravi, dobili smo mogućnost da to završimo. Najveći zalogaj i radni i financijski je asfaltiranje Strossmayerove ulice (Tolin sokak), najdulje ulice u selu, koja još uvijek u najvećem dijelu ima kaldrmu. Uz to, pokušat ćemo se izboriti za asfaltiranje i dvije kraće ulice koje još nemaju asfalt: Gundulićevu i Petra Preradovića«, kaže Krišto.

Suradnja s Crkvom i hrvatskom udrugom

Pitamo ga i za ocjenu suradnje s HKUPD-om *Silvije Strahimir Kranjčević*, jednom od dvije najstarije, a još uvijek živuće bereške udruge.

»Imamo sredstva koja su namijenjena za sport i kulturu i ona su limitirana od strane Grada. Mi sami u Savjetu, sukladno našim mogućnostima, pomažemo tu udrugu, posebice za vrijeme održavanja *Mikinih dana*. Velika dvorana Doma kulture im je dana na korištenje i održavanje. Mjesna zajednica je kupila prozore, a Grad obećao podne pločice, što još čekamo. Rekonstruirali smo malu dvoranu, koju ova i ostale udruge u Beregu koriste za svoje potrebe. Mislim da bi organizacija događaja od strane *Kranjčevića* mogla biti na zavidnijoj razini, posebice po pitanju uzvratnih posjeta«, kaže Krišto.

On je za naš tjednik ocijenio i suradnju s bereškom župnom zajednicom i župnikom.

»Strahujemo za sam objekt crkve kojim se toliko svi ponosimo. Lim u okolici zvonika je otvoren i voda prodire u stropni prostor. Grad Sombor je ove godine odvojio više od 1,1 milijun dinara za obnovu pročelja, koja je nedavno počela. To nisu mala sredstva, ali naša crkva na gradski proračun može čekati jednom u deset godina. Zagovaram ideju da mještani doprinesu dodatnim novcem da se radovi na pročelju produlje na saniranje cijelog krovišta. U Beregu za potrebe crkve doprinose i mještani koji nisu katolici. Tražio sam pomoć od somborskog dekanata Subotičke biskupije, no ubrzo je postalo jasno da mi za našu crkvu moramo brinuti sami. Ne bi bilo nemoguće od 250 aktivnih kućanstava u Beregu sakupiti 250 do 300 tisuća dinara za obimniju intervenciju«, kaže Krišto.

Pitamo, konačno, Krišto koji su njegovi osobni motivi za rad na dobrobiti sela, budući da je situacija u njemu primjetno sve teža, te je jako pozitivno vidjeti osobe koje žele boljitak zajednice.

»Svoje osobne poslove sam zapustio radi zajedničkih. Neću da selo propada! Kad prolazim kroz sela koja propadaju, vrlo mi je teško. Odrastao sam ovdje, iz Berega ne bih nikad otišao«, kategoričan je Mijo Krišto.

Marko Tucakov

Izborna skupština HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume

Ambiciozno i u novom sazivu

»Dobrih rezultata ne bi bilo da nije bilo velikog entuzijazma, napora, truda i rada brojnih članova i prijatelja Društva. Izabrani članovi Upravnog odbora su uglavnom ljudi koji su iznijeli veći broj aktivnosti, osvježeni novim članovima, za koje smo sigurni da će nastaviti ambiciozno raditi i u budućnosti«, kazao je tajnik Društva Nikola Jurca

U prostorijama HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi 27. listopada održana je redovita izborna skupština udruge. Na skupštini su usvojeni financijski i izvještaji o radu za 2017. i 2018. godinu, a izabrani su i novi članovi Nadzornog i Upravnog odbora koji će na idućoj sjednici izabrati novog predsjednika Društva. Proteklo razdoblje rada Udruge ocijenjeno je kao veoma uspješno. Obilježile su ga brojne aktivnosti svih sekcija, zapazeni nastupi Velikog tamburaškog orkestra koji i predstavlja okosnicu rada Društva na manifestacijama, kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj, a izražena je nada da će Udruga nastaviti kontinuirano i ambiciozno raditi i u budućnosti.

Godina bogatih aktivnosti

Izvještaj o radu udruge podnio je tajnik Društva **Nikola Jurca**, navodeći kronološki koje su sve aktivnosti obilježile proteklo razdoblje, zahvaljujući se tom prigodom svim aktivnim članovima Društva, svim tamburašima, nogometašima, voditeljima sekcija, kao i ostalim zaslužnima što hrvatska udruga iz Rume živi, što prostorije udruge nisu prazne i što služe svrsi kojoj su namijenjene.

»Također bih se zahvalio i onima koji dokumentiraju rad naše udruge, svim donatorima, sponzorima i svima onima koji materijalno i na bilo koji drugi način pomažu njezin rad. Ne mogu ne spomenuti i državne institucije koje pomažu naš rad: Općinu Ruma, Vladu Autonomne Pokrajine Vojvodine, Vladu Srbije, Veleposlanstvo Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ali i medije: *Hrvatsku riječ* i redakciju na hrvatskom jeziku RTV-a, koji su redovito izvještavali o svim našim aktivnostima«, kazao je Jurca, ističući da je 2018. godina bila još jedna u nizu godina bogatih aktivnosti Udruge.

»Dobrih rezultata ne bi bilo da nije bilo velikog entuzijazma, napora i truda brojnih članova i prijatelja Društva. Izabrani članovi Upravnog odbora su uglavnom ljudi koji su iznijeli veći broj aktivnosti u prethodnom razdoblju, osvježeni novim mlađim članovima za koje smo sigurni da će nastaviti ambiciozno raditi i u budućnosti. U proteklom razdoblju imali smo brojne aktivnosti. Veliki tamburaški orkestar je održao dva cjelovečernja koncerta, sudjelovali smo na brojnim manifestacijama kao i na Festivalu tamburaških orkestara Srbije, redovito održavamo naše tradicionalne igranke, kao i sportske aktivnosti. Bogat kalendar aktivnosti planiramo i u narednom razdoblju«, istaknuo je on.

Dobra suradnja

Za uspješan rad Udruge iznimno je važna dobra suradnja s državnim institucijama u Srbiji i Hrvatskoj.

»Otkako sam ja član Upravnog odbora Udruge od 2006. godine, mogu reći da smo sa svim sazivima HNV-a imali korektnu suradnju, ali i sa svim drugim državnim institucijama. Kao i kod drugih udruuga, financije su uvijek problem. Da bi Društvo opstalo, potrebna su velika financijska sredstva. Mi smo neprofitna organizacija i ovisimo od institucija koje se bave kulturom, između ostalih i od HNV-a. Suradnja s njima je bila dobra, a nadam se da će na obostrano zadovoljstvo ona biti uspješna i s novim sazivom«, kazao je Jurca.

I dalje dio »priče«

Na čelu najstarije udruge u Vojvodini proteklih sedam godina bio je **Pavle Škrobot**. Obraćajući se članovima istaknuo je da su proteklo razdoblje obilježili korektan odnos i suradnja članova Upravnog odbora.

»Kada pogledam slike u prostorijama Društva, na kojima je pored ostalih i moj pokojni djed, pokojna majka, ujak, moj otac... smatram da sam svoj dug prema ovom Društvu odradio. Nadam se da će sljedeće generacije, moji sinovi i njihova djeca, isto tako ostaviti svoj trag ovdje. U Rumi danas nema puno Hrvata. No, i pored toga, određeni broj ljudi uvijek pronalazi vrijeme za ovo Društvo. To njima predstavlja zadovoljstvo, ali ponekad i radne obaveze koje nisu plaćene. Nadam se da će onaj tko bude izabran za predsjednika moći odgovorno nastaviti voditi Društvo. Ljudi su spremni na to, obrazovani su i znaju kako Društvo funkcionira. Ne očekujem da će biti nekih problema u daljem radu, a u krajnjem slučaju, prihvatio sam ostati dio te priče, ali ne više kao prvi među jednakima. Nadam se da se to neće osjetiti u negativnom smislu nego mislim da će donijeti pozitivne rezultate«, kazao je Škrobot dodajući da su mu očekivanja da će Društvo, kao i do sada, nastaviti kontinuirano djelovati i da će kvaliteta rada biti još veća.

Za članove novog Upravnog odbora izabrani su: **Zdenko Lanc, Pavle Škrobot, Vladimir-Braca Jurca, Nikola Jurca, Ivan Horvatić, Darko Matešić, Miroslav Galar, Damir Kolarić, Zoran Benčić, Dražen Štimac, Zdenko Uzunović, Vladimir Raškoš, Branislav Bošković, Marija Ratančić i Zdenko Žagar**. Članovi novog saziva Upravnog odbora na svojoj idućoj sjednici izabrat će novog predsjednika Društva.

S. D.

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Dr. sc. Milorad Đurić, politolog

Mediji moraju suštinski BITI SLOBODNI

*Meta-naracije više nisu u stanju ovladati raznolikošću života * Ljudi su i dalje inspirirani idejama slobode, jednakosti i pravde, samo što više nije realno da se oko toga formiraju stabilne ideologije i dugovječni čvrsto strukturirani politički pokreti* Selektivno iskonstruirana komunikacija kojom se, iz nekog političkog centra, »s vrha«, zajednici unprijed pripisuju određeni sadržaji, gura društvo u opasnu sferu binarnog shematizma mi-oni, naši-njihovi, prijatelj-neprijatelj* Broj građana koji je već napustio ili planira napustiti Srbiju govori više i preciznije od bilo kakvih socioloških i političkih analiza*

Živimo li u vremenu u kojem su heroji postali dio prošlosti? O suvremenom dobu, koje karakterizira i nepovjerenje u meta-naracije, odnosima između medija, tehnologije i društva, te o mijenjanju uvjeta konstituiranja ideoloških obrazaca pojavom digitalne revolucije i društvenim konzekvencama tih promjena razgovarali smo s politologom dr. sc. **Miloradom Đurićem** (Izbište, Vršac, 1960.). Milorad Đurić je diplomirao je na Filozofskom fakultetu (sociologija), a magistrirao i doktorirao na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu. Tijekom devedesetih godina bio je glavni i odgovorni urednik magazina *Košava*. Obavljao je više javnih funkcija. Bio je tajnik za informiranje i tajnik za kulturu u Vladi AP Vojvodine (od 2004. do 2012.). Objavio je monografiju *Izvan kruga: globalizacijski izazov demokratiji*, kao i više znanstvenih radova u domaćim i inozemnim časopisima. Trenutno predaje na Visokoj školi socijalnog rada u Beogradu.

Kultni album punk-rock grupe *The Strangers*, pod nazivom *No more Heroes*, objavljen je davne 1977. godine. Naslovna pjesma sadrži i stihove: *što god da se desilo herojima / nema ih više*. Je li vrijeme političkih heroja prošlo, pa tako i u drugim područjima, kao što su umjetnost, novinarstvo, strip ili crtani film?

Marshall McLuhan je svojevremeno rekao kako su umjetnici svojevrsni »sistem za rano otkrivanje i upozoravanje«, neka vrsta društvenog radara, te da razumijevanjem umjetničkih i kulturnih tokova možemo anticipirati i određena društvena kretanja. Punk-rock revolucija sredinom sedamdesetih, predvođena bendovima kao što su *The Strangers*, *The Sex Pistols* i *The Clash* u Velikoj Britaniji ili *The Ramones* u Sjedinjenim Američkim Državama, snažno je uzdrmala ideju o herojima, kako muzičkim, tako i društvenim i političkim. Dakle, punk nihilizam nije obuhvaćao samo muzički aspekt već se odnosio na praktično sva područja života. Nekoliko godina kasnije, 1979., francuski teoretičar **Jean Francois Lyotard** objavio je studiju *Postmoderno stanje*. Najavljujući svoj tekst koji je zapravo bio referat namijenjen Senatu Univerziteta u Quebecu, kao svoje-

vrсни izvještaj o stanju znanja u najrazvijenijim društvima, Lyotard je to stanje definirao kao postmoderno, kao stanje kulture poslije preobražaja koji su utjecali na pravila igre u znanosti, književnosti i drugim umjetnostima. Pod odrednicom postmoderno on je, naime, podrazumijevao opće nepovjerenje prema metanaracijama – narativna funkcija je izgubila svoje činitelje, velike junake, velike opasnosti i, konačno, velike ciljeve. Nema sumnje da je razdoblje koje je uslijedilo samo potvrdilo ove Lyotardove konstatacije i u svim područjima kulture. Bazirajući svoje viđenje postmodernog stanja na hegemoniji, kako ju je on nazvao, informatike, Lyotard paralelno gradi alternativno viđenje pozicije subjekta koji će u budućim vremenima biti mnogo kompetentniji i informiraniji akter društvenih procesa. Ova nova pozicija individuum, određena tehnološkim napretkom sredstava za komunikaciju, masovnim pristupom »čvorovima« komunikacijskih mreža najavljivala je novu epohu u kojoj ćemo se, kao što je tada pjevao **David Bowie**, vratiti rock muzici, u *Heroes*, možda i »...moći biti heroji, ali samo na jedan dan«.

Tko su bili Vaši heroji od odrastanja i nakon toga?

Pa, u djetinjstvu su to uglavnom bili dječji super heroji iz stripova – *Flash Gordon*, na primjer. Kasnije to nisu bili klasični heroji, već osobe koje su me na različite načine fascinirale. **Muhamad Ali** u boksu, **Miles Davis** u muzici, **John Kennedy** u politici... Jedna od najfascinantnijih osoba koje sam upoznao bio je svakako **Zoran Đinđić**.

Jesu li univerzalne priče o slobodi, jednakosti i pravdi istrošene, kao meta-naracije?

I da i ne. Ove su vrijednosti snažno odredile kraj 18., te 19. i 20. stoljeće, inspirirajući velike revolucije, ratove, dugotrajne ideološke konfrontacije. Dvije suparničke ideologije: i liberalizam i socijalizam su polagale pravo na slobodu i jednakost. Ali, to su bile vrijednosti s različitim »pravcima širenja«: sloboda – vertikalni skok, jednakost – horizontalno rasprostiranje. Logika slobode se može rezimirati u formuli »jednake prilike da se postane nejednak«. Logi-

ka jednakosti ide u drugom pravcu – »nejednake prilike da se postane jednak«. Pri tome, liberalizam se fokusira na individue, socijalizam na kolektivitet, društvo. U svakom slučaju, padom Berlinskog zida i trijumfom liberalne demokracije okončan je dugi ideološki konflikt ove dvije orijentacije, što je nekim teoretičarima poslužilo kao argument da proglase kraj ideologije ili kraj povijesti. Više se ne formiraju stabilne ideološke konfiguracije oko ovih temeljnih vrijednosti. Meta-naracije više nisu u stanju ovladati raznolikošću života. U suvremenom dobu društvo se rasplinjava u pluralitetu narativa i nijedan od njih nema prednost niti, pak, pretenziju apsolutnog važenja. Totalitet je zamijenjen separatnim elementima i difuzioniranim mikro-naracijama koje ne mogu imati potencijal za interpretaciju cjeline. Na djelu su, umjesto meta-priča o slobodi, jednakosti ili pravdi, mikro-projekti, vremenski i prostorno lokalizirani, koji, nužno, nekadašnje homogeno transcendentno središte iz kojeg se »proizvodila« historija pretvaraju u heterogeno polje nesamjerljivih, sublegitimiziranih projekata. Naglasak je na relativnosti perspektiva iz kojih se analizira određeni predmet, a ne na nekoj apsolutnoj slici svijeta. Naravno, ljudi su i dalje inspirirani idejama slobode, jednakosti i pravde, samo što više nije realno da se oko toga formiraju stabilne ideologije i dugovječni čvrsto strukturirani politički pokreti.

Je li danas proces proizvodjenja komunikacije istovremeno i proces konstituiranja smisla, ovdje i sada u Srbiji?

Ova pretpostavka pripada tzv. teoriji sistema, prema kojoj je elementarni proces kojim se društvo konstituira zapravo proces komunikacije, te da je proces proizvodjenja komunikacije istovremeno proces proizvodjenja smisla, odnosno, identiteta jednog društva. Tako da se poremećaji u procesu proizvodjenja komunikacije istovremeno odražavaju kao poremećaji u procesu konstituiranja društvenog identiteta. Drugim riječima, svako ometanje ili blokiranje demokratske, spontane i slobodne komunikacije onemogućuje proces samotematiziranja društva, onemogućuje društvo da kroz mrežu socijalne komunikacije odozdo stvara vlastiti identitet, da uči o samom sebi i da se samokorigira. Selektivno iskonstruirana komunikacija kojom se, iz nekog političkog centra, »s vrha«, zajednici unaprijed pripisuju određeni sadržaji, gura društvo u opasnu sferu binarnog shematizma mi-oni, naši-njihovi, prijatelj-neprijatelj, čineći ga ekstremiziranim, nefleksibilnim i nesposobnim da rješava nove probleme koje nameće dinamična okolina.

Postoje li danas u ovome podneblju i u svijetu kodovi – liberalizam, komunizam, konzervativizam, nacizam, fašizam kao točke političkih akcija i orijentacije?

Politička teorija i praksa u proteklih dvije stotine godina zaista su bili posredovani ovim šiframa/kodovima. Oni su sudionicima i promatračima političkih akcija služili kao svojevrzne točke orijentacije u širokom političkom spektru, ali i kao pokretačka energija u krajnje iracionalnim pravcima – milijuni ljudi su, samo u posljednja dva vijeka, bili spremni progoniti ili biti progonjeni, zatvarati ili biti zatvarani, spremni da ubiju ili budu ubijeni u ime različitih ideoloških »-izama«. I danas se, u političkoj sferi, možemo sresti s ovim ideološkim oznakama, ali mislim da su one izgubile svoju prvobitnu masovnost i snagu. Međutim, na djelu je jedna drugačija ideološka dinamika. Pojava »karizmatičnih«, populističkih političkih lidera u Europi i svijetu ukazuje na jedan vrlo interesantan fenomen. Karakteristično je da se nijedan od tih lidera ne deklarira i ne vezuje za neku specifičnu ideološku orijentaciju. Naprotiv, u njihovim političkim ličnostima stječu se elementi svih ideologija, praktično

cjelokupni ideološki spektar. Ova ideološka implozija, praćena fluidnošću – mogućnost kretanja u svim ideološkim pravcima, i krajnjom personalizacijom vlastitih političkih uloga – inzistiranje na direktnom odnosu s »narodom«, izbjegavanje institucija, čini suvremene populističke lidere potpuno novim, krajnje nepredvidivim i, rekao bih, krajnje rizičnim fenomenom na političkoj sceni.

Što se danas predstavlja u Srbiji kao poželjno stanje društva? Postoji li kod građana gubitak povjerenja u demokratsku praksu?

Ne samo u Srbiji, već i u Europi i svijetu primjetan je problem legitimacijskog deficita u političkom polju. Legitimacijski deficit nastaje onda kada se krugovi onih koji odluke donose ne poklapaju s krugovima onih na koje se odluke odnose. Uzrok tome je izmještanje procesa donošenja odluka iz postojećih nacionalnih institucionalnih okvira u mrežu transnacionalnih organizacija, režima i sporazuma – MMF, Svjetska banka, Svjetska trgovinska organizacija i slično. Što su brojnije i važnije materije koje se uređuju međudržavnim pregovorima, utoliko više donošenje političkih odluka izmiče demokratskoj volji glasača. Zbog toga i možemo govoriti o gubitku povjerenja u demokratsku praksu i opadanju »kupovne moći glasačkih listića«. Gubitak povjerenja u postojeću političku praksu rezultat je ponižavajućeg osjećaja da je ugroženo elementarno poštovanje i dignitet građana u političkom poretku, odnosno da je ugrožena ideja, upotrijebimo ovdje **Habermasovu** formulaciju, »samozakonodavstva, po kojoj su adresati zakona istovremeno i njegovi autori, ideja društva koje utječe samo na sebe. Ovakva transformacija politike dovodi u pitanje sve ono što je ideju suvremene demokratske države činilo tako privlačnom – a to je, prije svega, obećanje pravednog poretka, kao i mogućnost da građani slobodno biraju uvjete u kojima će živjeti. Pošto je izgubljena nada u izbore i u parlamente, u potrazi za alternativama ljudi izlaze na ulice ili – izlaze iz zemlje. Što se tiče Srbije, situacija je slična. Poželjno stanje društva predstavljeno je od vlasti kroz princip efikasnosti-i-rasta: dakle, što brže i što više. Međutim u ovoj »ideologiji rasta BDP-a«, u ovoj fascinaciji kvantitativnim, često se od drveća ne vidi šuma, tako da potpuno izmiče nešto što se u nekim sretnijim zemljama zove kvaliteta života. Uostalom, broj građana koji je već napustio ili planira napustiti Srbiju govori više i preciznije od bilo kakvih socioloških i političkih analiza.

Dovodi li suvremena distribucija informacija putem interneta do prevrednovanja starih i utemeljenih obrazaca misli?

Svaki tehnološki napredak koji značajno mijenja način širenja informacija također utječe i na promjenu postojećih načina mišljenja. Usmena komunikacija, na primjer, bila je komunikacija plemena, koja je podrazumijevala stalnu fizičku prisutnost, a isključivala bilo kakvu privatnost i distanciranost. Zajednice s usmenom kulturom su također uvijek okrenute ka prošlosti, k očuvanju i prenošenju informacija, prije svega u obliku tradicije. Pojava pisma, piktografskog, hijeroglifskog, a zatim i fonetskog raskinula je vezu između gdje i kada, prostora i vremena, neophodnu za prethodnu, usmenu kulturu. Stvoreni su uvjeti za »skladištenje« informacija. Također su stvorene i pretpostavke za složene i hijerarhizirane društvene organizacije. Fonetsko pismo, kao sustav povezanih znakova, jednoobraznih i kontinuiranih, presudno je utjecalo i na oblike psihičkog i društvenog strukturiranja. S druge strane, **Gutenbergov** pronalazak preše za tisak je tu jednoobraznost i kontinuiranost uzdigao do neslučenih razmjera. Tehnologija tiskanja

prevladala je ograničenja rukopisnih knjiga i od tiskanja knjiga stvorila prvu masovnu industrijsku proizvodnju. Osim toga, tipografska jednoobraznost je povratno utjecala i na ujednačavanje govora i pisanja, na standardizaciju i učvršćivanje nacionalnih jezika. Konačno, digitalna revolucija, nastanak elektroničkih sredstava komunikacije značit će i do sada najdramatičniju promjenu. Televizija i satelitske komunikacije omogućile su da se nadvladaju sve dotadašnje prepreke. To znači da je postalo moguće da s bilo kog dijela Zemlje uspostavite komunikaciju s drugim dijelom. Internet je, uz otkriće hipertekstualne veze – www, samo dodatno ubrzao ovo globalno povezivanje omogućivši cirkulaciju po moru decentraliziranih sadržaja, stvarajući dojam korisniku da je pred njim jedan homogen, globalan i beskonačan svijet. Paralelno s ovom mini-retrospektivom razvoja načina komuniciranja možemo pratiti i promjenu dominantnih kulturnih i društvenih obrazaca. Tako se konzekvence tehnologije tiskanja mogu sistematizirati u tri dominantna principa – eksplozivnost; širenje, specijalizacija, linearnost; čvrste, predvidljive strukture i kolektivizam; pojava nacionalizma i drugih kolektivističkih ideologija. S druge strane, konzekvence digitalne revolucije su sasvim suprotne – implozivnost; kompresija, fluidnost i radikalni individualizam.

 Je li internet donio kvalitetu kritičkoj misli, promjenom prema klasičnim medijima u smislu: svi-svima, a ne jedan-svima?

Internet zaista posjeduje vlastitu filozofiju. Dok su klasični mediji organizirani po principu jedan-svima, internet je organiziran po principu svi-svima. Time je konfiguracija komunikacije nepovratno izmijenjena – sve je, istovremeno, centar i sve je, istovremeno, periferija. To je neizbježna posljedica same arhitekture interneta. Imperativ je bio postići lakše povezivanje i kontinuirano širenje mreže. To omogućava svakom korisniku da ravnopravno sudjeluje, pridonosi unaprjeđenju sadržaja na mreži i da to prenese kome želi. Kontrola interneta je težak zadatak, jer ne postoji praktično nikakav centar. Više nalik ribarskoj nego paukovoj mreži internet je omogućio kulturu razmjene među jednakima, bez centralizacije, hijerarhije i selekcije. Time su stvoreni uvjeti i za poticanje, kako Vi kažete, »kritičke misli«, odnosno za stvaranje svojevrsnog »digitalnog polisa«.

 Može li suvremeni svijet biti stabilno okruženje? Plašimo li se danas rizika?

Britanski sociolog **Anthony Giddens**, analizirajući stanje suvremenog svijeta, svojedobno je upotrijebio metaforu »zmajevе kočije«, implicirajući da sada živimo u skokovitom, nepredvidljivom svijetu koji je izmakao bilo kakvoj kontroli. Ogromna količina informacija i novih znanja koja se svakodnevno produciraju istovremeno mijenja prirodu našeg svijeta upućujući ga u nove i neočekivane pravce. Zbog toga, a ovo se vjerojatno neće dopasti pristalicama teorija zavjere, svijet ni u jednom trenutku nije nekakav stabilan sistem u kojem možemo precizno planirati naše aktivnosti ili ga kontrolirati. To se odnosi i na prirodu rizika s kojima se suočavamo. **Ulrich Beck** kaže kako svi »...mi postajemo članovi svjetskog društva opasnosti«. I to je svakako točno. Rizici nisu više unutarnji problem bilo koje pojedinačne zemlje, niti se bilo koja pojedinačna država može boriti protiv njih. To je, uostalom, tako očigledno u slučaju migrantske krize. Nastala je nova dinamika društvenih rizika. Siromaštvo i nejednakost se ne javljaju samo u starim obrascima binarnog shematizma; sjever-jug, centar-periferija, već postaju fluidni i zadobivaju nove forme, tako da je od

izuzetne važnosti podizanje nivoa javnog opažanja socijalne nesigurnosti i ranjivosti kako bi se kreirali mehanizmi multilateralnog usuglašavanja različitih interesa i potreba. Nova dinamika globalnih socijalnih izazova govori nam da iskustva koja smo crpjeli iz prošlosti jednostavno više ne važe. Primjerice, pokušaji da se migrantski valovi zaustave podizanjem zidova na granicama pojedinih zemalja djeluju kao reakcije iz kamenog doba. Percepcije izazova također doživljavaju transformaciju. U globaliziranom svijetu svi živimo u zajedničkoj sadašnjosti, bez osjećaja zajedničke prošlosti i bez jasne vizije zajedničke budućnosti. U takvom, imploziranom, ali ne i uniformiranom svijetu, u kojem smo se našli bez naše suglasnosti, bez naše odluke, do izražaja dolaze sve naše razlike – naročito u sagledavanju prirode i ozbiljnosti socijalnih izazova. Međutim, priroda izazova je globalna i nitko zaista nije zaštićen. Kompleksne interakcije socijalnih problema nisu uvijek vidljive na nivou pojedinačnih država. Zbog toga je jedan od najvažnijih zadataka uspostavljanje jasne svijesti o riziku, odnosno, svijesti o globalnoj ugroženosti i globalnoj odgovornosti, kako bismo mogli kreirati zajedničku anticipaciju i prevenciju globalnih opasnosti.

 Slavoj Žižek kaže da su danas socijalni pokreti »nalik bankama bijesa«. Kako Vi promišljate tu njegovu tvrdnju?

Zvuči, naravno, efektno, ali jesu li banke dobra usporedba? To bi značilo da socijalni pokreti skladište bijes, uvećavaju ga i planski plasiraju tamo gdje će biti najefikasniji. Ali stvar sa suvremenim socijalnim pokretima nije tako racionalna. Vidjeli smo da oni brzo nastaju, brzo se rasplamsavaju, ali se isto tako brzo i gase. Ovi socijalni pokreti sastoje se od vrlo široke i vrlo difuzne mreže različitih aktera. Ideološki su potpuno neuhvatljivi i nadilaze tradicionalnu lijevo-desno podjelu, ali su istovremeno vrlo fleksibilni u sklapanju savezništva u različitim, ponekad neočekivanim pravcima. U organizacijskom smislu radi se o fluidnoj mreži mnoštva manjih pokreta, nestrukturiranih i nehijerarhiziranih, u koju su uključeni i »stari« i »novi« pokreti, povezani zahtjevima za fundamentalnom slobodom i pravdom. Stilski, to je »estetsko-karnevalska manifestacija anarhičnog demosa«, da upotrijebim Žižekov termin, svojevrstni *melting pot new age* ikonografije, anarhizma, ekologizma, fundamentalizma, anarho-panka i sličnog. O kompleksnoj prirodi ovih novih socijalnih pokreta svjedoči i **Naomi Klein**, autorica bestseler *No Logo* i praktično glasnogovornica antiglobalizma, kada, reagirajući na kaotičnu mješavinu tema i orijentacija, kaže kako su ovi prosvjedi otišli mnogo dalje od onoga što su sami akteri predvidjeli i kako je neophodno malo zastati, kako bi se čitava stvar sistematizirala i organizirala. Mislim da je Naomi Klein bila u pravu...

 Što za Vas znači sloboda medija?

Duško Radović je govorio kako je posao novinara »da bježe od onih koji ih jure, a da jure one koji od njih bježe«, što je vrlo lucidan opis novinarske profesije. A u toj »jurnjavi« formalna sloboda medija jest neophodna, ali ne i dovoljna. Jer, postoji mnogo načina da se ta formalna sloboda potpuno obesmisli. Možda će zvučati utopijski ako kažem da je potrebna potpuna suglasnost na nivou našeg političkog društva da mediji moraju suštinski biti slobodni. Zatim, neophodna je odgovornost, jer sloboda bez odgovornosti ne znači ništa. Treće, iznad svega toga mora stajati neovisno pravosuđe. Tako da se odgovori na pitanje o slobodi medija moraju pronalaziti u trokutu mediji – regulatorna tijela – pravosuđe.

Stara reklama na novoj fasadi

Na uglu Ulice Dimitrija Tucovića, kod kružnog toka, nikla je nova zgrada na kojoj se ove jeseni odvijaju završni radovi. Prema prvim komentarima koji su pratili skidanje građevinskih zastora s fasada, novi objekt smatra se skladno uklopljenim u staru gradsku jezgru, pri čemu je, po svemu sudeći, posebnu pozornost privukla reklama iz dalje povijesti Subotice, postavljena u obliku murala na fasadi zgrade, najuočljivija kada se iz pravca Aleje maršala Tita prilazi objektu i spomenutoj ulici. Mural je preslikana reklama »Prve tvornice bombone i čokolade« iz Subotice, koju je vodio **Julije (Đula) Brummer**, potom njegov sin **Mirko**, prije Drugog svjetskog rata.

Podignuta je katnica, no na tom kutu je donedavno bio prizemni objekt, koji je naknadnim izmjenama odavno izgubio autentični izgled. Autori izvrsne knjige *Gradotvorci I.* (**Gordana Prčić Vujnović**, **Viktorija Aladžić** i **Mirko Grlica**) s obiljem povijesnih, urbanističkih i arhitektonskih podataka o staroj subotičkoj jezgri, objekt koji se ovdje donedavno nalazio nazivaju »Kuća Grge Mukića«, po vlasnicima parcele još iz prvih desetljeća devetnaestog stoljeća, inače obitelji poznatih veleposjednika, i **Grgi**, graditelju ove kuće, reprezentativnoj u svoje vrijeme. Spomenuti istraživači povijesne građe ističu kako je fasada ove kuće bila jedan od rijetkih primjera subotičkih objekata izvedenih u stilu romantizma, no fasada je devastirana vjerojatno tijekom četvrtog i petog desetljeća prošlog stoljeća kada je zidna plastika oguljena, stolarija zamijenjena novom, a objekt izgubio na autentičnosti i dobio jednostavne linije.

Snimka stare zgrade potječe iz 1995. godine.

Rupa u »željeznoj zavjesi«

Željezna zavjesa je sastavni dio kazališnih dvorana. Naime, zbog čestih požara u teatrima, koji su nastajali najčešće na scenskom dijelu, između gledališta i bine, montirana je »željezna zavjesa« čiji je glavni zadatak bio da spriječi širenje požara. Tijekom vremena nastao je običaj da ako su gledatelji zadovoljni predstavom, što su iskazivali pljeskanjem, u početku cjelokupnom ansamblu na otvorenoj sceni, zatim nakon spuštanja zavjese, glumci su se pojedinačno pojavljivali izlazeći pred zavjesu, a na koncu, ako nije prestajalo pljeskanje, onda je spuštена željezna zavjesa na kojoj su bila jedna vrata kroz koju su na predscenu izlazili radosni glumci da se poklone publici. Priznajem, ja sam u životu takvo oduševljenje doživio nekoliko puta. Poslije Drugog svjetskog rata kada su pobjedničke sile započele drugu vrstu rata, koji je dobio ime »hladni rat«, na granici između istočnih zemalja koje je kontrolirao SSSR radi sprječavanja širenja »ideološkog požara«, tj. da se »zarazne kapitalističke« ideje ne bi širile socijalističkim zemljama, podignut je jedan uvjetno neprohodan sustav zaštite granica, koji se sastojao od jarkova, bodljikave žice, osmatračkih stražarskih tornjeva opskrbljenih puškomitraljezima itd. i koji je u javnosti i medijima dobio ime »željezna zavjesa«. Kada je rukovodstvo nekadašnje Jugoslavije došlo u sukob sa SSSR-om, takva zavjesa, tj. pogranična zaštita, je podignuta na pet kilometara od našeg grada 1948. godine. Kao mali dječak sećam se priče odraslih da je opet bila pucnjava na granici, da su neki vojnici ozlijeđeni ili ubijeni. Naša porodica se i praktički susrela sa »željeznom zavjesom« kada je umrla mamina sestra, koja je živjela u Mađarskoj, a moju majku tadašnja mađarska vlast nije pustila na njen sprovod. Pokojnu tetu držali su tjedan dana »na ledu«, jer su se nadali da će mamu ipak pustiti da prijeđe granicu. Nakon tjedan dana, preko vojnih linija, omogućen joj je trominutni razgovor s njenom majkom.

Prijelaz preko »željezne zavjese«

Početkom 1955. godine (u veljači) održan je 20. Kongres komunističke partije SSSR-a, na kom je novi prvi tajnik **Nikita Hruščov** pročitao tajni referat u kojem je iznosio zastranjava-nja režima pokojnog **Staljina**. Tada je počeo proces koji je u socijalističkim zemljama nazvan »destaljinizacija«. Iste godine, 26. svibnja, Hruščov je doputovao u Beograd da se susretne s maršalom **Titom** radi pomirbe, nakon sukoba s »Informbiroom« (IB), čiji rezultat je bila i »željezna zavjesa« na mađarskoj granici. Zahvaljujući ovoj pomirbi, vjerujem da smo moja majka i ja među prvima dobili putovnicu i mogli početkom ljeta putovati vlakom u Mađarsku. Cijela kompozicija se sastojala od lokomotive i jednog vagona s drvenim sjedalima (nekadašnji II. razred). Osim nas, u vagonu su putovale i tri starije žene, u to vrijeme za mene »babe«. Kada smo stigli u mađarsku Kelebiju, lokomotivu su otkočili a naš vagon su opkolili vojnici naoružani strojnicama. Sličnu scenu možete vidjeti u filmovima o deportaciji Židova. U vagon je ušlo desetak uniformiranih osoba i doslovce su

nas pretresali do gaća, nakon čega smo mogli napustiti vlak. Do Segedina smo putovali autobusom, nalik na onaj iz filma *Ko to tamo peva*. Od Segedina do Békéscsabe, gdje su živjeli mamini roditelji, putovali smo šest sati, jer se lokomotiva, koja je ložena kukuruznim čutkama, stalno kvarila. O nestašici i bijedi svjedočilo je i to da se samo jednom tjedno mogla kupiti litra mlijeka i mali puter od 10 dkg. Ovo sam sve ispričao, jer je sljedeće go-

Granica Mexiko i SAD

dine 23. listopada u Mađarskoj došlo do »revolucije i oružane oslobodilačke borbe«, kako su današnji zvaničnici govorili na prošlotjednim proslavama 62. godišnjice ovih događaja. Zapravo probijena je rupa u »željeznoj zavjesi«.

Gdje je danas naša zemlja?

Nakon '56., naše rukovodstvo je govorilo da je u Mađarskoj došlo do revolucije i nakon toga do kontrarevolucije. Tada su granice otvorene i oko 200 tisuća ljudi je pobjeglo iz zemlje; među ostalima i u našem gradu, u tadašnjem hotelu »Trščara« na Paliću, bile su smještene izbjeglice. Gledano očima tadašnjih Mađara, mi smo za njih bili »Amerika«. Usprkos vjerovanju nekih nacionalističkih krugova da smo mi Mađari u Vojvodini potomci tih izbjeglica, malo tko je od njih ostao u Jugoslaviji. Posljednjih godina u našoj zemlji pojavljuju se nove izbjeglice, ili kako ih zovu migranti. Mađarska je na svojoj granici podigla neku vrstu »nove željezne zavjese« zbog koje, osim naših zvaničnika, trpi vrlo ozbiljne kritike u EU. Kritičari se upravo pozivaju na nekadašnju »željeznu zavjesu«, zaboravljajući pritom da je upravo ta zemlja otvorila rupu na toj zavjesi, otvorila je granice istočnim Nijemcima (sunarodnjacima današnje kancelarke) kada su se dvije Njemačke ujedinjavale. Izgleda da će se ova igra s granicama još dugo igrati, a igra se na cijeloj zemaljskoj kugli, kao i u našoj državi. Za sada bez utvrđene konačne granice.

Presijecanje vrpce – Drugo lice

navali narode!

SUBOTICE

Doživjesmo i preživjesmo i to. Stigao je *Lidl* – »što je siguran znak da smo ucrtani u potrošačku mapu Europe« – kako je ovaj događaj lucidno definirao **Dragoljub Žarković**, glavni urednik tjednika *Vreme*. Slažem se, samo ja bih još ispred riječi potrošačku dodao riječ siromašnu. Na dan otvorenja (15. listopada), ispred svih 16 prodavaonica širom Srbije već su se u 4 izjutra stvarali dugački redovi pred ulazima. Tome su uveliko pridonijele gromoglasno najavljivane povoljne cijene, besparica i znatiželja. Otvorenje svih šesnaest prodavaonica bilo je svuda u 8 sati, naravno, uz neizostavno svečano presijecanje vrpce od strane političara (lokalnih i inih), štoviše, jednu je u prijestolnici na opću radost »spontano okupljenih« presjekao i predsjednik države osobno!

Ovakvi redovi i gužve prije otvaranja nekog novog prodajnog mjesta nisu specifičnost samo za Srbiju. Ima toga i u svjetskim metropolama i manjim gradovima – s jednom bitnom razlikom – tamo je to projekt na relaciji prodavač i potrošač/kupac, a kod nas državni projekt. Kult otvorenja bilo čega presijecanjem vrpce, po pravilu pred TV kamerama, već je postao svojevrsni *reality show*. Sjetimo se samo da su u ne tako davnoj prošlosti kod nas političari otvarali, podrazumijeva se – na opću dobrobit građana – liftove, pješačke prijelaze, sanitarne čvorove, semafore, pa čak i šahtove (sic!), tako da je ova svojevrsna »kultura otvaranja« postala jedna od dominantnih načina neposredne komunikacije izabranih i uglednih s narodom, odnosno biračima »spontano okupljenih u velikom broju« (istine radi, često dovoženih i dovedenih organizirano i smišljeno, op. a.).

Ali televizijske i druge kamere na veliku žalost predstavnika naroda koje smo, jelte, demokratski izabrali, bilježe i ono što njima pa ni narodu nije baš potaman. O čemu se tu radi? Zahvaljujući *youtubeu* cijeli svijet je obišla snimka kako cijenjeni kupci oduševljeni jeftinom ponudom doslovce svojom fizičkom snagom dolaze do izabranog, pri čemu su udarni artikli bili pored

jeftinih banana i piletine po cijeni od 120 din/kg, a koja je često, ako ne isti, onda neki sljedeći dan završavala kao »povoljna ponuda – akcija« (čitaj: preprodaja, op. a.) u manjim prodavaonicama i radnjama. Sposobnost snalaženja – živjet će ovaj narod! Na snimci se jedan gospodin pohvalio da je kupio 500 (slovima: pet stotina) kilograma šećera (»biće rakije, bre!«).

Iako po mišljenju vodećih ljudi ove države svakog dana u svakom pogledu sve više napredujemo – evo, i naše odbojkašice postale su prvakinje svijeta – ova video snimka ukazuje na pravo stanje našeg društva: siromaštvo (ne samo u novcu), preživljavanje i ono što najviše boli – nekulturu. Ako smo i siromašni, zar trebamo primjenjivati fizičku snagu da bismo što prije došli do jeftinog? Je li to strah od »što će biti sutra«, gubitak povjerenja u političare i političke elite, institucije, državu...? Pojedini mediji su zabilježili da je na dan otvaranja ovih novih megamarketa jeftinije robe posjet domovima zdravlja opao za 70% (!), što nas opet upućuje na razmišljanje.

Sretih jednog starog dobrog pajtaša još iz srednjoškolskih i studentskih dana i malo smo proćaskali. Pitam ga, je li bio na otvorenju *Lidla*. »Da«, reče mi, »bilo je kao u diskoteci *Largo* zimi sedamdesetih, na fajrontu. Kad čuješ u ponoć *Jethro Tull*, gomila te sama od sebe ponese prema garderobi po kaput. Tako sam i ja prošao kroz novootvoreni market«.

Što bi se reklo, svako čudo traje tri dana. Euforija se polako stišava, grad i njegovi stanovnici se vraćaju svojoj svakodnevnicima. *Lidl* je dobrodošao. Svi se nadamo da će konkurencija učiniti svoje, te da će se to odraziti kako na politiku cijena, tako i na nivo usluge u marketima i ponudu (svaka roba ima svoga kupca – staro pravilo!). Do sljedećeg presijecanja vrpce u čast otvorenja bilo čega u našem gradu, svim ljudima dobre volje želim sve najbolje.

A. D.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Povjerenstvo za dodjelu stipendija

Temeljem članka 9. stavak 1. Odluke o stipendiranju studenata s područja Grada Subotice (*Službeni list grada Subotice*, broj 27/2017), Povjerenstvo za dodjelu stipendija dana 24. 10. 2018. godine, raspisalo je

NATJEČAJ ZA DODJELU STIPENDIJA ZA STUDENTE S PODRUČJA GRADA SUBOTICE ZA ŠKOLSKU 2018./19. GODINU

Dodjeljuje se 100 stipendija. Stipendije se dodjeljuju za školsku 2018./19. godinu i isplaćuju se u deset jednakih mjesečnih obroka. Iznos stipendije po studentu se određuje najviše do visine iznosa stipendije na koji se ne plaća porez na dohodak građana po Zakonu o porezu na dohodak građana.

Stipendiju može ostvariti student pod sljedećim uvjetima: da je državljanin Republike Srbije i da ima prebivalište na području Grada Subotice najmanje godinu dana prije raspisivanja natječaja; da upisuje prvi put bilo koju godinu studija prvog stupnja (osnovni akademski studij, osnovni strukovni studij) ili studij drugog stupnja (master akademski studij, specijalistički strukovni studij, specijalistički akademski studij) na visokoškolskim ustanovama čiji je osnivač Republika Srbija; da je upisao tekuću školsku godinu na teret proračuna Republike Srbije. Prijava za natječaj može se preuzeti u Gradskom uslužnom centru odnosno s internetske stranice Grada Subotice: www.subotica.rs na kojoj je i objavljen natječaj. Prijave za dodjelu stipendije po ovom Natječaju dostavljaju se Povjerenstvu za dodjelu stipendija, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1 ili poštom. Natječaj je otvoren do 14. 11. 2018. godine. Detaljnije informacije u svezi Natječaja mogu se dobiti u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Subotica, Trg slobode 1, 3. kat/305, ili na telefon 024-626-883.

Subotičke tramvajske predigre – Anatomija jedne novinske parnice (5)

Sudska »polufinala«

Bácskai Ellenőr u broju od 9. lipnja u članku pod naslovom »Stečajni slučaj Jánosa Bobule« (Bobula János csődügye) prenosi vijest da je slučaj riješen mirnim putem. Naime, do predviđenog roka za prijavu potraživanja iz stečajne mase prijavilo se 42 vjerovnika s ukupnim potraživanjima od oko 106.000 forinti. Od 42 vjerovnika, 35 je odustalo odnosno povuklo svoje dalje tužbe zbog uspješne nagodbe, a potraživanja ostalih sedam (oko 4.500 forinti) su na raspravi osporena. Na temelju toga, kao i uz suglasnost svih vjerovnika, Trgovinsko-mjениčni sud je 25. svibnja 1895. ukinuo stečaj i time je slučaj okončan. Od vjerovnika, najveće potraživanje imala je tvornica strojeva državnih željeznica u iznosu od 37.766 forinti, a odnosilo se na vrijednost isporučених tračnica za paličku željeznicu (tramvajske kolosijeke, op. a.).

Bobulina tužba protiv Vermesa za klevetu i uvredu časti dobija svoj epilog u sudskom sporu vođenom u segedinskom Kraljevskom okružnom sudu pred porotom i istražnim sucem zaduženim za novinske parnice 21. listopada 1895. godine. O tome *Bácskai Ellenőr* 25. listopada donosi vrlo opširan i detaljan izvještaj.

Izvještaj sa suđenja

»**János Bobula**, građevinski inženjer iz prijestolnice i predstavnik grada Lublo u parlamentu, podnio je tužbu protiv **Lajosa Vermesa**, profesora gimnastike i tjelesnog odgoja, poznatog *sportsmanna* (sic!), zbog klevete i uvrede časti.« U daljem tekstu stoji da je, kao što se zna, Vermes s Bobulom bio u poslovno-partnerskom odnosu u svezi izgradnje električne željeznice Subotica – Palić. Međutim, tijekom izgradnje došlo je do prekida suradnje. Naime, Bobula je optužio Vermesa da primljenih 20.000 forinti gotovine i mjenice u vrijednosti od 12.000 forinti nije uložio u željezničko poduzeće već ih je upotrijebio za vlastite ciljeve. Za to je Bobula kod Kraljevskog suda u Subotici podnio kaznenu prijavu zbog pronevjere. Iako je subotički sud prijavu odbacio – a to rješenje još nije pravosnažno jer je pod žalbom – Bobula je u prijestolničkom dnevnom listu *Egyetértés* (Sloga) napisao da je Vermes pronevjeritelj. Na to je Vermes reagirao u listu *Bácskai Ellenőr* upotrijebivši uvredljive izraze protiv bivšeg »poslovnog partnera« i zbog toga ga je Bobula tužio.

Bobulu je zastupao odvjetnik dr. **István Kószó** iz Segedina, a Vermesov odvjetnik bio je dr. **Károly Csillag** iz Subotice. Pred-

sjedavajući suda upozorio je stranke da se za vrijeme rasprave međusobno poštuju i uzdrže od svakog osobnog vrijeđanja. Prvo je pročitano Bobulino optužno pismo u kojem ističe da Vermesov članak u cijelosti smatra uvredljivim što upotrebljeni izrazi i potvrđuju, te da ga je Vermes toliko loše predstavio, ne samo u *Bácskai Ellenőru* već i u budimpeštanskim novinama, da nije imao drugog izlaza nego ga tužiti, da pred porotom ponovo vrati svoju reputaciju i traži da se Vermes kazni.

Obustavljena procedura

Nakon toga pročitani su sporni Vermesov članak – priopćenje: »Duboko poštovani gospodine uredniče! U broju 67 iz tekuće godine lista *Egyetértés* u rubrici *Nyílttér*; a u broju 19 iz tekuće godine u listu *Bácskai Ellenőr* pod pseudonimom *Veritas* prenose se saopćenja s klevetama koje se odnose na mene. Iz rješenja Kraljevskog suda

u Subotici broj 1200/95 vidi se da povodom hajke protiv mene pred Kaznenim sudom u Subotici ne samo da nisam osuđen, nego je dalja procedura obustavljena, a Bobuline mjenice predane su u moje ruke. Bobulinu terminologiju o pronevjeri ni Kraljevski sud ni pravnička javnost ne smatra ispravnom, a njegov napor da me proglasi krivim za pronevjeru i pored prepređene beskarakternosti ostao je jalov i neuspješan. U stavku 15. njegove izjave tvrdnja da ga nisam tužio prijesna je laž, a dokaz za to je da sam mu na temelju presude broj 56211/94 budimpeštanskog Županijskog suda V. kvarta, osim navodno velike imovine, zaplijenio i zastupničku plaću. Kod Kraljevskog suda u Subotici pod brojem 3806/94, nadalje isto tamo pod brojem 17565/93 pokrenuo sam parnicu na iznos od 25.950 frt 21 kr. Umjesto svake besjede najočitije govore navedena rješenja, a koja svatko može pogledati. Molim poštovanog gospodina urednika da u interesu moje reputacije objavi ove moje redove«.

A. Dunderski

Kada usporedimo analizu novinskih članaka iz ovog teksta i neka sadašnja događanja, naročito ona sa »sposobnim« pojedincima, nameće se nekako samo od sebe da za Suboticu izgleda i danas važi latinska izreka – *nihil novi sub sole* – ništa novo pod suncem.

Tragovi manje poznate zavjetne skulpture podignute u velikoj epidemiji

Vjera i pobožnost naših predaka

Dio postamenta kipa sv. Roka poslije stoljeća i pol još postoji na njegovoj autentičnoj lokaciji kod ruba Dudove šume, gdje je postavljen 1856. godine, a kip je prije nekoliko desetljeća premješten nedaleko, na drugi kraj Dudove šume, kod crkve Svetog križa

Dio starog postamenta kipa sv. Roka kraj Dudove šume

Knjiga umrlih crkve sv. Terezije Avilske koja obuhvaća razdoblje od 1854. do kraja 1856. godine jedna je od najobimnijih među ovim starim dokumentima. Tome je, na žalost, pridonijela upravo epidemija kolere 1855. godine. Razmjere tragedije ilustrira nekoliko podataka iz spomenute knjige: 1854. upisana su 892 smrtna slučaja, 1856. bilo ih je 1.026, a u godini epidemije kolere, 1855., čak 1.790 umrlih. U ljeto, kada se bolest pojavila i naglo rasplamsala, mnoge su stranice knjige ispisane zbog kolere. Tjednima su se nizali upisi preminulih od ove zarazne bolesti svih generacija, od male djece do starih ljudi koji su do tada svakakve nevolje u životu prošli, ali ovu nisu. **Josephus (Korponaich)** pod rednim brojem 1.020 u knjizi umrlih, bio je 249. žrtva kolere samo u jednom mjesecu, usred ljeta, u kolovozu. Na dan kad je napustio ovaj svijet, 15. kolovoza, istu

sudbinu doživjelo je 20 ljudi – u tom jednom danu. Kolera je od početka lipnja do 20. listopada 1855. godine protutnjala Suboticom i mnoge obitelji zavila u crno. I u matičnoj knjizi umrlih bajmačke crkve dug je popis ljudi koji su te tragične 1855. napustili ovozemaljski svijet.

U subotičkom arhivskom fondu (F 17) Sreskog suda za razdoblje od 1850. do 1861. godine, sačuvano je mnoštvo oporuka iz 1855., tragične godine u kojoj je epidemija kolere u ljeto unesrećila grad.

Dio postamenta kod Dudove šume

U Subotici postoji kip, danas manje znan, nastao upravo povodom tragične epidemije kolere 1855. godine. I njegova je

sudbina neobična. Zavjetnu skulpturu svetog Roka podigla je **Antonija Pertić Marković** 1856. godine kao spomen na svog muža koji je stradao u epidemiji kolere. Skulptura se nalazila preko puta ruba Dudove šume, uz raskrižje na kojem se križaju ulice László Szekeresa, Ferenc Szépa i Zrinjskog i Frankopana. Dio postamenta kipa na istom je mjestu i u travnju 2016. godine. Prošlo je više od stoljeća i pol otkako je na ovom mjestu utemeljen. Razgledajući stari postament sa svih strana, iznenađena što sam mnogo puta prošla ovim raskrižjem a da nisam zapazila ostatke starog znamenja, raspitujem se o njegovoj namjeni kod dvije starije žene koje u blizini razgovaraju. O lokalnim toponimima više znaju oni koji u njihovoj blizini žive, čuvajući u sjećanju iz priča i uspomene ljudi kojih više nema.

»Da li se na ovom mjestu nalazio kip svetog Roka?«, obraćam im se.

Potvrđuju mi lokaciju skulpture, oslanjajući se na priče koje su nekada čule od starijih ljudi, da se na ovom okrnjenom postamentu kraj raskrižja davno nalazio kip sv. Roka.

»Doselila sam se u ovaj kraj 1953. godine, tada ovdje više nije bilo kipa«, dodaje jedna od sugovornica, određujući time i okvirno vrijeme kada je premješten.

Statua svetog Roka kraj Dudove šume dugo je imala veoma značajno mjesto u životu Subotičana. Ne čudi kako još ima zanimanja za obnovu i njegovo vraćanje na autentičnu lokaciju. Nakon što je podignuta, na dan svetog Roka poslije svete mise u kapeli sv. Roka vjernici su u povorci u procesiji odlazili do ove zavjetne skulpture.

»Poslije II. svjetskog rata zabranjeno je održavanje crkvenih obreda izvan crkvenih objekata, te se više nije odlazilo u procesije. U međuvremenu, skulptura svetog Roka premještena je u park kod crkve Svetog križa, ali je stanovništvo i tamo odlazilo prije podne, a popodne su održavane devetnice svetog Roka«, piše mr. **Valéria Beszédes** (Tekst o kapeli sv. Roka »Ponovo izgrađena na starom mjestu«, *Dnevnik – Subotičke*, broj 23, 8. prosinca 2006. godine, strana 15).

Time je skulptura ostala kod Dudove šume, ali je premještena na suprotni kraj, u park crkve. Napravljena od pješčanika, vremenom je počela propadati. Doživjela je još jedan premještaj 2008. godine; prenijeta je iz parka i nedaleko uzidana i učvršćena u ogradu koja okružuje dvorište i park crkve Svetog križa.

Preventiva i dimljenje lule

Umiralo se i od brojnih drugih bolesti i zaraza, ali je kolera u devetnaestom stoljeću među našim precima u Subotici odnosa velike žrtve. Također i u drugim gradovima, jer su lokalne epidemije bile dio pandemijskih valova na velikim teritorijima. Najviše stanovnika Subotice umrlo je u epidemiji kolere 1831. godine. Nekoliko kroničara poziva se na evidenciju franjevac, po kojoj je od 31. srpnja do 19. rujna 1831. godine ukupno obojelo čak oko 5.000 stanovnika, i od toga umrlo 2.599 bolesnika. U istraživanju »Kolera u Subotici 1873. godine« **Ivana Pančića**, u izdanju Medicinskog centra Subotica i DO *Monografija* 1991. godine, autor, pozivajući se na publicirane podatke, opisuje atmosferu straha koju je nezaustavljiva kolera donijela u grad 1831. godine. Događala se pola stoljeća prije nego što je otkriven uzročnik ove zarazne bolesti, u vrijeme dok se o načinima prevencije i metodama liječenja tek nagađalo.

 Skulptura sv. Roka premještena u okolicu crkve Svetog križa i naknadno učvršćena i ugrađena u ogradu

»Epidemija kolere 1831. godine izazvala je veliki strah i zbunjenoost među stanovništvom Subotice. Naredbe koje su tim povodom izdavale vlasti, policija i liječnici kao da su raspirivale taj strah. Općine su kordonima zatvarale svoje međe, promet je skoro zamro na putovima. Ljudi su se u gradu zavalčili u svoje kuće, izolirali se jedni od drugih, društveni život je skoro prestao. Nitko nije mogao u grad ako nije imao uvjerenje da je došao iz nezaraženog mjesta, čak i onda su ga držali nekoliko dana u karanteni pod prismotrom i svu odjeću dezinficirali sumpornim dimom...«.

Oko Subotice je postavljen zaštitni kordon s osam stražarnica načinjenih od dasaka, ali kolera je neumoljivo harala.

»Na Bajnatu je podignuta velika baraka za 100 bolesnika, sirotinju, čega se sjećaju neki stariji Subotičani. Ni kasnijih godina, poslije epidemije, dugo se nitko nije smio približiti baraci. U epidemiji kolere 1831. narod nije htio uzimati nikakve lijekove, kao da je znao kako protiv te bolesti nema lijeka. Od svih dezinfekcijskih sredstava narod je prihvatio samo dimljenje, tj. pušenje na lulu, koje se toliko odomaćilo da su poslije epidemije ljudi pušili lulu i na tržnici i na ulicama, te je Gradsko vijeće, ožujka 1832. godine moralo donijeti naredbu da se na svim javnim mjestima zabranjuje pušenje lule zbog zaštite od požara...«.

Katarina Korponaić

(Podaci i fotografije iz knjige **Katarine Korponaić** *Tajanstvena Subotica*, u izdanju Povijesnog arhiva Subotica 2017. godine)

Predstavljena knjiga Marije Šeremešić

UG Urbani Šokci: Monoštor u povijesti 2

U nakladi Udruge građana *Urbani Šokci* i Gradske knjižnice *Karlo Bijelicki* iz Sombora objavljena je knjiga *Monoštor u povijesti 2* autorice **Marije Šeremešić**. Nastavak je to prve knjige o Monošturu čiji su autori bili Marija i **Martin Šeremešić**. Knjiga na 160 stranica donosi tekstove koji su podijeljeni u poglavlja »Monoštor na zemljopisnoj mapi«, »Običaji«, »Društva«, »Tragovi u povijesti«, »Osvrt na staro monoštorsko ruho« i »Zanimljivosti«. Ocjenu knjige dale su prof. dr. sc. **Ljiljana Kolenić** s Filozofskog fakulteta u Osijeku i prof. **Marija Mrgić**, ravnateljica OŠ 22. oktobar iz Monoštora. Promocija knjige priređena je u Somboru, 24. listopada u Gradskoj knjižnici.

Knjiga koja poziva na čitanje

Za profesoricu Kolenić *Monoštor u povijesti 2* zanimljiva je knjiga koja će privući pozornost ne samo Monoštoraca već i svih ljudi koje zanima povijest malih mjesta koja kriju različite događaje, uspjehe, zanimljive događaje kroz koje se prelamaju velike povijesne promjene.

»To nije prva autoričina knjiga, što se vidi po lijepo strukturiranim rečenicama, po pomnom izboru monoštorskih prošlih događaja i po dobrom uočavanju monoštorskih posebnosti. Marija Šeremešić već je poznata hrvatska autorica u Srbiji, a ovom knjigom je ponovo aktivirala svoj talent zanimljivog pričanja priče, povijesti, kronike Monoštora. Uz zanimljivost pričanja, kroz knjigu se stalno provlači želja za poučavanjem što autorica zahvaljuje svojem učiteljskom pozivu, a što knjizi daje posebnu vrijednost. Šira čitateljska publika će sa zanimanjem čitati o životu, prigodnim događajima, običajima, a znanstvenici će u knjizi naći obilje gradiva za više znanstvenih polja – povijest, onomastiku, leksikografiju, etnologiju, zemljopis, biologiju, kulturologiju«, kazala je na promociji prof. Kolenić.

Profesorica Mrgić ističe nenametljivi stil pisanja koji lagano prelazi sa znanstvenog k literarnom, a sve to začinjeno nostalgijom i lokalpatriotizmom.

»Marija Šeremešić osmislila se autentično svjedočiti o svom rodnom mjestu kroz povijest. Njena knjiga poziva na čitanje s kritičkom otvorenosću, jer predstavlja pionirski pothvat proučavanja povijesti Monoštora interdisciplinarno – sociološki, kulturološki i etnološki«, kazala je prof. Mrgić.

Iz sadržaja

Od 896. godine, kada se spominje, na lijevoj obali Dunava utvrđeni zemljani grad Bodrog, traje duga i zanimljiva povijest Monoštora. Crkva sv. Petra i Pavla sagrađena je 1752., a te godine počinje raditi i katolička škola. Urbanizacija sela počela je 1831. godine. Šokačku čitaonicu Monoštor je dobio 1920. godi-

Marija Šeremešić, Ljiljana Kolenić i Marija Mrgić

ne. Zanimljivo je da je 1932. Monoštor dobio i društvo ljubitelja mora *Jadranska straža*, koje je imalo 54 člana. Godinu kasnije osnovano je Križarsko bratstvo i sestrinstvo. U knjizi su dani i statistički podaci iz popisa stanovništva, pa je tako 1900. godine Monoštor imao 5.400 stanovnika, a Hrvata je bilo 3.056. Deset godina kasnije u popisu nema Hrvata već Bunjevaca i Šokaca, kojih je prema statistici bilo 3.378. Narednih godina u popisima se ponovno pojavljuju Hrvati, a njihov broj kretao se od 3.443., koliko je 1948. godine bilo Hrvata u Monošturu, pa do 2.043, koliko ih je bilo na popisu 2002. godine. Za Monoštorce od životne važnosti, bez obzira na stoljeće u kom su živjeli, bili su voda, šuma i zemlja.

»U prvim desetljećima XX. stoljeća na monoštorskom dijelu Dunava radile su 32 vodenice koje su uslužno koristile obitelji iz Sombora, Subotice i okolnih mjesta. Većina stanovnika Monoštora kroz povijest bavila se ribarenjem, a taj se običaj u velikoj mjeri zadržao do danas. Riba je bila jeftina hrana, a veoma zdrava. Uz vodotočja, na maloj udaljenosti od mjesta, neki mještani su podizali objekte koji su poznati pod imenom čarde«, piše autorica.

U nastavku je dan detaljan prikaz običaja kroz godinu od *kraljica*, korizmenih običaja, obilježavanja završetka žetve, Markova, Brašančeva, rakije, starog običaja *vinci*, praštanja od pokojnika jaukanjem. U Monošturu je uvijek bilo vrsnih glazbenika, pa Marija Šeremešić piše i o tome.

»Po prirodi dobrog sluha, znali su često uživati uz dobru glazbu, ljeti u bircuzima i na čoškovima, a zimi po kućama na divanima gdje ih je zabavljao gajdaš, svirač na muzike (usna harmonika) ili tamburaši. Tambura se počinje upotrebljavati 20-ih godina prošlog stoljeća. Uspješno je zamijenila gajdaše koji se spominju još na prelasku XIX. u XX. stoljeće, točnije 1900. godine«, piše Šeremešićeva.

Z. Vasiljević

Put u Međugorje Blage Bašića

Novi put, staro hodočašće

Blago Bašić iz Sombora već 14 godina svake godine na hodočašće u Međugorje putuje malim *Tomosovim* motociklom. Od tog putovanja nije odustao ni ove godine, usprkos nedaćama koje su ga prošle godine zadesile na putu u Rim i Vatikan. Iako bi poslije toga mnogi odu- stali, Blago nije.

»Svake godine trudim se da mijenjam rutu kojom idem, kako bi putovanje bilo zanimljivi- je i kako bih obišao što više krajeva, pa sam ove godine prvi puta išao preko Mađarske. Kroz Mađarsku do Varaždina, onda Marija Bistrica, Zagreb, Karlovac, Zadar, Trogir, Split, Omiš, Makar- ska, Ploče, Ljubuški, Međugor- je, pa u povratku Čapljina, Metković, Makarska, Split, Gračac, Korenica, Slunj. I u Slunju sam završio svoje putovanje zbog kvara na motociklu, koji je ostao u Slunju, a po mene je došla moja obitelj«, priča Blago na- kon povratka u Sombor.

A ni ove godine na putu ga nije pratila sreća. Kod Marije Bistrice, kada je išao prema Zagrebu, doživio je nevjerojatnu situaciju: kaže – pucali su na njega!

Kao i mnogo puta do sada Blago se na svom hodočašću uvjerio da ima puno dobrih ljudi. Tako je kod Trogira jedne kišne noći primljen u kuću nepoznatih ljudi gdje je prespavao i narednog jutra ispraćen kao najbolji prijatelj. Nije ove godine zaobišao ni sada već prijatelja **Juru Turkalja** između Karlovca i Plitvičkih jezera. **Lucu** u Splitu...

»Domaćini su mi bili i Somborci kojima sam pomogao u zidanju nji- hove kuće od kamena, zadesila me je jaka bura na Jadranu; promet je bio zatvoren, ali mene je policija propustila i bio je to nevjerovatan pot- хват proći tih šezdesetak kilometara. I tu nije kraj: na putu za Ljubuški na sporednoj cesti sreo sam se s vukovima. I sve to uz strah od preživljenog kod Marije Bistrice«, kaže Blago.

Što ga je pokrenulo da i ove godine krene malim motociklom u Me- đugorje? Blago kaže da ne zna. Jednostavno, osjetio je da mora otići.

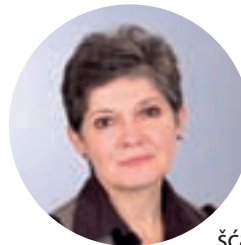
»Mnogi su me odvrćali. Kazali su: Blago, ne izazivaj Boga. Nisam slu- šao nikoga i otišao sam. A vidite kako sam prošao. Mislim da je ovo bilo posljednje putovanje motociklom. Ali, znate – nikada se ne zna«, kaže Blago.

Dnevno je prelazio oko 150 kilometara. Kaže, najviše je bilo 200 kilo- metara motociklom koji maksimalno može izvući 40 kilometara na sat.

Z. V.

Tjedan u Somboru

Povezivanje

Pet zemalja koje povezuju tri rijeke. To je regija koja obu- hvaća Austriju, Sloveniju, Ma- đarsku, Hrvatsku i Srbiju i to je regija koja povezuje rijeke Muru, Dravu i Dunav. A ta pri- rodna veza trebala bi biti još čvr- šća, jer »namjerila je« Europska unija

dodatno učvrstiti i povezati što je i sama

priroda tokovima ovih rijeka povezala. U prijevodu, to znači da će EU financirati projekt »Biciklistička ruta Eu- ropki Amazon«, odobren u drugom pozivu »Interreg Danube Transnational Programme«. Ovo je prvi pro- jekt koji povezuje pet zemalja i stvara model za odr- živi ekonomski razvoj ove regije, istovremeno štiteći prirodno i kulturno naslijeđe. Sudjeluje 15 projektnih i deset pridruženih partnera u cilju stvaranja budućeg prekograničnog rezervata biosfere Mura – Drava – Du- nav, koji se proteže u pet zemalja. Vrijednost cjeloku- pnog projekta je 3,2 milijuna eura. Kako je planirano, prva faza bit će zajednička biciklistička ruta koja treba prolaziti kroz budući rezervat biosfere. A da bi bicikli- sti, ma iz kog kraja Europe i svijeta došli, bili informirani i imali gdje predahnuti, duž te rute planirana su odma- rališta, info table, znakovi i stajališta. I sve to duž dionice od 1.400 kilometara s obje strane Mure, Drave i Duna- va. Biciklistička ruta počinje na Muri u mjestu Mureck u Austriji, nastavlja se duž Drave i na koncu se završava uz Dunav, na graničnom trokutu Hrvatske, Mađarske i Srbije. Sve ovo planirano treba biti završeno za 36 mje- seci. Povezivanje putem biciklističkih staza za Sombor, koji je uključen i u ovaj projekt i nije novost, jer je upra- vo Sombor prije 12 godina bio pionir u povezivanju pograničnih regija biciklističkim stazama. Otvorena je tada biciklistička staza od Osijeka do Sombora nazva- na (s razlogom) *Panonski put mira*. Taj put mira, dug 80 kilometara, povezuje Osijek i Sombor, prolazeći kroz Monoštor, Bezdan, Batinu, Zmajevac, Suzu, Sokolovac, Mirkovac, Zlatnu Gredu i Bilje. Biciklističku stazu Osijek – Sombor osmislile su nevladine udruge *Zeleni Osijek* i *Zelena mreža* Vojvodine iz Novog Sada, a u projekt su se uključili i gradovi Osijek i Sombor. Opremanje i obi- lježavanje staze sa 150.000 dolara pomogli su USAID i Catholic Relief Service, želeći i na taj način povezati stanovnike dviju država, kako bi lakše prevladali ratne traume i uspostavili dobrosusjedske veze. I uspjeli su u tome. Barem kada je o biciklistima riječ. I to je nešto.

Z. V.

U Srijemskoj Mitrovici svečano proslavljen sv. Dimitrije, zaštitnik Srijemske biskupije

Živjeti za trajne vrijednosti

»Kao što je sveti Dimitrije ostao uz svoj narod i podnio mučeništvo, tako bismo i mi kao narod trebali misliti dugoročnije i ne samo gledati na ono što ovog trenutka odgovara«, kazao je krčki biskup Ivica Petanjak

Svečanim euharistijskim slavljem u srijemskomitrovačkoj manjoj bazilici 26. listopada proslavljena je svetkovina svetog Dimitrija đakona i mučenika, zaštitnika Srijemske biskupije, katedrale i Grada Srijemske Mitrovice. Svetu misu predvodio je krčki biskup **Ivica Petanjak** u zajedništvu sa srijemskim biskupom mons. **Đurom Gašparovićem**, đakovačko-osječkim nadbiskupom **Đurom Hranićem**, požeškim biskupom **Antunom Škvorčevićem**, beogradskim nadbiskupom **Stanislavom Hoćevarem**, subotičkim biskupom **Ivanom Péntesom**, apostolskim

»Danas Srijemska biskupija sigurno da treba pomoć Đakovačke, ali se pokazuje da ona ima puno životnosti u sebi. To se može vidjeti na različitim pastoralnim susretima kada se pogleda broj okupljenih vjernika. Vidim da imaju i novih svećeničkih zvanja i zato s nadom i vedrinom gledam u budućnost Srijemske biskupije«, istaknuo je đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić, dodajući da je sveti Dimitrije snažna poruka čovjeku današnjice, da treba imati hrabrosti živjeti za trajne vrijednosti, bez obzira na to koliko to košta.

»Isplati se zaista živjeti za trajne vrijednosti, odustajati od sebe, kao što je sveti Dimitrije imao hrabrosti odustati čak i od svojega života, prihvatiti mučeništvo a ne odreći se svoje vjere i Isusa Krista. Tako je on izazov i poziv nama da budemo vjerni Isusu Kristu, odustajući možda od onoga što nam se čini mentalitet ovoga svijeta i onoga što je danas u modi. Na taj način postajemo svjetlo u svijetu«, kazao je nadbiskup Hranić.

Podrška i ohrabrenje

Deset godina od ponovne uspostave Srijemske biskupije obilježilo je zajedništvo s Đakovačkom biskupijom.

»Svake godine 26. listopada slavimo sv. Dimitrija kao zaštitnika Srijemske biskupije, zaštitnika katedrale i Grada Srijemske Mitrovice. Svečano misno slavlje doživljavamo kao duhovno bogatstvo koje imamo. Ove godine na poseban način proslavljamo 10. obljetnicu crkvene pokrajine, a isto tako i osamostaljenje naše Srijemske biskupije. To možda nije neki veliki jubilej, ali u proteklih deset godina puno smo toga učinili kako na razini đakovačko-osječke crkvene pokrajine tako i u Srijemskoj biskupiji. Zahvalni smo crkvenoj pokrajini što smo ostali zajedno uz njihovu veliku podršku i u zajedništvu. Ovo je veliki dan za nas, jer su s nama i hodočasnici iz Krčke biskupije. To je veliko ohrabrenje za nas«, kazao je Gašparović.

Povratak na izvore

U svojoj propovijedi krčki biskup podsjetio je vjernike na povijesne podatke grada Sirmija, crkvenog središta biskupije koja je u najranija kršćanska vremena bila rasadište kršćanstva, ali i na nebeskog zaštitnika Srijemske biskupije svetog Dimitrija, po kome je stari Sirmij preimenovan u Mitrovicu.

»U svome duhovnom rastu mi se uvijek vraćamo na svoje početke, na svoje izvore. Izvor je uvijek isti, ali voda na tome izvoru nije ista. I zato se mi vraćamo na svoje izvore, na stara kršćanska

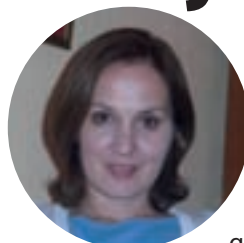
egzarhom za grkokatolike u Srbiji i Crnoj Gori **Đurom Đudašom**, te uz brojne đakone iz Srijema i Hrvatske. Ovogodišnja proslava bila je i u znaku obilježavanja 10. obljetnice od ponovne uspostave Srijemske biskupije, a uz brojne vjernike iz Srijema euharistijskom slavlju nazočilo je oko 500 hodočasnika iz Krčke biskupije, koji su pod geslom »Putovima svjedoka vjere i domoljublja« prvi puta hodočastili u središte Srijemske biskupije.

Svijetla budućnost

Prije 245 godina Srijemska biskupija je bila sjedinjena s Đakovačkom. Kroz 235 godina živjela je pod upravom istoga biskupa. Nakon raspada Jugoslavije, nekada velika Đakovačka i Srijemska biskupija našla se podijeljena državnim granicom. Kako Vatikan inače nastoji poštovati granice biskupija i usklađivati ih s državnim, učinilo se da je naj mudrije ponovno osamostaliti Srijemsku biskupiju.

Tjedan u Srijemu

Postoji li rješenje?

Ono o čemu se u posljednje vrijeme često govori u Srijemu jest nedostatak stručne i kvalificirane radne snage. To potvrđuje i anketa poslodavaca koju već nekoliko godina provodi Nacionalna služba za zapošljavanje. Kako se navodi, posla ima ali kvalificiranih radnika u pojedinim lokalnim samoupravama nema. Među općinama u kojima nedostaje stručne i kvalificirane radne snage su i općine Ruma, Stara Pazova, Srijemska Mitrovica i Inđija. I pored toga što je u navedenim općinama u Srijemu stopa nezaposlenosti na kraju prošle godine smanjena, otvaranjem novih proizvodnih pogona, stručnog kadra za pojedina zanimanja nema. Po broju novootvorenih privatnih poduzeća u Srijemu prednjači Općina Stara Pazova gdje postoji preko 1.000 privatnih poduzeća i preko 3.000 poduzetničkih radnji. Samo prošle godine zaposleno je oko 2.500 radnika, a iz ove lokalne samouprave poručuju da bi ih moglo biti i više. Samo kada bi ih bilo... Krećući se ulicama gradova u Srijemu, često se na izlozima raznih trgovina, pa čak i ljekarnama mogu vidjeti postavljeni oglasi za potražnjom određenih zanimanja: trgovaca, pekara, mesara, farmaceuta... No, osim njih, deficitarna zanimanja su i diplomirani inženjeri informatike, strojarski inženjeri, elektroinženjeri... Kako riješiti problem? Jedno od rješenja koje pojedine lokalne samouprave nude jest uvođenje novih smjerova u srednje škole (ukoliko djeca budu zainteresirana za određena zanimanja). Neke od domaćih i stranih kompanija nude čak i odgovarajuću obuku nakon koje nezaposleni mogu odmah raditi. Zainteresiranih ima, ali nedovoljno. Problem nedovoljnog stručnog kadra nije prisutan samo kod nas nego i u zemljama u regiji. Mnogi odlaze u inozemstvo, ne samo zbog veće zarade nego i zbog boljih uvjeta rada, boljeg zdravstvenog i mirovinskog sustava, mogućnosti napredovanja, ali i nade da će iz inozemstva moći lakše pomoći članovima svoje obitelji. Ukoliko se trend iseljavanja nastavi, za nekoliko godina doći ćemo u situaciju da ni one najobičnije poslove neće imati tko raditi. Svi živimo u nadi da će se po pitanju toga konačno nešto promijeniti kako u budućnosti ne bismo izgubili obrazovane i sposobne mlade ljude, koji imaju želju ostati u svojoj zemlji.

vremena ali ne da glumimo i preslikavamo njihovo vrijeme nego da iz njihovog vremena promatramo svoje i živimo ga kao što su oni živjeli svoje. Nama je danas potreban takav povratak na izvore. Mi moramo biti svježa voda i svjež krov ovome društvu i ovoj civilizaciji», istaknuo je u svojoj propovijedi krčki biskup Petanjak, šaljući poruke ohrabrenja vjernicima u Srijemu:

»Svugdje je bilo teško za vrijeme Domovinskog rata, kako ovdje u Srijemu, tako i u Hrvatskoj. Mislim da je sada još teže, jer naši ljudi masovno napuštaju svoju domovinu. Kao što je sveti Dimitrije ostao uz svoj narod i podnio mučeništvo, tako bismo i mi kao narod trebali misliti dugoročnije i ne samo gledati ono što ovog trenutka odgovara.«

Nismo zaboravljeni

Zbog velikog broja nazočnih vjernika ovogodišnje misno slavlje održano je u župnom dvorištu, a srdačnu dobrodošlicu vjernicima uputio je generalni vikar i dekan Srijemske biskupije mons. **Eduard Španović**, izražavajući zahvalnost zbog podrške vjernika i hodočasnika, što govori, kako je istaknuo, »da Hrvati u Srijemu nisu zaboravljeni«.

»Svaka podrška, misao, riječ i djelo koje nam govori da nismo zaboravljeni puno nam znači. Hvala Bogu na lijepom, pobožnom i raspevanom slavlju. Puno nam je srce radosti i zahvalnosti zbog ovog zajedništva. Imamo istu vjeru, istu nadu i istu ljubav«, kazao je u svom obraćanju mons. Španović.

Euharistijskom slavlju nazočio je i veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota**, predstavnici Srpske Pravoslavne Crkve i gradonačelnik Srijemske Mitrovice **Vladimir Sanader**.

S. D.

S. D.

Šimunovo u Lisinskom

Hajo i Bunjevačko kolo kod Šime u gostima

U nedjelju, 28. listopada, na blagdan sv. Šimuna u koncertnoj dvorani *Vatroslav Lisinski* u Zagrebu održano je peto po redu *Šimunovo u Lisinskom*. Na ovaj način poznati glazbenik, skladatelj i pjevač **Šima Jovanovac** proslavio je svoj imendan i priredio ljubiteljima tamburaške glazbe, običaja i tradicije pravu slavonsku zabavu.

Koncert pun radosti

Koncert koji je trajao više od dva i pol sata vodio je poznati voditelj **Branko Uvodić**, a direktno ga je prenosio Hrvatski radio. Na Šimino slavlje došli su i brojni prijatelji i poštovatelji, te su tako nastupili glazbenici **Mate Bulić**, **Matko Jelavić**, **Marina Tomašević**, **Cecilija**, klapa *Ragusa*, *Tamburaši za dušu*, **Mirko Švenda Žiga**, *TS Kristali*, *TS Vranci*, te brojna kulturno-umjetnička društva. Među gostima su se našli i gosti iz Vojvodine, pa su na koncertu nastupili ansambl *Hajo* i folklorni odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Podatak da su jedino članovi HKC-a *Bunjevačko kolo* imali bis govori da su se pokazali u najboljem svjetlu, te da su za ovu prigodu izvađene najljepše svile. Na kraju koncerta, koji je bio prepun emocija i radosti, mladi u bu-

Naš nastup je izazvao veliko oduševljenje publike, pa je sam Branko Uvodić koji je u pripremi inzistirao na skraćenju koreografije za potrebe snimanja, pozvao da se izvede bis, kaže Lazar Cvijin* Koncert je snimala Hrvatska radiotelevizija i snimka će biti prikazana u novogodišnjoj noći

njevačkoj nošnji predvođeni predsjednikom Centra **Lazarom Cvijinom** predali su slavljeniku dar, sliku *Risara* koja je nastala na likovnoj koloniji *Bunarić*, autora **Stjepana Albota**.

Suradnja sa Šimom

Do suradnje sa Šimom Jovanovcem, po riječima Lazara Cvijina, došlo je na inicijativu **Marinka Piukovića**, člana ansambla *Hajo*, koji sa Šimom ima dugogodišnju suradnju i prijateljstvo.

»Šima je imao ideju da u okviru ovoga koncerta, osim ansambla *Hajo*, gostuje i folklorni ansambl bunjevačkih Hrvata, te je na susretu s njima postignut i konačni dogovor«, kaže Cvijin.

On kaže kako je »novi moment« nastao kada se u cijelu priču uključio i Branko Uvodić, autor i voditelj serijala *Lijepom našom*, koji je odlučio da se cijeli koncert snimi za Hrvatsku radiotelevi-

ziju i prikaže u okviru novogodišnjeg programa.

»Dojmovi su izuzetni, organizacija besprijekorna, od prijema do samog koncerta. Folklorni ansambl je nastupio s koreografijom *Momačko kolo* i pjesmom *Kolo igra*, a naš nastup je izazvao veliko oduševljenje publike, pa je sam Branko Uvodić, koji je u pripremi inzistirao na skraćenju koreografije za potrebe snimanja, pozvao da se izvede bis«, kazao je Cvijin.

Ovom prilikom Branko Uvodić je na poseban način najavio goste iz Subotice, pozvao sve nazočne na *Veliko prelo* i predložio susret bunjevačkih Hrvata u *Lisinskom*. Koncert je, kako je već rečeno, snimala Hrvatska radiotelevizija, a snimka će, kako je najavljeno, biti prikazana u novogodišnjoj noći, malo iza ponoći.

Ž. V.

Knjiga o Bunjevcima i na engleskom jeziku

ZAGREB – Znanstveni rad prof. dr. sc. **Milane Černelić** s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na temu hrvatske subetničke grupe Bunjevaca privukao je pažnju njemačkog nakladnika *Scholars' Press Publishing* koji je tiskao knjigu pod naslovom *Bunjevci: migrations, traditional heritage, identities*.

Po mišljenju nakladnika, objava njezinih radova u knjizi je od interesa za međunarodnu publiku, a nakon pojednostavljenog i brzog procesa objavljivanja slijedi i prodaja knjige širom svijeta, odnosno širenje rezultata dugogodišnjeg istraživanja prof. Černelić.

Knjiga ima 143 stranice, podijeljena je na devet poglavlja i bogato je ilustrirana. Ova će knjiga u svijetu pružiti informacije o hrvatskoj subetničkoj grupi Bunjevaca na znanstveno utemeljen način, te je njezina objava još jedno priznanje prof. Černelić za sve što je tijekom svojega rada činila na istraživanju Bunjevača u državama u kojima oni žive.

(ZKVH)

Šajtinčev Huddersfield u ZKM-u

ZAGREB – Nova premijera Zagrebačkog kazališta mladih (ZKM) je predstava *Huddersfield* rađena po tekstu srpskog pisca **Uglješe Šajtinca**, a u adaptaciji **Tomislava Zajeca** i režiji **Renea Medveška**. Šajtinac je jedan od najznačajnijih suvremenih srpskih dramskih pisaca i dobitnik niza nagrada. Drama *Huddersfield* se već duži niz godina igra u Jugoslovenskom dramskom pozorištu u Beogradu i ima kulturni status. Po istoj je drami u Srbiji snimljen i igrani film.

D. B. P.

Kazališni festival jezičnih manjina

NOVI SAD – Drugi po redu kazališni festival jezičnih manjina *Synergy* bit će održan od 5. do 12. studenoga u Novom Sadu, u Novosadskom pozorištu i u Galeriji Matice srpske. Publika će imati prilike vidjeti desetak predstava. Među ostalim, nastupit će teatri Slovenaca iz Italije, Srba iz Mađarske, Mađara iz Rumunjske i Ukrajine, Rusa iz Izraela, Tatara u Rusiji, Armena u Turskoj. Na programu je i monodrama *Marlene Dietrich* u izvedbi glumice **Ksenije Prohaska**. Predstava je premijerno izvedena 1999. u produkciji HNK Split, a Prohaska je za ovu ulogu dosad dobila više nagrada.

Tijekom festivala bit će upriličena i dvodnevna konferencija na kojoj će biti formirana Asocijacija manjinskih teataru svijeta. Festival *Synergy* dio je projekta *Novi Sad – Europska prijestolnica kulture 2021*.

D. B. P.

Književni natječaj Za lipu rič 2018.

SONTA – U povodu manifestacije *Šokačko veče 2018.*, KPZH Šokadija iz Sonta objavljuje književni natječaj *Za lipu rič 2018*. Na natječaj se mogu prijaviti autori s neobjavljenim pjesmama, pisanim dijalektom hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom. Natječaj je otvoren do 19. studenoga tekuće godine. Pjesme u pisanoj formi dostaviti na adresu: KPZH Šokadija, Vuka Karadžića 22, Sonta, s naznakom *Za natječaj* ili na e-mail: ossonta@neobee.net. Autori na natječaj mogu prijaviti po jednu neobjavlvenu pjesmu. Ukoliko se šalju poštom, pjesme moraju biti tipkane na formatu A 4. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima.

Autor prvoplasirane pjesme bit će nagrađen umjetničkom slikom, a najbolja pjesma bit će pročitana na *Šokačkoj večeri* koja će biti održana u petak, 23. studenoga, u Sonti.

Književni natječaj Pasionske baštine i DHK-a

ZAGREB – Udruga *Pasionska baština* i Društvo hrvatskih književnika raspisuju natječaj za književno djelo na temu *Muke Kristove* ili na temu široko shvaćene općeljudske muke. Prosudbeno povjerenstvo koje će imenovati Društvo hrvatskih književnika i *Pasionska baština*, nakon pregleda pristiglih radova, izabrat će one koje će predložiti za tri nagrade. Sve tri nagrade na natječaju podrazumijevaju pravo organizatora natječaja da nagrađena djela objavi. U obzir dolaze do sada neobjavljena književna djela, i to: roman, veća pripovijetka, drama, poema, te zbirka stihova.

Radove u 3 primjerka i priloženu adresu (kontakt) zaključno do 1. ožujka 2019. poslati na:

UDRUGA PASIONSKA BAŠTINA, Barutanski breg 20, 10000 Zagreb.

Rezultati će javnosti biti priopćeni na *Lirici Velikog petka* 17. travnja 2019. u 12 sati u prostorijama DHK-a. Rukopisi se ne vraćaju.

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Novih milijun dinara za hrvatske udruge

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama objavilo je rezultate drugog ovogodišnjeg Natječaja za financiranje – sufinanciranje programa i projekata od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u AP Vojvodini. Ukupan iznos sredstava raspodijeljenih natječajem bio je 8,5 milijuna dinara, podijeljenih u dva segmenta. Na Natječaju je podržano 16 projekata hrvatskih udruga u ukupnom iznosu od 950.000 dinara.

U prvom dijelu Natječaja, koji se odnosio na područje zaštite nematerijalnog kulturnog naslijeđa i umjetničkog stvaralaštva nacionalnih zajednica – nacionalnih manjina, sufinancirani su projekti u ukupnom iznosu od 6,5 milijuna dinara. U ovom segmentu sredstva je dobilo 13 projekata hrvatskih udruga, ukupno 700.000 dinara.

To su: HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega (50.000 dinara za Međunarodni festival tambure i folklora *Mikini dani*); HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada (50.000 dinara za sudjelovanje na 4. Muzičkom festivalu *Istra* u Poreču); HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina (50.000 dinara za Tradicionalni božićni koncert); HKPD *Matija Gubec* iz Rume (50.000 dinara za Koncert Velikog tamburaškog orkestra povodom dana Društva); UG *Urbani Šokci* iz Sombora (50.000 dinara za *Dane hrvatske kulture*); HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora (50.000 dinara za projekt *Čuvajmo našu škrinjicu*); Hrvatska nezavisna lista iz Subotice (50.000 dinara za projekt naslovljen *Franjevačka crkva i samostan sv. Mihovila u Subotici*); HGU *Festival*

bunjevački pisama iz Subotice (60.000 dinara za Godišnji koncert tamburaškog orkestra); HLU *Croart* iz Subotice (50.000 dinara za izložbu slika s umjetničke kolonije *Panon Subotica 2018.*); KD *Ivan Antunović* iz Subotice (50.000 dinara za kulturne manifestacije Društva); UBH *Dužijanica* iz Subotice (70.000 dinara za projekt *Dužijanica u Zagrebu*); HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice (70.000 dinara za Smotru dječjeg folklora *Djeca u Dužijanci*) i Festival hrvatskih duhovnih pesama *HosanaFest* iz Subotice (50.000 dinara za Festival duhovnih pjesama *Pjesma dušu liječi*).

Projekti u području nakladničke djelatnosti na jezicima nacionalnih zajednica – nacionalnih manjina sufinancirani su u drugom segmentu Natječaja, u ukupnom iznosu od 2 milijuna dinara. U ovom dijelu Natječaja sredstva su dobile tri hrvatske udruge, ukupno 250.000 dinara. To su: Hrvatska nezavisna lista iz Subotice (80.000 za knjigu **Zlatka Ifkovića** *Put do istine*); HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora (90.000 dinara za knjigu skupine autora *Moj Nenadić*) i Hrvatska čitaonica iz Subotice (80.000 dinara za knjigu **Ljubice Kolarić Dumić** *Čudnovata godina*).

Ovo pokrajinsko Tajništvo je za 2018. godinu raspisalo dva natječaja za financiranje – sufinanciranje programa i projekata od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina u AP Vojvodini. Podsjetimo, na prvom ovogodišnjem natječaju podržano je 38 projekata hrvatske zajednice s ukupno blizu milijun dinara (944.000 dinara).

D. B. P.

Nova knjiga: Bosiljko Kostić, *Ja kažem*, HKUPD Stanislav Preprek, Novi Sad, 2018.

Istinski zaljubljenik u ljepote življenja

Nadavno objavljena knjiga poezije *Ja kažem* **Bosiljka Kostića** ujedno je i književni prvijenac ovog autora. Objavljena je kao peta knjiga u ediciji *Preprekovi pjesnici* HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada.

Knjigu je uredila i recenzirala književna kritičarka dr. **Dragana V. Todoreskov**. Po njezinim riječima, ovu knjigu »treba čitati kao manifest čovjekoljublja i knjigu istinskog zaljubljenika u umjetnost i u ljepotu življenja«. Kostićeve pjesme u ovoj knjizi podijeljene su u četiri ciklusa: *Amanet*, *Dunav lice tvoje mije*, *Duša topli* i *S tobom nisam sam*. One obuhvaćaju promišljanja i slavljenja ljepota minulih vremena, zavičaja i podneblja (uz posebno značajno mjesto koje Novi Sad u tome ima), Kostić pjeva i u slavu žene i ljubavi, te posebnu čast odaje Bogu.

Bosiljko Kostić rođen je 1955. godine u Bačkom Novom Selu. Osnovnu školu završio je u Veterniku, gdje živi kao umirovljenik, a srednju u Novom Sadu. Kulturnim amaterizmom se bavi vrlo dugo, a osim u pisanju oprobao se i u pjevanju i slikanju. Pjesme su mu objavljivane u *Zvoniku*, *Mostu* i u zbirkama *Lira naiva* i *Preprekovo proljeće*.

M. T.

Pisana zaostavština Romana Myza na hrvatskom jeziku

Legendarni teolog na Istoku Zapada

S jeseni protekle godine svoj životni put, nakon plodnih 85 godina života, završio je o. **Roman Myz**. Bilo bi lako okarakterizirati Myza oslikavanjem njegova svećeničkog identiteta, jer je gotovo šest desetljeća bio svećenik bizantskog obreda Katoličke Crkve. Ipak, to vjerojatno ne bi bilo dovoljno. Myz je, naime bio, po mišljenju svih koji smo imali prilike barem jednom ga susresti, i onih koji su imali uvid u njegovu javno djelovanje, vrlo složena osoba. Zavod za kulturu vojvođanskih Rusina prihvatio se obnoviti sjećanje na tu složenost i sustavno raščlaniti pojedine aspekte njegova rada, te njegove zaostavštine. Tim povodom je ove godine organiziran okrugli stol u ovom zavodu u Novom Sadu na kojem je kulturna elita vojvođanske rusinske zajednice, uz moderaciju poznatoga novinara **Mihala Ramača**, pokušala memorirati djelo ovoga svećenika, novinara, urednika, publicista, nakladnika, povjesničara, bibliografa i profesora. O Myzovu životu i djelu prvi je govorio njegov vladika, apostolski egzarh za katolike bizantskog obreda u Srbiji mons. **Đura Džudžar**, a uslijedila su obraćanja dvojice svećenika Egzarhata, preč. **Vladislava Varge** i mr. **Mihajla Malacka**, te **Đure Laćaka**, **Mikole Capa**, dr. sc. **Đure Hardija**, akademika **Julijana Tamaša** i dr. sc. **Janka Ramača**.

Život protkan pisanjem

Bilanca literaturne produkcije o. Romana Myza izrazito je velika. Ovaj bogat i raznoliki svijet čini više od 80 naslova na rusinskom, ukrajinskom, srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku. Pisano djelo na hrvatskom jeziku započeto je još tijekom njegovog života i službe u Slavoniji, u Lipovljanima, nedaleko od Novske. Tu je završio osnovnu školu, a klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Šest godina studija bogoslovlja i četiri postdiplomska semestra završio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Zaređen je 1958., a u Novi Sad je došao deset godina kasnije. Već 1962. piše svoju prvu knjigu *Jubilarni shematizam Križevačke eparhije*, dok se novinarstvom počeo baviti još tijekom studija, 1954. godine. Bio je među osnivačima i jedno vrijeme dopisnik zagrebačkog *Glasa Koncila*. Teološke priloge, radnje i članke, ustvari, ponajviše objavljuje u hrvatskoj katoličkoj popularnoj i stručnoj periodici, u časopisima *Marija* (Split), *Služba Božja* (Markarska), *Vjesnik Đakovačke biskupije* (Đakovo), *Svjetlo Riječi* i *Nova et vetera* (Sarajevo), *Zvonik* (Subotica) i drugi. Bio je članom, a od 1987. i tajnikom Instituta za ekumensku teologiju Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu.

Myz je svoj svećenički, ali i ljudski identitet gradio i, kako je biskup Džudžar prigodom njegova umirovljenja rekao, svoje talente trošio na ekumenskim nastojanjima. Tlo na kojem živimo može se činiti plodnim za takva nastojanja, o čemu se (površno) može suditi ukoliko se pogleda religijska slika današnje Vojvodine. Ima tome još razloga. Čini se, naime, da je barem od konca 1980-ih, te tijekom posljednjeg desetljeća prošlog stoljeća i prvog desetljeća tekućega, kada se u Novom Sadu ekumenska misao zahuktavala, imao dobre sugovornike u ekumenskom djelovanju. Naime, 1993. godine, na poticaj Svjetskoga saveza crkava (SSC), u Novom Sadu osniva se Ekumenska humanitarna organizacija (EHO), i to uz najveće angažiranje crkvenih zajednica protestantskoga naslijeđa. Iako Katolička Crkva nije bila, niti je danas članom SSC-a, Myz je redovito, osobno i neposredno, podupirao organizaciju čiji se aktivizam u pomoći potrebitima jasno raspoznao u teškim ratnim vremenima, do današnjih dana. Višedesetljetna tradicija Svjetskoga dana molitve također redovito uključuje katolike bizantskog i rimskog obreda Novog Sada, i to redovito i u grkokatoličkoj crkvi svetih Petra i Pavla te uz Myzovo predsjedanje. Od 2006., kada je u organizaciji EHO započela Škola ekumenizma, Myz je njezin redoviti predavač, ali i slušatelj, piše i objavljuje svoja predavanja u zbornicima... Ipak, mnogo više od onoga vidljivoga što je on učinio na trnovitom ekumenskom putu, ostalo je čak i njegovim bliskim poznanicima sakriveno, no jako dobro poznato Onome tko o tome vodi

poduži popis. Kako bilo, Myz se sigurno nije libio hrabro prelaziti preko svakakvih ironičnih prepreka postavljenih od strane ekumenskih skeptika, pa čak i među članovima Crkve kojoj je služio.

Ekumenizam i vjerske sljedbe

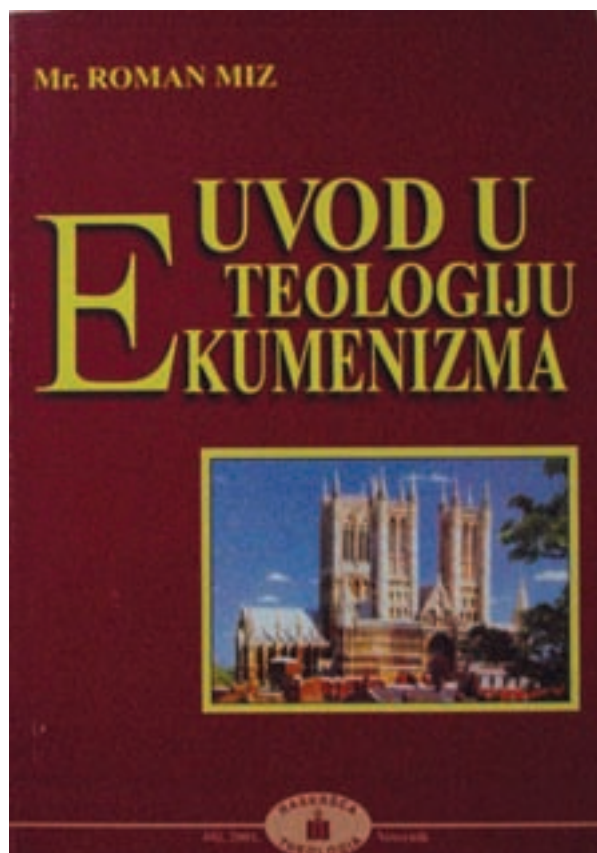
Myzovo spisateljsko djelo na hrvatskom jeziku bogato je. Ovaj Ukrajinac je, ustvari, jedan od plodnijih autora katoličke literature na našem jeziku u Vojvodini. Budući da je već prilikom utemeljenja Teološko-katehetskog instituta Subotičke biskupije (TKI) on imenovan profesorom teologije ekumenizma, vrlo se rano (1994. godine) susreo s nedostatkom udžbenika koji bi tada brojnim studentima TKI-a pomogli pronaći relevantnu građu za pripremu ispita. Tada nastaje njegova trilogija, objavljena za potrebe hrvatskog Odjela TKI-a, te uz neskrivenu pomoć tadašnjeg prorektora TKI-a dr. **Andrije Kopilovića**. Udžbenici *Uvod u teologiju ekumenizma*, *Kršćanski Istok* i *Vjerske sljedbe*, svi objavljeni u ediciji *Raskršća* nakladnika Lidij iz Veternika i danas su klasici, vrlo traženi. Vjerujem da je Myz u ovim trima knjigama ostavio vrlo pouzdan životni testament svjedočanstva o trima temama koje su ga toliko dugo inspirirale. Budući da su one u podneblju Vojvodine često pominjane u javnom diskursu, a rijetko dubinski proučavane, autentičnost Myzova pisanja postaje trajno vrijedna. Ona je time veća jer je riječ o čovjeku duboke duhovnosti Istoka, čiji diskurs bi trebao biti dovoljno duhovno blizak većinski pravoslavnom miljeu koji nas okružuje. Da je on svakako zanimljiv krugu protestantskih kršćana koji okuplja novosadski Protestantski teološki fakultet, pokazuje *Enciklopedijski pregled pojmova kršćanske kulture iz katoličke perspektive*, koji je izišao u nakladi ovog Fakulteta 2010. godine, nedugo nakon što je Myzu dodijeljena počasna titula doktora teologije upravo na ovom fakultetu.

Razlozi prijemčivosti

Jedan od razloga popularnosti i prijemčivosti Myzova štiva je taj što teolozi našeg podneblja pišu vrlo rijetko o ekumenskim temama na hrvatskom jeziku. Još rjeđe je slučaj da o tome pišu teolozi koji nisu Hrvati, a pravi je raritet da takve publikacije imaju značaj daleko širi od samo teološkoga.

Myz je započeo obradu teme vjerskih sljedbi još 1999. godine, popularnom knjižicom *Od Boga do Sotone – slobodne crkve, sljedbe i kultovi* (Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost Ivan Antunović, Subotica). Interes za postojanje i djelovanje vjerskih sljedbi bio je vrlo snažno u fokusu crkvenih zajednica i cijelog društva u našem podneblju barem u posljednja tri desetljeća, uz različite manifestacije toga interesiranja. Ipak, Myz je bio rijedak kršćanski teolog koji je pisao o ovom fenomenu. Ukoliko se pogleda njegovo posljednje, kapitalno djelo, koje se bavi upravo ovom temom, *Kršćanstvo, putevi i stranputice, Leksikon crkvenih i vjerskih zajednica, sljedbi i hereza* (Mostart, Zemun, 2014), može se zaključiti da je, tri godine prije svoje smrti, našem društvu uputio izvanrednu oporuku. Ona pruža svjedočanstvo zauzetoga praktičnoga katolika, otvorenog za svijet u kojem ostvaruje svoje duhovno poslanje, s kojim je u plodnoj interakciji. Srećom, pečat Myzovom djelovanju i naobrazbi utisnuo je baš katolički prostor Hrvatske i Vojvodine, te imamo prilike uvijek iznova ući u njegov spisateljski svijet i od njega učiti.

Marko Tucakov

Izložba Ivana Posavca u Galeriji Dr. Vinko Perčić u Subotici

Fotografija kao socijalna kronika

Današnja sveopća mogućnost pravljenja fotografije ne znači obvezno i sposobnost umjetnički vrijednog iska-za, ukazuje **Ivan Posavec**, ugledni hrvatski fotograf koji je karijeru gradio i stvorio radeći za brojne listove. Kako kaže, njegove fotografije nisu samo trebale biti odraz stvarnosti već i jednoga dubljeg promišljanja. Izložba izabranih djela Ivana Posavca otvorena je u subotičkoj Galeriji Dr. Vinko Perčić i može se pogledati do 16. studenoga.

Fokus postava je na fotografijama koje je Posavec objavljivao u zagrebačkom omladinskom časopisu *Polet*, osobito popularnom 80-ih godina prošloga stoljeća. Ovjekovječene trenutke, i to u crno-bijeloj tehnici, ostavio je budućim naraštajima kao kritičko i edukativno gradivo.

»Moja ljubav je bila novinska fotografija. Cijeli život sam bio novinski fotograf, radio sam za *Vjesnik*, *Arenu*, *Gloriju*, *Studentski list* itd... Suradivao sam s listovima po cijeloj bivšoj 'Jugi'. Dakako radio sam i u *Poletu*, a ove izložene fotografije pripadaju tome razdoblju. Imaju gotovo 40 godina«, kaže Posavec.

Komentari i kritike

Kako navodi autor, svaka od izloženih fotografija je ili nekakvo likovno rješenje ili je kritika, putem gegova i likovnih komentara. Upravo je kritika temelj Posavčeva obzora. Zablude je da svatko može biti fotograf, s obzirom na to da danas svatko može fotografirati, cijeni Posavec. Imajući u vidu da su tehničke mogućnosti za njezin nastanak danas daleko veće i dostupnije nego je to bilo ranije.

»Mislim da je odlično to što više nemamo ograničenja kao nekada. Išlo se katkada na teren s pola rolne filma, a sada imate

prostora koliko god hoćete. Ako ste pravi, onda vam ništa nije problem. Odlično je da je velika konkurencija, da se tu pojavljuje što više ljudi. Iz te mase izađu pravi dečki«, smatra Posavec.

»Životni put« fotografija Ivana Posavca je da su najprije objavljene u novinama, kao ilustracije neke priče ili priča za sebe. Po-

Ivan Posavec

tom su polako prelazile u galerije i muzeje, kao umjetnička djela. Tako se, među ostalim, nalaze i u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Širi spektar motiva

Za razliku od većine suradnika *Poleta* koji su zanimanje usmje-rali k popularnim temama, Posavec ima širi spektar motiva i promišljanja, kaže ravnatelj i kustos Galerije Dr. Vinko Perčić **Spartak Dulić**.

»Za razliku od ostalih članova *Poleta* koje je zanimao popularni dio kulture, Ivana Posavca zanima jedan širi spektar motiva. On se bavi temama koje su na periferiji gradova i u ruralnim sredi-nama. Praktički, zanima ga veza između tih, rekao bih, socijalnih kronika. Vidi se da su te fotografije katkada grube i sirove, ali one takve moraju i biti, jer su prije svega realne. Tu nema nekakvog šaranja, s njih je uklonjen sentiment i zapravo prikazuju ove naše prostore sa svojim amorfnim ambijentima«, rekao je Dulić.

Polet nije bio samo list koji je bilježio događaje već je zahvalju-jući nakladi od 150 tisuća primjeraka imao utjecaja i promovirao je mlade umjetnike. S razlogom njihov slogan je glasio: »Polet je kriv za sve«.

Ivan Posavec rođen je 1951. godine u Dužici pored Siska. U Zagreb dolazi 1969. godine studirati veterinu, no kasnije se pot-puno posvećuje fotografiji. Diplomira filmsko snimanje 1980. godine u klasi profesora **Tanhofera**, a godinu kasnije postaje majstor fotografije. Najmlađim dobitnikom godišnje nagrade Fotografskog saveza Jugoslavije postaje 1984. godine, a 1992. godine dobio je nagradu *Tošo Dabac*. Ukupno je dobio pedese-tak nagrada, a izlagao na oko tristo izložbi.

S. Jurić

Kvartet *Maestre*

Glazbeni razvigor iz Srijema

Priča o Maestrama nije samo priča o glazbi; priča je to i o humanizmu koji se očituje donatorskim koncertima. Tako su prihodom sa svojih koncerata pomogle opremanje koncertne dvorane Galerije Lazar Vozarević, kao i renoviranje koncertne dvorane Muzičke škole Petar Krančević

Tko su Maestre?

Otkrijmo sada i njihova lica. *Maestre* čine pijanistice **Milda Kuzminac** i mr. **Dušanka Gavrilović**, **Jelena Vlaović**, flauta, i **Zorica Opačić**, prim tambura. Kažu, kvartet je nastao spontano. Prvo kao klavirski duo, ali se brzo pokazalo da taj zvuk treba oplemeniti bojama različitih instrumenata. Tako su bez premisslanja pozvane prijateljice i kolegice Jelena Vlaović i Zorica Opačić. Priča tada počinje, koncerti se redaju, publika ih je zavaljela. Da ih prikazemo u životnom svjetlu reći ćemo i to da o sebi kažu da se zna tko kasi na probu, tko zaboravi donijeti note, tko uspostavlja red, a tko je uvijek pomirljiv sa svima da ne bi došlo do konflikata. Profesorica klavira Milda Kuzminac ravnateljica je i Festivala pijanizma u Srijemskoj Mitrovici, a pijanistica mr. Dušanka Gavrilović umjetnička je direktorica. Osim što je profesorica, Dušanka je osnovala i vodi Muzičko zabavište *Pikolo* za koji piše i sklada pjesme. Također se bavi trčanjem maratona i plivanjem. O Jeleni Vlaović najbolje govori njena flauta, a Zorica Opačić uglavnom radi aranžmane za *Maestre*.

Fenomen dobre volje

Uključimo sada i ton na našoj kameri. Čut ćemo lepezu različitih glazbenih žanrova i autora, poput **Piazzole**, **Gershwin**, Bizeta, Tchaikovskog, **Mozarta**, **Khachaturiana**, Brahmsa, **Ti-ersena**, klasičnu, popularnu literaturu, filmsku i tango glazbu. Priča o *Maestrama*, međutim, nije samo priča o glazbi. Priča je to i o humanizmu koji se očituje donatorskim koncertima. Tako su prihodom sa svojih koncerata pomogle opremanje koncertne dvorane Galerije Lazar Vozarević, kao i renoviranje koncertne dvorane Muzičke škole Petar Krančević. A što su još *Maestre*? *Maestre* su fenomen dobre volje, pojedinačne i zajedničke kvalitete, odlučnosti da se ustraje u dobrom i lijepom, one su fenomen organizacije vremena, zaista dobrih vibracija. Na svojoj facebook stranici su napisale: »idemo, pa dokle nas melodija odnese. Na tom našem putu, pravom, ženskom, tvrdoglavom, zacrtale smo da ne budemo netko tko krivi svakog da nije uradio nešto što je mogao učiniti bilo tko«. Toplo preporučam kvartet *Maestre*. Osim što se njihove snimke mogu poslušati na youtubeu, bilo bi lijepo čuti ih u njihovu okruženju, u Sirmiju, tom antičkom gradu rimske provincije Panonije.

Nela Skenderović

Kamera ove priče o kvartetu *Maestre* uključila se 9. listopada kada su četiri dame, prijateljice, kolegice, profesorice Muzičke škole Petar Krančević iz Srijemske Mitrovice, koje čine kvartet *Maestre*, održale nastup prigodom javnog snimanja emisije *Pesmo, srce mi ogrej* u Studiju M u Novom Sadu. Gledamo vesele slike na kojima vidimo radost i energiju kao kohezijsku snagu ovog kvarteta i njihovih gostiju, violinistice **Olivera Milić Hiršer**, kontrabasista **Miloša Matića**, **Nenada Ilića** na harmonici, **Mihajla Vukajlovića**, saksofon, **Dalibora Međedovića**, cajon, i baritona **Aleksandra Stefana Radiševića**. Kamera se nadalje kreće uzvremeno do 27. rujna kada su *Maestre* održale koncert u Domu učenika u Srijemskoj Mitrovici. Tiho se krećući, znatiželjno oko kamere uhvatilo je i onu finu raskoš duha u aranžmanu **Zorice Opačić** »Divan je kićeni jazz«, koji su *Maestre* izvele 22. srpnja, na ljetnoj pozornici rekonstruiranog Žitnog trga u Srijemskoj Mitrovici, kao i na promo spotu Grada Srijemske Mitrovice. Šarmom aranžmana za ovaj specijalni kvartet obogaćen prijateljima odisale su skladbe **Brahmsa**, **Tchaikovskog**, **Bizeta**, ali i drugih skladatelja popularne i filmske glazbe. Kamera hvata radost muziciranja, društvo prijatelja, zaufanost, polet. Potom, u istom vremenskom pravcu, travanj, svibanj, galerija Lazar Vozarević gdje je snimanjem flash moba otvorena koncertna sezona, a ujedno obilježen uspješni završetak akcije opremanja ove koncertne dvorane. Kamera ne stiče detaljno pogledati svaki intervju, svaki napis u medijima, sve objavljeno na facebook stranici *Maestre*, već stiče do prosinca 2017. kada su *Maestre* nastupile u Beogradu. A godinu dana prije toga, krajem 2016. *Maestre* su održale svoj prvi nastup.

U Sonti držana promocija knjige Marice Mikrut

Šokica slidi Isusa do Kalvarije

U nedjelju, 28. listopada, u vjeronaučnoj dvorani crkve sv. Lovre u Sonti predstavljena je knjiga Put križa *Šokica slidi Isusa do Kalvarije*, autorice **Marice Mikrut** iz Sombora. Knjiga je pisana na lokalnoj sončanskoj, arhaičnoj ikavici. Nakladnik knjige je Udruženje građana *Urbani Šokci* iz Sombora,

Pjesnikinja Marica Mikrut, r. Miloš, rođena je u Sonti 1953. godine, a od udaje živi u Somboru. Duhovne teme česti su motiv u njezinoj osebujućoj poeziji. Djetinjstvo i mladost provela je u Sonti, koja je imala i ima veliki utjecaj na njezino književno stvaranje. Skoro svaka njezina pjesma je opis sončanskoga ambijenta, obogaćenog lokalnim govorom. Još u osnovnoj školi pokazala je afinitet prema pisanju, a potpuno mu se posvetila prije dvadesetak godina. Većina njezinih pjesama su sa zavičajnim temama, posvećene rodnom mjestu i sjećanju na drage ljude. Osim pjesama zavičajne tematike, piše i duhovne pjesme.

urednica **Marija Šeremešić**, a recenzent vlč. dr. **Marinko Stantić**. Sudionike skupa, goste i okupljene znatiželjnike, koji su dvoranu popunili do posljednjeg mjesta, pozdravio je domaćin i organizator skupa, sončanski župnik, vlč. **Josip Kujundžić**, koji rado izlazi u susret kreativnosti svojih vjernika i nastoji obogatiti Božju službu, a uvijek nastoji doprinijeti i očuvanju, kako materijalne tako i nematerijalne tradicijske baštine. Sončanska, šo-

kačka ikavica pripada slavonskome dijalektu hrvatskoga jezika, a svakako je i najprepoznatljivije obilježje ovdašnjih Šokaca Hrvata. Knjigu i autoricu predstavila je moderatorica Marija Šeremešić, a odabrane dijelove čitale su sončanska književnica **Ruža Silađev** i autorica osobno. Nazočni vjernici s oduševljenjem su popratili ovaj *Križni put* ispričan govorom predaka. Program su skladnom glazbom i pjevanjem upotpunile članice dječjeg župnog zbora *Lovrići* pod ravnanjem **Emine Lukić**.

Ivan Andrašić

Dušni dan

Danas, 2. studenoga, obilježava se Dušni dan, kada se sjećamo svojih dragih pokojnika. Posjetiti groblje i grobove toga dana, znaci su pažnje i vjere. Toga dana se na poseban način moli za duše dragih pokojnika, pale se svijeće, prisustvuje svetoj misi, moleći Božje milosrđe da ih što prije očisti od svih slabosti duše. Blagdan Svih Svetih i Dušni dan dani su oprosta, kada se može dobiti potpuni oprost za vjerne mrtve. Tih dana potrebno je pričestiti se i po potrebi ispovjediti, pohoditi crkvu ili groblje, izmoliti Vjervanje i Oče nas, te izmoliti molitvu na nakanu sv. Oca Pape. Tim činom može se izmoliti potpuni oprost grijeha za jednoga pokojnika.

Također, tko prvih osam dana u studenom pohodi groblje i pomoli se za pokojne, a onda se pričesti i moli na nakanu Svetoga Oca, dobiva potpuni oprost za pokojne.

Ž. V.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25., 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 23. 10. 2018. godine nositelju projekta JKP *Subotička toplana*, Segedinska cesta 22, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja zatečenog stanja na životni okoliš projekta: »Projekt za proizvodnju, prenošenje i distribuciju toplotne energije do potrošača u stambenim i poslovnim objektima« na katastarskim parcelama 6192 i 6196/2 KO Novi Grad, Subotica, Ulice Segedinska cesta 22 (46.098703^o, 19.679006^o).

Srcem za siromaha

Djelatnici Radio Marije Srbije i ove godine organiziraju humanitarno-karitativnu akciju za pomoć potrebitima.

»Tražite pomoć, na pravom ste mjestu« naziv je projekta u okviru kojega se organizira akcija »Srcem za siromaha«. Akcija je počela 17. rujna i trajat će sve do 17. prosinca ove godine. Svi zainteresirani koji žele i mogu pomoći, bilo u hrani, sredstvima za higijenu, garderobi ili novcu mogu se javiti ili stvari odnijeti u ured redakcije Radio Marije Srbije, Matije Gupca 10, Subotica.

Inicijativa 40 dana za život

Inicijativa 40 dana za život, ekumenska molitva za spas nerođene djece započela je prije desetak dana. Zbog tehničkih nemogućnosti dobijanja potvrde iz gradske uprave, miroljubivo bdijenje, koje se prijašnjih godina održavalo ispred subotičke bolnice, sada će se održati u bolničkoj kapelici sv. Elizabete. Kampanja traje do 4. studenoga svakim radnim danom i subotom od 17 do 20 i nedjeljom od 14 do 16 sati u spomenutoj kapelici.

Ž. V.

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Zakon ljubavi

Čovjek je uvijek težio slobodi; kako je sve više napredovao, ta je težnja postajala sve izraženija. Tako čovjek dvadeset prvog stoljeća ne dopušta da ga nešto sputava, na svim područjima svoga života bori se za slobodu. S druge strane, što više čovječanstvo napreduje nastaje sve više novih zakona i propisa koji upućuju čovjeka kako se ponašati i kako živjeti. I koliko god željeli slobodu, uviđamo kako su zakoni i propisi potrebni da slobodu ne bismo zloupotrijebili i ugrozili drugog. Zato moderno društvo teži pravednom provođenju svakog zakona i svakog propisa, a i svaki pojedinac je svjestan da se mora uklopiti u društvene norme, jer jedino tako društvo može normalno funkcionirati i biti moderno uređeno.

Čemu služi zakon?

Zakoni su važni i nužni. Čovjek u svojoj težnji da ostvari vlastitu slobodu često izgubi kompas, te postane egoističan i samovoljan, zaboravlja na prava drugog, te uvijek sebe stavlja u prvi plan. Tako bi nastao kaos u kome se svatko bori za sebe, ne mareći za drugog. S druge strane, postoje oni koji su nesigurni i ne znaju kako ostvariti svoja prava i slobodu, u zakonima i propisima oni pronalaze utočište i ohrabrenje da postignu ono na što svaki čovjek ima pravo. Propisi tako pomažu čovjeku da se u šumi različitih putova, koji mu se nude, snađe i odabere onaj koji je ispravan. I više nego ikada u povijesti čovjeku su potrebni različiti propisi, jer mu se više nego ikad nude razne vrste odabira na svim područjima života, te mu je često teško da bez pomoći razluči što je ispravno i prihvatljivo. A propisi i zakoni pravednog društva imaju u sebi zajednički temelj, a to je Božji zakon. Ipak, oni su toliko brojni, da, kada samo o njima razmišljamo, mogu nam se učiniti kao nepregledna šuma, pa se zapitamo tko će to sve znati i kako biti uvijek siguran činimo li prema zakonima ispravno ili ne.

I Bog je Izraelcima, još dok ih je vodio iz Egipta u Obećanu zemlju, dao Zakon kako bi usmjerio njihovo ponašanje i način razmišljanja u pravom smjeru kako bi lakše razlikovali dobro od zla i prema tome se vladali. Zakon je razložen u mnoštvu propisa kako bi narod u svim područjima života uvijek znao što je

dobro, a što ne. Međutim, Božji zakon je više od običnog zakona, jer puka podložnost zakonu je legalizam, a Bog očekuje od nas puno više. Farizeji su bili vrsni poznavatelji Zakona i vršitelji svih, i najsitnijih, propisa, a ipak ih poznajemo kao loše ljude i često navodimo kao negativne primjere. Kako to? Marko nam u svom evanđelju opisuje susret Isusa i pismoznanca, koji traži da mu Isus kaže koja je najveća od svih zapovijedi. Odgovor je bio jasan: »Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, i iz sve duše svoje, i iz svega uma svojega, i iz sve snage svoje! Druga je: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga. Nema druge zapovijedi veće od tih.« (Mk 12, 30-31). Dakle, u središtu svih zapovijedi i propisa je ljubav, bez ljubavi se postaje legalist, farizej; bez ljubavi se ne može odgovoriti kršćanskom poslanju i učiniti ovaj svijet pravednim i boljim. Nedostatak ljubavi unatoč svim propisima i zakonima ne može odgovoriti čovjekovoj potrebi u traganju za slobodom, niti može pridonijeti da ljudi budu zadovoljni u svojim težnjama za ostvarenje boljeg društva.

Trostruka ljubav

Sve zapovijedi i zakone Isus sažima u trostruki odnos ljubavi: prema Bogu, prema sebi i prema bližnjemu. Srce koje ljubi pronalazi uporište u te tri dimenzije, jer jedna bez druge ne mogu, inače čovjek ide na stranputicu i ne može izvršiti Božje zapovijedi onako kako Bog želi i očekuje. Sve te tri dimenzije ljubavi, prema Bogu, sebi i bližnjemu ključ su za vršenje Božjeg zakona onako kako ga je vršio Isus, po tome se razlikujemo od farizeja i pismoznanaca. Njima je nedostajalo ljubavi, posjedovali su samo znanje. Ljubav je zapovijed koju daje Isus, koja nam je tako bliska, a opet često teško ostvariva. Različite životne situacije dovode nas u stanja u kojima teško ostvarujemo neku od tri dimenzije ljubavi koje Isus zadaje. Ipak, kršćanska nas vjera potiče da se uvijek borimo da sve tri dimenzije ljubavi ostvarimo. Onaj koji ljubi ne mora se zamarati pozna li zakone i propise, ljubav će ga uvijek voditi da postupa ispravno i nikada se neće osjećati sputano zakonima i normama, jer ljubav čini čovjeka slobodnim.

Ana Hodak

Nikola Vujić, učenik

Tambura u ruci, a lopta oko noge

Nikola Vujić učenik je osmog razreda OŠ Matija Gubec u Tavankutu, gdje i živi sa svojim roditeljima: tatom **Željkom**, mamom **Brankom** i sestrom **Katarinom**. Nikolu ste mogli vidjeti i u nošnji sa zvečkama, s tamburom, ali i nogometnom loptom. Slobodno vrijeme, kojega ponekad ima više, a ponekad baš i nema, koristi za nogomet i igrice na računalu. Nikola svira tamburu u orkestru Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* i u tome uživa. Nije mu teško niti vježbati niti putovati na probe. Na folklor ide u HKPD Matija Gubec i oblačiti nošnju za njega nije nikakav problem. Pored svega toga trenira i nogomet u OFK Tavankut. Rekla bih da njemu nikada nije dosadno. Pored svih ovih obveza, stigne i naučiti za školu. Kako za sada stvari stoje, volio bi upisati Tehničku školu Ivan Sarić smjer *elektrotehničar računarara*, a nakon toga razmišlja i o fakultetu koji bi bio vezan za računalu. Do sada je osvojio 3. mjesto na okružnom natjecanju iz matematike, kao i brojne nagrade na nogometnim turnirima i raznim natjecanjima s tamburaškim orkestrom. Najdraži film mu je *Duh u močvari* redatelja **Branka Istvančića**, a knjiga *Tom Sawyer*. Nije niti potrebno reći kako rado sluša tamburašku glazbu, a u životu ga, kako je rekao, ispunjavaju obitelj, prijatelji, glazba i sportovi.

Ž. V.

Brojni vjernici, svećenici i biskup Krčke biskupije hodočastili u Srijem

POTPORA Srijemu stigla s Krka

»**P**rije dvije godine, kada smo organizirali biskupijsko hodočašće, išli smo putovima hrvatskih svetaca, preko Šibenika, Dubrovnika, Herceg Novog, do Boke kotorske, pa natrag. Kada smo spremali to hodočašće, vjernici su mi rekli: 'Mi smo mislili da ćemo ići u Lourd, u Fatimu, malo dalje, nama je ovo preblizu'. Kada se tih 700 hodočasnika vratilo s hodočašća, vidjeli smo da njih polovica nikada nije bila u Dubrovniku, a malo tko u Boki. Kada smo ove godine htjeli organizirati hodočašće, rekli smo da idemo upoznati našu domovinu, biti podrška ljudima koji su tu, blizu, a daleko, vama u Srijemu, u Vojvodini. Tako se oblikovala naša ideja«, kazao je za naš tjednik *Krčki biskup* franjevac kapucin mons. **Ivica Petanjak**.

On je sa svojim vjernicima, svećenicima i bogoslovima, a bilo ih je više od 500, smještenih u deset autobusa, 26. i 27. listopada, hodočastio Srijemu.

»Ljudi s otoka poznaju more, ali slabo poznaju kopno, te je stoga za svakoga od njih ovo bilo jedno veliko otkriće. Boravili smo u Slavoniji, u Srijemu, nastavljamo po istočnoj Hrvatskoj. Povijest našega naroda je zajednička. Isti nam je duh, no ljudi su različiti, jer i klima i podneblje ostavljaju traga i utiskuju se u čovjeka. To trebamo cijeniti«, kaže on.

Hodočasnici su bili smješteni u Novom Sadu počevši od 26. listopada navečer, da bi već idućeg dana započeo njihov hodočasnički hod. Bili su podijeljeni u pet skupina, te naizmjenice posjećivali crkvu *Imena Marijina* u Novom Sadu, Petrovaradinsku

tvrđavu s tamošnjom crkvom sv. Jurja, svetište Gospe Tekijske i Kapelu Gospe od mira u Srijemskim Karlovcima, uz vođenje i doček na svakom od ovih mjesta tako simboličkoga za Hrvate. U svakoj crkvi skupine su molile po jednu deseticu krunice. Nakon ručka, hodočasnici su krenuli prema Srijemskoj Mitrovici, gdje su s vjernicima iz cijeloga Srijema liturgijski proslavili blagdan sv. Dimitrija, zaštitnika

Srijemske biskupije. Nakon povratka iz Mitrovice, u hotelu u kojem su svi odsjeli, oni su, po riječima **Petra Pifata**, predsjednika HKPD-a *Jelačić*, »viđeno posjetom nepokretnoj spomeničkoj baštini Hrvata i katolika Petrovaradina i okolice mogli spoznati kroz živi susret sa svojim sunarodnjacima, srijemskim starosjediocima«.

»Na susretu nabijenom emocijama, pred publikom koja je rijetko ovoliko brojna, mješoviti pjevački zbor, a potom i klapa sa svojim solistima, priredili su manji koncert duhovnih i svjetovnih glazbi. Klerici Krčke biskupije su također spontano nastupili u programu ovoga druženja otpjevavši dvije liturgijske skladbe, a glazba je ponijela i samog biskupa Petanjka«, kaže Pifat.

Nekoliko desetaka članova *Jelačića* bilo je više nego počašćeno upornim traženjem ponovnih nastupa i pjesama, a gostoljubivost otočana urodila je i pozivima za uzvratnim susretom.

Ljepotu posjeta svjedoči i mr. **Saša Ilijić**, tajnik Krčke biskupije.

»Organiziramo razna hodočašća i poznajemo sva ta mjesta, a ne poznajemo svoj kraj. Na mene je djelovalo kad je u Dobroti, u Boki, prilikom jednog našeg hodočašća, svećenik vidio masu naših ljudi, počeo plakati i rekao da ni ne znamo koliko ovakvi posjeti više znače domaćinima nego gostima. Tu sam shvatio da mi ne poznajemo svoj kraj, svoju domovinu, svoje ljude, te smo već tu donijeli odluku da idemo u Srijem i Slavoniju. Moja je želja bila da tim hodočašćem ljudi dobiju jednu širinu. Nama je lijepo kad nas netko doma posjeti. Lijepo je kad dođeš u posjet. Svjedočimo tu ljepotu«, kaže vlč. Ilijić.

On je, predstavivši drevnost liturgijskoga izraza, posebno napjeva na staroslavenskom jeziku koji se njeguju na Krku, također uputio jasan poziv nama, ljudima ravnice, da dođemo na otoke ove biskupije koja potječe još od IV. stoljeća.

Molitvena podrška 500 naše braće i sunarodnjaka, koju je i sam biskup posvjedočio i obećao na svakom mjestu na kojem je sa svojim vjernicima zastao na putovanju kroz Vojvodinu, znači zaista puno. Petrovaradinke će pratiti, makar do, već sada željenoga, ponovnoga susreta.

M. Tucakov

RECEPT NA TACNI

KITNIKEZ

Kad zamirišu dunje

Ako pitate mene, dunje su jednostavno tu. Nisam ih koristila i ne znam za što ih koristiti. Znam, baka je pravila slatko, zimnicu, rakiju, kompot i svašta ali ja ne. Vjerojatno bih pronašla prije svrhu za dekor na stolu ili miris u prostoriji. Volim mekan i udobni miris dunja. Neka svaka jesen na dunju miriše.

Prije nekoliko dana me je otac pitao mogu li mu nabaviti 20 kilograma dunje, jer mu treba za rakiju. I tek tako, dunja je službeno ušetala u moju ovu godinu, uvukla mi se u nosnice i ne izlazi iz glave. U lancu nabave dobila sam pitanje pravim li nekada kitnikez. Ne, ali hoću. Evo, samo da istražim. Istražila sam, probala i sada širim recept dalje.

Potrebno: 1 kilogram dunja / 800 g šećera / sok od jednog limuna / lješnjaci / orasi.

Postupak: Dunje oprati i izrezati na kockice. Ja ih nisam ljuštila, ali vi možete svakako. Narezane dunje kuhati u vodi sa sokom od limuna. Kada su kuhane, dunje je potrebno ispasirati i u tome će vam pomoći štapni mikser ukoliko ga imate. Ispasirane dunje kuhati sa šećerom sve dok se smjesa ne stegne. Znam da je gotovo kada kuhača kojom miješate ostavlja prazan trag za sobom. Dobivenu smjesu možete pomiješati s lješnjacima ili orasima, ukoliko volite. Kalup, modlu ili pleh u koji želite staviti smjesu pret hodno namočite ili nauljite, te prebacite smjesu u njega da se dobro ohladi i dobije željeni oblik. Kada se dovoljno prohladi, istresite kitnikez iz modle, narežite ga i ukoliko želite pospite šećerom u prahu. Ne zaboravite da je najbolje da ga držite u suhoj i hladnoj prostoriji.

Dodatak: Za one mlađe domaćice kojima je ovo prvi susret ili za one manje obaviještene, kitnikez je najstariji slatkiš od dunja i šećera. Vodi porijeklo iz Austro-Ugarske, a ukoliko se drži u hladnoj prostoriji, kitnikez može opstati od šest mjeseci do čak godinu dana. Kažu da je to zato što je šećer najbolji prirodni konzervans. Kako bilo, neka ovaj vikend bude u znaku dunja.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (136)

Ja ne umirem, već propadam

Osvrćući se na premijeru predstave *Bunja* **Veljka Petrovića**, koja je u povodu 130. obljetnice postojanja subotičkog kazališta postavljena na ovdašnju scenu i izvedena 16. prosinca 1984. godine, kazališni kritičar **Mihály Csordás** je adaptaciju **Milenka Vučetića** i režijski postupak **Nenada Ilića** označio kao – izgubljenu poruku! Pogledajmo što ga je navelo na ovaj zaključak.

I ne bez jakog razloga, nimalo slučajno, pita se: »Kada je najteže jednom kazališnom kritičaru?« – Csordás nudi i odgovor: »Možda upravo onda kada zna što je uzrokom lošoj igri jednog glumca, kada može pojmiti njegove duboko ljudske motive i kada je svjestan objektivnih poteškoća u kojima se jedan ansambl našao«.

Očito, teško mu je i u jednom i u drugom slučaju, ali mu nije nimalo lakše ni u situaciji kada na makro planu zapazi izvanredne ideje, a kasnije, pri pokušaju silaska u dubinu, ispod površinskog sloja, otkriva krupne nedostatke, pa i pogriješke. Po mišljenju ovoga kritičara jedini način da se od jedne rane novele Veljka Petrovića eventualno pokuša načiniti zanimljiva kazališna predstava jest ako se na scenu iznesu ljudska i društvena proturječja, aktualna u autorovu, ali i u našem dobu.

Ovo se, međutim, nije dogodilo zbog blijeđe dramatizacije Milenka Vučetića, a drama nastala iz novele svela se na puko prepričavanje fabule, bez prepoznatljivih učinaka ljudskih strasti, čovjekova nemirenja sa svijetom koji ga sputava i izostanka pobune. Sukladno tomu, izostale su i moguće duševne krize protagonista, njihove dvojbe i nutarnja borba i bol koja ih razdiere. Bolje reći, prikazan je samo jedan manji dio svega toga što se moglo prepoznati kroz lik Stipe Paštrovića, doktora prava, čovjeka koji potječe iz naroda, i u oslikavanju njegova osobna stradanja unutar proturječja građanskog društva vremena kojemu pripada.

Tragom već spomenute neuspjele scenske prilagodbe teksta i neuvjerljive režije, izostao je temeljni dramaturški konflikt kojemu je žrtva dr. Stipe Paštrović – zastupnički kandidat, čovjek paorskog podrijetla koji se ne uspijeva prilagoditi lažljivoj i prijetvornu svijetu niti zna i umije ovladati odnosima unutar obitelji pa mu supruga Boriška, kada bankrotira i više ne može uzdržavati obitelj, još manje plaćati večerinke partijskim svojim kortešima – umjesto podrške, bez okolišanja dobacuje: neka se ubije!

Doima se kako Paštrović počinje shvaćati svoje pogriješke kada govori: »Ja sam trebao ostati paor. Trebao sam ostati Bunja, kao što su bili moj otac i djed ... Bunjevcu nije lako ni umrijeti ... Ja ne umirem, već propadam«. Sudbinsku dubinu nesreće koja satire razne paštroviće i njemu slične, ali i osobno njegovo stradanje, redatelj Nenad Ilić nije uspio iznijeti na scenu kao središnji dramski akcent, nije to čak ni pokušao, lišavajući se tako neophodne dramske napetosti između žene i muža i napose njihove kćerke Eržike, koja kao da cijelim svojim bićem hoće poreći svijet koji ih okružuje kada se svrsta uz oca gubitnika.

Mihály Csordás

Odlazeći s ove predstave, gledateljstvo zapravo ne zna, jer ni ne može znati, što se na kraju uistinu dogodilo, tko je odnio i kakvu pobjedu i je li uopće itko pobijedio ili su svi ovdje izgubili, uključujući i one koji su uvjereni kako su ovdje tobože nešto jamlili i dobili? Jedina nit kojom je bila povezana cijela ova dobrano raspadnuta predstava bio je lik prosjaka-epileptičara, koji s vremena na vrijeme izranja i svojom pojavom i igrom podvlači kako su sva događanja na sceni, i ona s dobrim i ona s lošim završetkom, izvan njegovih, odnosno bilo čijih moći.

U predstavi *Bunja* – prema tekstu Veljka Petrovića, u dramatizaciji Milenka Vučetića i režiji Nenada Ilića, uz scenografsku postavku **Aleksandra Zlatovića**, a u kostimima **Jasminke Ješić**, te glazbeni izbor Nenada Ilića i **Mátyása Murényija** – uloge su tumačili **Đorđe Rusić**, **Irena Jakočević**, **Monja Milenković**, **Aleksandar Ugrinov**, **Ivica Jakočević**, **Nebojša Čolić**, **Ramadan Azirović**, **Zoran Bučevac**, **Zoltán Barácius**, **Irén Bada**, **Luka Piljagić**, **Eržika Kovačević**, **Persida Ugrinov**, **Veroslava Mitrović**, **Snežana Jakšić** i **Jelica Santrač**.

O VAŽNOSTI KAZALIŠTA

Hrvatski sabor donio je 1861. Zakon o kazalištu, te slovi kao jedan među prvim u Europi kojim je HNK proglašeno narodnom ustanovom najviše nacionalne kulturne važnosti (<http://www.hnk.hr/o-kazalistu/povijest/povijest/>), a i najnoviji Zakon o kazalištu ima terminologiju javna i nacionalna kazališta. (<http://www.zakon.hr/z/301/Zakon-o-kazalistima>).

Zahvaljujući brizi pojedinih obitelji sa sjevera Bačke sačuvane su stare bunjevačke narodne nošnje, tzv. *ruva*, kako se u ovim krajevima tradicionalno zovu. Priča o jednom plišanom *ruvu* – kumaši počela je danas već daleke 1910. godine, točnije 20. veljače, kako piše na poleđini fotografije koju čuva obitelj **Stipić**.

Na fotografiji se u svečanom *ruvu* koje je za nju bilo šivano i koje je ostalo sačuvano sve do današnjih dana, prva s desna, nalazi **Marija Bajić** rođena **Skenderović** skupa sa stričevom obitelji kod koje je živjela nakon prerane smrti svojih roditelja. Nošnja je tzv. kumaša, šivana od starog, tananog svilenog pliša opšivena s dosta debelom zlatnom trakom. Sastoji se od otunčice koja je zatvorena do vrata ruskom kragnom sa sitnim dugmićima, pregače i suknje. Nedugo nakon nastanka ove fotografije Marija se sa šesnaest godina udala za **Luku Bajića** s kojim je dobila tri sina i dvije kćeri. Jedna od njih, **Marta**, se 1937. godine udala za **Ivana Stipića** i tako započinje obiteljski niz od pet generacija koje su nosile ovo svečano *ruvo*. Nažalost, prva njegova vlasnica Marija, skupa sa svojim mužem **Lukom**, bila je 1947. godine optužena i osuđena za kulaštvo. Konfiscirana im je sva imovina, a 1950. godine je umrla u zatvoru u Titelu, a sahranjena je u obiteljskoj grobnici Bajić na Kerskom groblju u Subotici.

Sjećanja na svoju baku, prabaku i šukunbaku danas čuvaju unuka **Ivanka Čović** rođena **Stipić**, **Vesna Štrbo** rođena **Čović** (praunuka) i **Helena Štrbo** (šukununuka). Zahvaljujući njihovoj ljubaznosti saznali smo što se kroz navedenih pet generacija kasnije događalo s ovim gotovo 110 godina starim svečanim

Svečano *ruvo* za pet generacija

bunjevačkim *ruvom* koje je prošle godine bilo izloženo u Gradskom muzeju u Subotici tijekom postavke izložbe *Veliko bunjevačko ruvo*.

»Nošnju je i dalje moguće obući, ali to mora biti samo netko tko zna kako je treba nositi. Tijekom proteklih godina smo je nas tri nosile i trudile se sačuvati je u najvećoj mjeri koliko je to moguće«, kaže Vesna Štrbo, dodajući kako je *ruvo* čak bilo i u Novom Sadu na restauraciji, sve u nastojanju produljenja njenog uporabnog vijeka.

»Konačno, otunčica je šivana za djevojku od šesnaest godina i potreban je i određeni nježniji stas da bi se *ruvo* moglo obući. Proteklih godina, koliko se mi brinemo o ovom obiteljskom *ruvu*, čini mi se kako sam ga ipak ja najviše nosila, svake godine za *Dužijancu* u Subotici i Đurđinu. Ove godine sam je željela ponovno obući, jer sam se prije trideset godina, kada sam bila četrnaest godina, slikala skupa s jednim momkom na *Dužijanci*, pa smo željeli ponoviti fotografiju. On se ugojio pa nije stao u svoju nošnju, a i ja ju nisam više mogla obući jer mi fali jedno 2 cm, pa nije bilo ništa od fotografiranja«, nasmijala se Vesna.

Posljednja koja je nosi u svečanim prigodama je Marijina šukununuka Helena Štrbo, koja nam je otkrila i jednu zanimljivost u svezi ovog *ruva*:

»Prije nekih šezdesetak godina suknja je skraćena za jedan metar, jer je netko iz obitelji želio napraviti haljinu, ali izgleda nije bilo sredstava za kupovinu materijala. Haljina je sašivena, ali unatoč metru manje suknja nije izgubila ništa na svojoj raskoši. Ja ju oblačim kad god se ukaže prilika, ove godine sam je nosila na svim *dužijancama* u okolici, jer narod treba vidjeti tu lijepu, svečanu starinu koju smo uspjeli sačuvati do današnjih dana. Također, zbilja je rijetkost da se jedno kompletno staro *ruvo* sačuva u punoj opremi, jer mnogim starim sačuvanim nedostaje po neki dio. Naše je kompletno i nastojat ćemo ga sačuvati što duže.«

D. P.

Par puta

Marijina unuka Ivanka Čović kaže kako je njena baka ovo svečano *ruvo* obukla najviše par puta u svom životu. »Udala se rano, ubrzo su došla djeca i nije bilo baš prilika za oblačenje.«

Likovno-literarni natječaj

Njive djetinjstva

Dragi čitatelji *Hrckovih* stranica, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* raspisali su likovni i literarni natječaj za sve vas, učenike osnovnih i srednjih škola koji pohađate nastavu na hrvatskom jeziku ili izučavate predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Tema *Njive djetinjstva* vam je, vjerujem, već poznata, a natječaj je raspisan u čast 100. obljetnice rođenja pjesnika **Jakova Kopilovića**.

Jasno je da radovi trebaju biti na standardnom hrvatskom jeziku ili bunjevačkoj i šokačkoj ikavici, a ako imate dara za crtanje, čekamo i vaše likovne uratke.

Radove trebate slati na adresu: NIU *Hrvatska riječ*, Trg cara Jovana Nenada 15/II. s naznakom

Za natječaj »Njive djetinjstva«, najkasnije do 20. studenoga.

Ono što vam još smijem reći jeste da se za one najbolje, koji će biti nagrađeni na svečanoj akademiji a koja će biti 29. studenoga u HKC *Bunjevačko kolo* u Subotici, pripremaju zanimljive nagrade. Bit će tu i utješnih nagrada, stoga se vrijedi potruditi!

S nestrpljenjem čekamo radove!

Ž. V.

ŠPOLJAR TRANSPORT D.O.O. je vodeća tvrtka u Hrvatskoj specijalizirana za prijevoz vozila koja je partner najvećim svjetskim proizvođačima vozila. Posjeduje više od 130 voznih jedinica za prijevoz automobila, kamiona, cerade, te hladnjače.

Špoljar Transport d.o.o. je dio grupacije Charles André Transports, vodeće na svom tržištu, posluje u više od 70 prijevoznih i logističkih podružnica u Francuskoj i Europi s ukupnom radnom snagom od oko 7.000 zaposlenika.

Mi brinemo o organizacijskoj klimi unutar tvrtke, te potičemo odgovornost, učinkovitost i timski rad. Nudimo mogućnost usavršavanja i daljnjeg razvoja unutar tvrtke, te stimulativna primanja. www.spoljar-transport.hr

Za naš Odjel cestovnog prijevoza tražimo motivirane, ambiciozne i odgovorne osobe za popunjavanje pozicije:

Tražimo vozače (m/ž) za autotransportere C + E kategorija

Uvjeti:

- SSS/KV vozač - obavezna C kategorija;
- radno iskustvo u djelatnosti autotransporta (prednost, ali nije uvjet);
- spremnost na timski rad u dinamičnom okruženju

Uz prijavu je potrebno priložiti:

- kopiju dokaza o ispunjavanju uvjeta (vozačka dozvola)
- dokaz o državljanstvu, nije potrebno EU državljanstvo
- potvrda o nekažnjavanju
- životopis

Ukoliko ste zainteresirani za našu ponudu i želite postati dio našeg uspješnog tima, molimo da se prijavite putem linka za prijavu ili putem maila: kadrovska@spoljar-transport.hr.

Mjesto rada: Hrvatska, Zagrebačka 1a, Pojatno, Kupljenovo

Vrsta posla: stalni radni odnos, rad na određeno vrijeme

Regija: Inozemstvo

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Đački biseri

Za vrijeme II. svjetskog rata poginulo je 1.700.000 mrtvih.
Može biti i kriva površina, ali da je ravna.
Još jednom ću ponoviti i više neću, mada možda i hoću.
Što prije završimo, prije ćemo biti gotovi.
Tiho neka ti napiše.
Pažljivo dokopavamo amonijak.
Uzmete lončanicu za koju sigurno znate da ima korijen.
Nekoliko višestaničnih stanica.
Pronađeni su mnogi pronalasci.
Sjede pored nekog bazena i jedu ležerke.
Ovu biologiju bismo precizno mogli nazvati opća biologija.
Čupasto korijenje.
Te brojke imaju sve slabiju vrijednost.
Stjecajem okolnosti, dugo je živio.
Mina se pronalazi tako što se ona prvo pronade.

Hrvatska čitaonica iz Subotice i ove godine organizira Pokrajinsku smotru recitatora na hrvatskom jeziku. Vjerujem da većina vas zna ovaj podatak, jer ste se već morali za to odlučiti, a i proći prvi krug natjecanja. Krajnji rok za prijave je 2. studenoga (danas), a samo natjecanje će biti održano za tjedan dana, dakle 9., i to u Gradskoj knjižnici u Subotici. Ovo je XVII. Pokrajinska smotra na hrvatskom jeziku, a ako ste već nekada sudjelovali, znate da će svaki sudionik dobiti zahvalnicu i knjigu na dar, a oni najbolji i nagradni izlet u Osijek. Ako do sada još niste išli na ovaj izlet, raspitajte se, jer to je provod za pamćenje. Zaista se vrijedi potruditi!

Vidimo se.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel.: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel.: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kvm s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodaje se zidni sat i trajnožareći štednjak. Tel.: 024/528-682.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor TELENOR d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Bazne stanice mobilne telefonije SUBOTICA 28« zaveden pod brojem IV-08/I-501-303/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 2189/10 KO Novi grad, Ulica Aranđelovačka br. 25, Subotica (46.106297°, 19.676844°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima javnog informiranja u skladu s člankom 29. stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 7. 11. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Rukometaši *Spartaka* s dosta nepoznanica ušli u novu sezonu

Entuzijazam ispred svega

Rukometaše *Spartak Vojputa* tik pred početak sezone sačevalo je neugodno iznenađenje – glavni sponzor se povukao iz sportske priče, a pred ekipom je ostalo mnogo nepoznanica. Ipak, sportski duh je prevladao, pa je dobar dio igrača odlučio ostati, da uz trenera **Slavišu Lakovića** pokuša sačuvati subotički rukomet u domaćoj eliti. Pred šesto kolo i gostovanje u Novom Pazaru situacija je solidna: Subotičani se nalaze u sigurnoj zoni, a ono što daje vjeru da će opstanak biti osiguran jesu vrlo korektno igre.

»Iza nas je malo teži period, bio je ispunjen s dosta nedoumica, ali je okončan tako da smo se svi dogovorili i složili da ostanemo uz Klub, makar i bez nadoknade«, ističe **Željko Peić Tukuljac** koji već nekoliko godina uz prvi tim sazrijeva u korisnog superligaškog igrača.

Željko (1998. godište) je, naime, dobio šansu tijekom prethodnih sezona da bude uz ekipu, zabilježio je i debi u jakom regionalnom natjecanju – SEHA ligi, a sada je počela sezona u kojoj će imati daleko ozbiljniju ulogu.

»Godi mi to iz više razloga. Prije svega zato što sam prošle godine bio ozlijeđen, pa baš nisam mnogo igrao. Sada je situacija bolja i svaku utakmicu očekujem s mnogo entuzijazma. Naravno, ima tu i malo treme zbog odgovornije uloge, ali mi se čini da se za sada odlično snalazim. Bit će to sve, siguran sam, još bolje, kako budem stjecao neophodno iskustvo«, kaže on.

Spartak je sezonu počeo s dvije dobre utakmice, ali su obje završene bez bodova. Dok je bilo snage, Subotičani su se dobro držali protiv favorita, *Obilića* i *Crvene zvezde*, ali je manji broj igrača, odnosno »kratka klupa«, bio ključni faktor. U međuvremenu se i tu situacija malo promijenila, a u trećem i četvrtom kolu stigle su

i dvije pobjede, protiv *Sloge* u Požegi, a napose je značajno iznenađenje u Subotici protiv favoriziranog *Šamota* iz Arandelovca.

»Te utakmice su nam značajno podigle samopouzdanje. Vidjeli smo da se možemo boriti protiv jačih ekipa u Super ligi Srbije, ali i nadati se pozitivnom rezultatu u svakom meču. Mlada smo ekipa, i svaka pobjeda nam mnogo znači i donosi sve veću dozu samopouzdanja i pozitivnu atmosferu u timu«, kaže Željko Peić Tukuljac.

Uslijedilo je, potom, gostovanje u Kikindi u prošlom kolu. Očekivanja su bila da povratak u Suboticu može proći s bar jednim bodom, no, greške u finišu stajale su *Spartak* poraza.

»Poraz u Kikindi jeste kiks za nas. Jednostavno, mogli smo i morali odigrati bolje. Finiš meča je možda i najbolje pokazao kako nismo uspjeli izgurati meč do kraja u dobrom ritmu, prije svega zbog manjka iskustva.«

Poslije pet uvodnih kola u Super ligi Srbije već je prežaljena ekipa *Sloge* koja je s pet poraza »zaliježena« za dno tabele, a pred ekipom *Spartaka* je da se izbjegne i pretposljednja pozicija, odnosno da se osigura mjesto u »sigurnoj zoni« da se »kupi vrijeme« dok se stvari u subotičkom rukometu malo ne konsolidiraju.

»Sezona je duga i sigurno će biti obilježena velikom borbom, kako za vrh tablice, tako i na začelju. U toj borbi će biti presudno da svaki meč odigramo odgovorno i da se dobro pripremimo za svakog rivala. Bitno će biti i da ne gubimo olako utakmice. Vidjeli smo već da možemo svladati favorita, ali i kako male greške odnose planirane bodove. Nadam se da ćemo smoći snage da kraj sezone sačekamo u sigurnoj zoni, da sačuvamo ekipu u Super ligi, a opet, da kao igrači iskoristimo svaki moment za napredak«, zaključuje na kraju Željko Peić Tukuljac.

D. Vuković

Rukomet žene Druga liga Sjever – Zapad

Umjesto prvih bodova odgoda utakmice

ODŽACI – Sraz dviju vrlo mladih ekipa ŽRK *Deronje* i ŽRK *Sonta* završen je katastrofalno po Sonćanke, rezultatom 39:8 (19:3). Kako u Deronjama ne postoji zatvoreni teren, igralo se pred gotovo praznim gledalištem velike dvorane SPC-a u Odžacima. Domaća ekipa je furiozno odigrala prvo poluvrijeme. Sonćanke nisu iznalazile rješenja u napadu, pa su do odmora uspjele svega u tri navrata zatresti mrežu domaće vratarke, u nastavku još pet puta. U listu strijelaca od gošći su se upisale **Kalanj 3**, **Zorović i Cvetković** po 2 i **Halas 1** puta. ŽRK *Sonta* će u posljednjem jesenskom kolu ugostiti ekipu ORK *Apatin*.

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Treća pobjeda zaredom

SUBOTICA – Pod komandnom palicom novog trenera **Save Pačevića** ekipa *Bačke 1901* zabilježila je treću pobjedu zaredom. U 13. kolu Subotičani su ugostili ekipu *Borca* iz Sakula pred trisotinak gledatelja, a pobjedom od 2:0 (1:0) opravdali su ulogu favorita u ovom meču. Domaćini su odlično otvorili utakmicu, a već u prvom napadu **Šormaz** je iz idealne prigode, na metar u petercu, šutirao ravno u ruke protivničkog vratara. Napade je krunisao **Krmar** u 29. minuti jedinim zgoditkom u prvom poluvremenu. Isti igrač sudjelovao je i u podvostručenju prednosti u drugom poluvremenu. U 68. minuti idealno je centrirao loptu iz kuta, a kapetan **Kiš** je pogodio mrežu gostujućeg vratara za konačnih 2:0. U narednom kolu *Bačka 1901* će gostovati u Novim Banovcima, kod četvrtoplasiranog *Omladinca*.

Vojvođanska liga Sjever Iz dva u jedan

BAČKI BRESTOVAC – U derbiju začelja između BSK-a i Tavankuta, odigranom u Bačkom Brestovcu, pobjeda od 4:2 (0:2) pripala je domaćinu. Tavankučani, osokoljeni prethodnom serijom od tri pobjede, odlično su otvorili utakmicu i zgodicama brzonogog **Plavšića** u 11. i 23. minuti na odmor otišli s lijepom prednošću, nagovijestivši osvajanje nova tri boda. Domaćini, fenjeraš BSK, u nastavku su djelovali posve ozbiljnije. Već u 54. minuti svladali su **Horvackog** iz penala, u 73. poravnali, a u 76. i 90. potpuno preokrenuli rezultat i bodovno se približili izravnim rivalima u borbi za opstanak. U narednom kolu *Tavankut* će ugostiti ekipu *Radničkog* iz Sombora, koji je i pored furioznog starta, sada sve bliži skupini najugroženijih ekipa.

Preokretom do bodova

APATIN – Preokretom u sudačkoj nadoknadi *Mladost Apa* je na svojem travnjaku, pred oko 250 gledatelja, zaslužno porazila ekipu *Bačke* iz Pačira rezultatom 2:1 (0:1). Tijekom cijelog prvog poluvremena domaćini su igrali i stvarali prigode, a gosti su tek u 33. minuti ušli u kazneni prostor domaćina. Jedan njihov igrač je nakon prilično bezazlenog kontakta s domaćom obra-

nom teatralno pao, a iz dosuđenog penala gosti su došli u prednost. Početkom nastavka **Mišković** je poravnao, a potom kreće predstava ekipe *Bačke*. Gostujući nogometaši često su padali uz glasne jauke i previjali se po travnjaku, uz blagoslov sudaca koji su ovakvu krađu vremena tolerirali. Domaćini im spočitavaju i nedosuđivanje penala u dva navrata, a pravda je zadovoljena u sudačkoj nadoknadi drugim pogotkom junaka susreta **Miškovića**. U derbiju narednog kola *Mladost Apa* će gostovati u Bajši kod istoimene ekipe.

Rasprodaja domaćih bodova

SOMBOR – Na domaćem travnjaku, pred oko 150 gledatelja, *Radnički* je poražen rezultatom 1:3 (0:1) od zahuktale *Sloge* iz Čonoplje. Gosti su u prednost došli iz opravdano dosuđenog penala u 38. minuti, a već na samom početkom drugog poluvremena Somborci su ostali s igračem manje, pa nije moglo biti riječi o nekoj ravnopravnoj igri. Čonopljanci su rutinski iskoristili brojčanu prednost i utakmicu riješili s još dva pogotka, u 49. i 59. minuti. Domaćini su uspjeli ublažiti poraz zgoditkom **Topalova** u 80. minuti. U finišu se istaknuo **Radev** s nekoliko vrlo opasnih prodora, dvije zrele prigode namjestio je suigračima, a potom i sam neuspješno pokušao svladati vratara Čonopljanaca, tako da se rezultat do kraja nije mijenjao. U narednom kolu *Radnički* će gostovati u Tavankutu kod istoimene ekipe.

Nemilosrdni Somborci

MLADENOVO – S gostovanju u Mladenovu, kod sedmoplasirane ekipe *Budućnosti*, *Radnički 1912* se vratio s nova tri boda, osvojena rezultatom 0:2 (0:0) i nezadrživo grabi ka tituli jesenskog prvaka Sjevera. Dvjestotinak nazočnih gledatelja uživalo je u otvorenoj, oštroj, ali vrlo korektnoj igri oba rivala. U prvom poluvremenu izrazitije prigode imali su domaćini, od dvije idealne jedan sigurni zgoditak spriječio je vratar **Pavasović**, drugu je svojom nespretnošću upropastio domaći napadač. U nastavku, ulaskom pričuve **Boškovića**, Somborci pojačavaju pritisak, bolje povezuju svoje akcije, a pobjedu im donose **Kobiljski i Matijašević** zgodicama u 70. i 76. minuti. U narednom kolu *Radnički 1912* će ugostiti šestoplasiranu *Tisu* iz Adorjana.

PFL Sombor

Miroljubivi derbi

BAČKA PALANKA – Nogometaši ŽAK-a su na gostovanju u Bačkoj Palanci šestoplasiranu ekipu *Krila Krajine*, u igri bez zgoditaka, zakinuli za zlata vrijedan bod. U prvom poluvremenu igralo se obostrano miroljubivo, bez izrazitih prigoda za zgoditke, pa se na odmor otišlo netaknutih mreža. Nije bilo promjene ni u nastavku, a dojam je da su i domaćini i gosti zadovoljni konačnim rezultatom. Ovim bodom **železničari** su ostali u krugu aspiranata na lidersku poziciju. U narednom kolu ŽAK će ugostiti ekipu *Radničkog 1918* iz Ratkova i izraziti je favorit.

Dominantni Pivničani

BAČ – Na domaćem travnjaku u Baču *Tvrđava* nije uspjela ni ozbiljnije pripremiti zahuktaloj *Slaviji* iz Pivnica. Gosti su uvjerljivo

(4:1) slavili, što im je donijelo drugo mjesto na ljestvici, s tri boda zaostatka za liderom. Bodove koji će im omogućiti mirnije igre u borbi za opstanak Bačani će morati potražiti u susretima s manje jakim rivalima. U narednom kolu *Tvrđava* će gostovati u Obrovcu, kod ekipe iz sredine ljestvice, Borca 46.

PFL Subotica

Novi bodovi s gostovanja

BAJMAK – Na gostovanju u Novom Kneževcu, kod ekipe *Obilića*, nogometaši *Radničkog 1905* osvojili su nova tri boda rezultatom 1:2 (0:1) i tako ostali u skupini ekipa koje čekaju kiks lidera, *Vojvodine* iz Bačkog Gradišta. Bajmačani su sigurnom igrom otpjeli ostricu napada domaćina, a u brzim kontrama su ozbiljno ugrožavali vratara *Obilića*. Plod takve igre bila je i minimalna prednost gostujuće ekipe na poluvremenu. U nastavku je svaki takmac po jedanput zatresao protivničku mrežu, pa su gosti osvojili zlatu vrijedne bodove u borbi za lidersku poziciju. U narednom kolu *Radnički 1905* će ugostiti ekipu *Preporoda* iz Novog Žednika i izraziti je favorit.

Treća zaredom

ĐURĐIN – Probuđena ekipa *Đurđina* je na svojem travnjaku bila nemilosrdna. Iako je *Sutjeska* iz Bačkog Dobrog Polja prije utakmice slovila za blagog favorita, domaćini su s četiri zgoditka u njihovoj mreži (4:0) pokazali tko je gazda u Đurđinu. U narednom kolu *Đurđin* će gostovati u Nadalju, kod susjeda na ljestvici, ekipe *Napretka*.

Četvrti poraz u nizu

NOVI ŽEDNIK – Ekipa *Preporoda* je na vlastitom travnjaku ostala bez bodova (0:2) u susretu s trećeplasiranom *Iskrom* iz Kucure. U prvom dijelu igre nije bilo zgoditaka, a poslije odmora gosti su

bili agilniji i s dva pogotka u mreži domaćina osvojili dragocjene bodove. U narednom kolu *Preporod* će gostovati u Bajmaku i pokušati što skuplje prodati kožu izrazitom favoritu, petoplasiranom *Radničkom 1905*.

Općinska liga Bačka Palanka

Post i na domaćem travnjaku

BOĐANI – Ekipa *Slavije* dočekala je u Bođanima *Bačku* iz Despotova i pokazala se kao vrlo gostoljubiv domaćin. Uz poraz od 1:3 gostima je poklonila bodove koji im ništa ne bi značili. U narednom kolu *Slavija* će gostovati u Bačkom Novom Selu kod ekipe *Bačkog Hajduka*. Svaki ishod, osim pobjede domaćina bio bi pravo čudo.

Prekinuta pobjednička serija

SELENČA – Trećeplasirani *Krivanj* je u Selenči prekinuo pobjednički niz plavanske *Sloge* i svladao ju rezultatom 4:1. U srazu dvojice raspoloženih rivala gledatelji su uživali u dobrom nogometu i pet prelijepih zgoditaka. U derbiju narednog kola Plavanci će ugostiti drugoplasiranu ekipu *Naše zvezde* iz Silbaša.

MFL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred Dunavu ni bod na Doli

MONOŠTOR – Nogometaši *Dunava* su na Doli dočekali ekipu *Omladinca* iz Bukovca i zabilježili poraz od 0:1 (0:0). U utakmici punoj neizvjesnosti do posljednjeg sudačkog zvižduka igralo se ravnopravno, a svaka ekipa je zapucala po nekoliko vrlo izglednih prigoda. Domaćini svoje nisu iskoristili, a ekipa *Omladinca* je zgoditkom u posljednjim minutama meča osvojila tri boda i zasjele na treće mjesto. U narednom kolu *Dunav* će gostovati u Srpskom Miletiću kod elipe *Zadrugara*.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Super Dinamo

Pobjedom protiv *Spartaka* u Trnavi (2:1) nogometaši *Dinamo* upisali su i treću uzastopnu pobjedu u skupini D Europske lige, načinivši veliki korak prema realiziranju višedesetljetnog sna: prezimljavanja u Europi. Za one koji slabije prate nogomet najtrofejniji hrvatski klub je posljednju proljetnu europsku utakmicu odigrao još 1970. godine u Kupu kupova protiv njemačkog *Schalkea*. Ali danas, 48 godina kasnije, zahvaljujući svom strategu **Nenadu Bjelici** i momčadi koju uspješno predvodi situacija je posve drugačija. *Dinamo* je, uz londonski *Arsenal*, jedina momčad koja ima maksimalan učinak u prva tri kola uz činjenicu kako je dva susreta odigrao na strani. Pobjedom protiv *Spartaka* na svom Maksimiru sve dileme bi bile raspršene, a 12 osvojenih bodova vjerojatno bi garantirali osvajanje prvog mjesta u skupini i bolju poziciju u ždrijebu za proljetni nastavak izlučnog natjecanja.

Uz odlične euro partije, *dinamovci* s uspjehom nastavljaju svoj pohod kroz 1. HNL, a pobjedom na gostovanju protiv *Slavena* (2:0) povećali su prednost na vrhu tablice. Super jesen najavljuje super proljeće!

Ako se sjetite, na tren, prošlog pogleda na temu domaćeg terena (i *Dinamo* je slavio u gostima), ni proteklo 12. kolo nije donijelo baš puno radosti domaćinima. Samo su *Hajduk* i *Istra 1961* uspjeli osvojiti po bod u prednosti igre na svojim stadionima dok je veliki ostatak bodovnog plijena završio u torbama gostiju.

Pred praznim Poljudom (*Hajduk* je kažnjen s četiri susreta bez prisustva gledatelja) odigran je pomalo tužni jadranski derbi, nekoć redovito duel ekipa iz vrha tablice. Ovoga puta je to bio susret petoplasirane (*Rijeka*) i sedmoplasirane (*Hajduk*) momčadi koji nije pokazao baš puno od nogometa, a završio je golovima iz kaznenih udaraca na obje strane (1:1).

Pravi derbi slijedi ovoga vikenda kada će *Osijek* dočekati *Dinamo* u svom Gradskom vrtu i pokušati zaustaviti pobjedničku mašineriju modrih. Hoće li predstojeći uzvratni susret protiv *Spartaka* (8. studenoga), u kojem bi se konačno riješile sve dileme oko europskog proljeća, imati utjecaja na Bjelčinu momčad ili »super Dinamu« u ovom trenutku ništa ne može stati na pobjedničkom putu?

Prva hrvatska nogometna liga je sve zanimljivija i zanimljivija, a svaki novi susret donosi sve bolji i bolji nogomet.

Na radost svih ljubitelja hrvatskog klupskog nogometa.

Jer bolja liga donosi i bolje europske rezultate.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Proslava sv. Dimitrija u S. Mitrovici

Iz Ivković šora

Vitrine...

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jestel vi poradili s većeg to što se triba poradit za lipi jesenski dana? Ja, fala Bogu jesam. Što se dospilo dospilo se, a što nije nek čeka proliće. Neće se Braniša više s vragom vijat kugod do sad, te ovo, te ono, pa ondak se razbolim, kašljem, hrknjača mi se sva ukoči kugod da prostiš prakljača pa samo kunjam po avliji. Sad lipo kad zaladi i počmu duvat ove jesenske vitrine ja ti lipo namirim i nabrzak poradim pa u kujnu, kod vruće peći. Ta ode svakako u svim ovim našim državicama koliko sam skonto ispadne svedno radio jal ne radio – svira ti radio. Nit kad zapneš ima više, nit kad ne radiš imade fajin manje. Zato ja zauzo pa lagacko, ruva imam dok sam živ, jeste da nije više moderno ko kadgod al borme, što veli moja Jela, ni dide više nisu u modi. Ne znam šta je so tim mislila, al pak. Iz te kože niko nije pobigo, pa ni ja ne bižim. Samo da me ovi moji zubi ne muče toliko, sve bi mi bilo tušta lipče. Al šta mož čovik? Bojim se otić kod zubara pa se lipo zamotam u šal, obučem šepicu i eto. Prid televizor. Baš niki dan čujem da divane kako je nestašica stočne rane u Evropi, a naši ne dadu da se prodaje kuruz. I Pera se zadubio u televizor, i na kafu zaboravio, pa će i on kast koju »mudru«: »Eto vidiš, Braniša, kaki su inkab naši ministeri pametni – ne dadu izvest naše kuruze napolje, triba i nama«. E, tu sam ga moro prikinit jal me zdravo nasekiro, čeljadi moja. Taki sam bio bisan da sam privrnio lončić s čajom, sva kujna zamrišila na čajov dodatak. »Pera, mani se divana ko Boga te molim nediljom na misi, ta taki si lip kad čutiš, ne moš bit lipči. A kad prodivaniš tako pripametno, meni oma ode pritisak, sve se bojim da me guta ne ošajdari od te tvoje mudrolije. Ta kaži mi, molim ja tebe lipo, koga 'š ti ranit? Jal ja, svedno. To par svinja i krmaču? Pa koliko njima triba, Bože iz čovikom? Sve što ja i ti namirivamo mož se namirit s jednog jutra ovogodišnji kuruza, a borme svi nas fale kako imamo još josaga, jal da? Ta nema više niko u šoru skoro ni papka, Bože iz čovikom! I šta onda? Triba lipo da izvezu sad kad kome triba, a ne posli kukat. Znaš šta će se trevit? Nije da oni čuvaju naš josag, baš nji briga; oni sad kupuju po samo 14 dinara, jal da? Eto, meni nije izašlo kad su odbili one njeve uncutarije ni 14, e sad će lipo od nas po 14, a onda će kad skupe, oni izvest al za debele novce, nji turit u džep jal u kaku inostranu banku. Tebi druže Pero i druže Braniša, a i svi ostali će nakandžijat poreza i velike cine simena, pa se mošte slikovat. Al samo sprid, molim lipo, jel sastrag nikako. Tamo su vam fajin okrppljene čakčire, i to već par zakrpa i bajlaga ima na njima.« I tako moj siroti Periša začutio, a i šta ima divanit kad se ne razumi u politiku kugod ja, jal te? A i ja se razumim kugod Marta u kiselnu. Samo ovo, mora se priznat, i čorav vidi kako je naš paor isigran iz godine u godinu a svi čute, a i čutiće, šta mož? Od glave riba smrdi, divanio moj dida Grgo. Ajd zbogom, čeljadi.

Bać Ivin štodir

Ima nas svakaki

piše: Ivan Andrašić

Zaredale nikake kišice i vetrovi, pa se bać Iva najviše drži doma. Ka dođu taki dani, pa još i ka se vitar okrene, a bude mekano, stane ga bolit glava za ne izdurat. Njegova ga onda pušća na miru, znade kake je zle volje, a znade i da će mu to projt, šćim se prominji vrime. Tako i danas, o cila jutra. Glava boli, sve mu tira suze na oči. Ka ga uvati takoštogoda volji samo zažmurit i ćutit, ne može podnet nikaki divan, najmanje glasni. Ne može podnet ni medecine za glavu. Ne slabe mu ne pomažu, a ako popije kakugod jaću, oma mu se zlije. Vada mu dosta i na kamara što mu pripisala doktorica iz varoši i što mora pit svaki dan, ujutru, u podne i uveče. Jedva fruštukovo, Taksa bisno zalajo. Niko rda na vraci, zna da to može bit jedino poštaš. Kuršmita već odavno nemu u selu, a kum Tuna već davno ošo, zarana za njim došla lemuzina. A ni čadar više ne radi no za čega je u nadnice, u poslidnje vrime ga tiru da ide biližit ko koliko vode potrošijo i raznašat koikake cidulje. On ćuti, bolje mu to, neg se vazdan verat po krovova. A nadnica ista. Na koga bi onda Taksa toliko i lajo, neg na poštaša? Bać Iva se nikako nevoljno digo iza astala i ošo odrezit vraca. Stvarno poštaš, nosi kamaru papira, za sve triba dat krsta. Poštaš mu stari pajta, još iz škole. Jedan o ni najvirniji, o ni što se š njima jako volji izdivanit kadgod se trefu, mada nikada nisu išli jedan ko drugoga u kuću, osim ka poštašu služba nalaže. Vada u njemu ima ništa što u ljudma stvara dobru volju. Uvik divani vedro, uvik se svakomu znade naškobit, pa čeljade, kakegod zle volje bilo, potli divana š njim makar se malo razvedri. Take ljude svako volji, š njima bi išo i na kraj svita, ne bi se nuz nji bojo nikoga. Samo, misli se, taki danas ima jako malo. Unišli u kujnu i sili, bać Iva oma sto davat krsta na silne papire, njegova metnila kafu za poštaša i nju, čaj za bać Ivu. Za dram jim poštaš ispriopvido šta ima novoga u selu. Al i to pripovida nikako vedro, kolikogod novo bilo teško, ružno i tužno. Po njegovomu divanu, baš u svemu, bilo to i najgorje, ima i dobroga. Popili kafu i čaj, poštaš ošo, veli ima posla za cili dan, sam je, pa mu zaostalo toga još o prošli nikoliko dana. Taksa ga i ispratijo bisnim lajanjem. Bać Iva osto manje napet, ko da mu ni glava više ne boli noliko koliko počela već zarana. »Kanda si mi malo vedrij, možda bi valjalo da više ideš međ ljude«, veli njegova i stane mu gvanjit vratne žile i blago masirat glavu. Cilo tilo mu stala vatat nikaka toplina. »Eto, pravo čeljade ti divanom odnese bolu. A ka nam dojde kum Tuna, pa stane na sve crno gledat i vazdan ništa rogoborit, pa još ka stane kukat kako njemu i njegove teško, bola u glave samo mi se pojača i brzo mi stane zujat u ušima. Pravo da ti kažem, otkako se dovatio dobroga položaja, šćim vidim da ide ko nas, najradije bi pobigo u stražnji dvor. Više se nikada ne zna ni našalit, ni naškobit, nit ima kaku lipo rič. Samo jednotejedno, samo ko je njegov, a ko nije. Jedino zaboravijo ko je i čiji je on«, veli bać Iva i izvali se na krevetac.

NARODNE POSLOVICE

- Gdje si bio? Nigdje. Što si radio? Ništa.
- Ispeci, pa reci.
- Tko će kome, ako ne svoj svome.
- Kakav otac, takav sin.

VICEVI, ŠALE...

Pričaju Amerikanac, Rus i Crnogorac. Amerikanac kaže:

– Djeca... djeca su mi dobra, al' žena mi je prava lavica!

Rus će:

– Ako je tvoja lavica, moja je tigrica.

Crnogorac:

– Ni moja ne liči na čovjeka.

Razgovaraju dva prijatelja poslije nekoliko čašica rakije:

– Što bi ti volio: biti lijep ili glup?

– Radije bih bio glup.

– Pa odakle to, da si glup?

– A, ljepota je prolazna!

Banke kažu da imaju neograničeno povjerenje u svoje klijente. Zašto onda vežu kemijske olovke na svojim pultovima?

Piše Stipan pismo Guinnessu:

»Dragi Ginise! Pišem ti jel mislim da bi me tribo upisat u onu tvoju knjigu rekorda. Ja sam kupio puzle od 1 do 3 godine, a rišio sam i za 6 miseci!«

DJEČJI BISERI

- Odrasli misle da su samo novci zanimljivi, a zanimljive su i druge stvari.
- Direktor treba biti pametan, stabilan, da se dobro nasypava, da bude u dobroj formuli, uredan ali ne mora biti najljepši na svijetu...
- Vojnik treba zaštititi svoju polovinu svijeta.

FOTO KUTAK

Boje jeseni

**PETAK
2.11.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Veterinar Engel
11:10 Riječ i život:
Dostojanstvo mrtvih
12:00 Dnevnik 1
12:28 Imperij, telenovela
13:17 Dr. Oz
14:01 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:54 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:21 Kod nas doma
18:19 Bajkovita Hrvatska:
18:28 "ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Bezvremenska
Adaline, američko-kanadski
film
22:00 Slavni holivudski
parovi: Barbara Stanwyck i
Robert Taylor
22:57 Dnevnik 3
23:29 Hrvatska za 5
00:21 Uvijek je sunčano u
Philadelphiji
00:42 Velečasni Brown
01:26 Veterinar Engel
02:12 Dr. Oz
02:54 Dobar dan, Hrvatska
03:44 Dolina sunca, serija
04:25 Skica za portret
04:41 Potrošački kod
05:06 Kod nas doma
06:01 Imperij, telenovela
05:19 Kompozicija 3

05:46 Regionalni dnevnik
06:31 Džepni djedica
06:54 Juhuhu
08:25 Laboratorij na kraju
svemira: Vulkan
08:34 Pustolovine mede
Paddingtona
08:57 Tomica i prijatelji
09:08 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, serija za mlade
09:38 Noćne more iz svijeta
prirode
10:07 Vremeplov, serija
10:32 Školski sat: Tradicija i
zadruge
11:07 Kućni ljubimci Marca
Morronea
11:31 McLeodove kćeri
12:18 Zavolite svoj vrt uz
Alana Titchmarsha
13:08 Tragovima
istraživačice: Tajne vikinškog

blaga, dokumentarna serija
13:33 Fluke, američki film
15:09 Putovanja u daleke
krajeve
15:52 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:41 Cesarica - hit godine
16:47 Mame u životinjskom
svijetu: Odrastanje
17:35 Odmori se, zaslužio si
18:12 Seoska gozba
18:59 Doha: SP u gimnastici,
snimka
20:05 Tko ubija u Brokenwoodu?
21:36 Nezaboravljeni
22:26 Ekstremne mjere, film
00:20 Fluke, američki film
01:53 Bitange i princeze
02:25 POPROCK.HR
02:55 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
3.11.2018.**

07:00 Klasika mundi
08:05 Taza, Cochiseov sin -
američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:28 Veterani mira
13:19 Mijenjamo svijet:
Franjo - papa koji želi
promijeniti svijet
14:29 Duhovni izazovi
15:05 Prizma
15:55 Zdrav život,
sponzorirana emisija
16:26 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Čazma
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Dostavljač, film
21:50 Dnevnik 3
22:35 Zaraza, američko-
arapski film
00:25 Egzorcist 2: Heretik,
američki film
02:20 Taza, Cochiseov sin -
američki film
03:35 Dolina sunca, serija
04:20 Sve će biti dobro, serija
05:05 Treći format
05:45 Reprizni program
05:55 Veterani mira
06:40 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Džepni djedica

06:58 Juhuhu
10:05 Punom parom
naprijed, dokumentarna
serija
11:08 Vrtlarica
11:39 Najbolje vrtno kućice
12:30 Špica, riva, korzo
13:49 Auto Market Magazin -
sponzorirani program
14:25 Tko ubija u
Brokenwoodu?
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Doha: SP u gimnastici,
prijenos
17:25 Rukomet, LP
18:05 Glazbeni spotovi
18:20 Rukomet, LP
19:50 Rukomet, LP
20:32 Prijelomna otkrića:
Vodena apokalipsa,
dokumentarna serija
21:17 Downton Abbey
22:07 Igra prijestolja
23:05 Varalice
23:49 Simpsoni
00:09 Glazbeni Top20
00:54 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
4.11.2018.**

07:44 Imitacija života,
američki film
09:47 Biblija
09:58 Zabok: Misa, prijenos
11:05 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:31 Plodovi zemlje
13:24 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:03 Mir i dobro
15:32 Poljubac uz logorsku
vatru, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:38 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:38 Velikani hrvatskog
glumišta: Predrag Vušović,
dokumentarna serija
21:32 Šezdesete: Britanska
invazija, dokumentarna serija
22:17 Dnevnik 3
22:55 Imitacija života,
američki film
00:55 Nedjeljom u dva
01:50 Dolina sunca, serija
02:35 Sve će biti dobro, serija
03:19 Bob Dylan: Nema
puta kući, glazbeno-
dokumentarni film
05:18 Šezdesete: Britanska
invazija, dokumentarna serija
05:58 Split: More

05:52 Regionalni dnevnik
06:21 Džepni djedica
06:44 Juhuhu
08:17 Luka i prijatelji
08:47 Umorstva u Midsomeru
10:20 Zagonetni slučajevi
dr. Blakea
12:18 Lidijina kuhinja
12:48 Dobar, bolji, najbolji...
britanski slastičar
13:48 Sjedni, odličan
14:43 Daj pet
15:43 Downton Abbey
16:32 Maher za putovanja
16:57 Magazin nogometne LP
17:25 Košarka, PH: Cedevita -
Zabok, prijenos 1. pol.
18:10 Glazbeni spotovi
18:25 Košarka, PH: Cedevita -
Zabok, prijenos 2. pol.
19:31 Garaža
20:05 Viktorija
20:51 Istina ili mit: Opioidi su
lijekovi samo za narkomane i
smrtno bolesne
21:00 Ruska kuća, film
23:01 Graham Norton i gosti
23:48 Bob Dylan: Nema
puta kući, glazbeno-
dokumentarni film
01:48 Simpsoni
02:08 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
5.11.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:21 Veterinar Engel
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:27 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:01 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Rat prije rata: Vojni
ured, dokumentarna serija
20:58 Novine
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Romano Bolković - 1
na 1, talk show

00:02 Velečasni Brown
00:47 Veterinar Engel
01:33 Dr. Oz
02:14 Dobar dan, Hrvatska
03:04 Dolina sunca, serija
03:49 Sve će biti dobro, serija
04:34 Skica za portret
04:45 Fotografija u Hrvatskoj
05:00 Kod nas doma
05:45 Imperij, telenovela

05:10 Peti dan
06:10 Riječ i život
06:44 Vlak dinosaura
07:09 Juhuhu
10:07 Vremeplov, serija
10:31 Školski sat:
Matematički višebor 3
11:06 Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:23 Zavolite svoj vrt uz
Alana Titchmarsha
13:11 Tragovima
istraživačice: Tajne vikinškog
blaga, dokumentarna serija
13:33 Istina ili mit:
Preskakanjem obroka
mršavimo
13:43 Oteta, američki film
15:11 Putovanja u daleke
krajeve
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Divlja Patagonija: Vatra
i led, dokumentarna serija
17:36 Auto Market
18:06 Izradi sam: Navlaka za
računalo
18:13 Istina ili mit: Melanom
se najčešće pojavljuje na licu
18:20 TV Bingo
19:00 Izradi sam: PVC vrećice
19:04 Hlapičeve nove zgode
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Selma, britansko-
američko-francuski film
23:10 Most
00:05 Objesite ga bez
milosti, američki film
01:55 Oteta, američki film
03:20 Noćni glazbeni program

**UTORAK
6.11.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:09 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1

12:26 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 13:59 Znanstveni krugovi
 14:27 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:54 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:08 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Concorde: Nadzvučna utrka - dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:22 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
 23:43 Velečasni Brown
 00:29 Veterinar Engel
 01:14 Dr. Oz
 01:54 Dobar dan, Hrvatska
 02:44 Dolina sunca, serija
 03:29 Skica za portret
 03:39 Glas domovine
 04:04 Informativka
 04:08 Koktel-bar
 04:58 Kod nas doma
 05:44 Imperij, telenovela

05:28 Knjiga ili život
 05:58 Regionalni dnevnik
 06:42 Vlak dinosaura
 07:07 Juhuhu
 08:32 Laboratorij na kraju svemira: Nevidljiva tinta
 08:41 Pustolovine mede Paddingtona
 09:07 Tomica i prijatelji
 09:18 Pripovjedač bajki
 09:44 Cvjetkov rasadnik
 10:06 Vremeplov, serija
 10:31 Školski sat: Minojci i Mikenjani
 11:36 McLeodove kćeri

12:23 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
 13:11 Izradi sam: Čestitke
 13:18 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
 13:42 Bijeg, američki film
 15:10 Putovanja u daleke krajeve
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 Divlja Patagonija: Vrućina i prašina, dokumentarna serija
 17:34 Istina ili mit: Ništa ne može prevenirati srčani udar ako imate genetske predispozicije
 17:40 Odmori se, zaslužio si
 18:18 Seoska gozba
 19:05 Hlapičeve nove zgode
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Milijarde
 21:00 Aloha, američki film
 22:44 Most
 23:45 Preboljeti Saru Marshall, američki film
 01:32 Bijeg, američki film
 02:57 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 7.11.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska

15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Mijenjamo svijet: Putin, majstor igre
 20:58 Posljednja europska tajna - Albanija
 21:32 Pola ure kulture
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:21 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
 23:41 Velečasni Brown
 00:26 Veterinar Engel
 01:11 Dr. Oz
 01:51 Dobar dan, Hrvatska
 02:41 Dolina sunca, serija
 03:26 Pola ure kulture
 03:51 Skica za portret
 04:10 Žene, povjerljivo!
 05:00 Kod nas doma
 05:45 Imperij, telenovela

05:20 Pravac na treću
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Vremeplov, serija
 10:30 Školski sat: Mesožderi i biljožderi
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
 13:10 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
 13:35 S onu stranu dana, njemački film
 15:10 Putovanja u daleke krajeve
 16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Divlja Patagonija: Život na rubu
 17:40 Odmori se, zaslužio si
 18:15 Seoska gozba
 19:05 Nove pustolovine
 Lucky Luke-a, crtana serija
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Nogomet, Liga prvaka
 20:55 Nogomet, Liga prvaka: Juventus - Manchester United, prijenos utakmice
 23:45 Iznenadni udar, film
 01:35 S onu stranu dana, njemački film
 03:05 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 8.11.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Hrapoćuša i vitalac, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Uvijek je sunčano u Philadelphiji

23:50 Velečasni Brown
 00:35 Veterinar Engel
 01:20 Dr. Oz
 02:00 Dobar dan, Hrvatska
 02:50 Dolina sunca, serija
 03:35 Hrapoćuša i vitalac
 04:05 Skica za portret
 04:19 Klub 7
 05:09 Kod nas doma
 05:54 Imperij, telenovela

05:20 A forum
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Vremeplov, serija
 10:30 Školski sat: Projekt DRUGI - Vjerske manjine
 11:05 Pozitivno
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
 13:10 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
 13:35 Skrivena istina, američki film
 15:10 Putovanja u daleke krajeve
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Atlantik: Struja života, dokumentarni film
 17:40 Odmori se, zaslužio si
 18:15 Seoska gozba
 19:05 Nove pustolovine
 Lucky Luke-a, crtana serija
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Neka ostane među nama, hrvatski igrani film
 22:35 Most
 23:30 Za šaku dinamita, talijanski film
 02:00 Skrivena istina, američki film
 03:30 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena: polumaraton u Ljubljani

Kada grad trčanje slavi

Moje rubrike bi mogle nositi i naslov »Pazi što želiš, možda ti se i ostvari«. Točnije, sve te velike želje se ostvare ali ne uvijek kad mi hoćemo. Još jedna mudrost koja s prvom ide pod ruku je strpljen-spašen. Trčati polumaraton u Ljubljani mi je dugogodišnja želja iz nekoliko razloga. Prvi je taj što Ljubljana slavi trčanje, što u Ljubljani trči tisuće i tisuće ljudi, što u Ljubljani navija isto toliko ljudi, što je Ljubljana prelijep grad, što u Ljubljani dobijaš prelijepe startne pakete. Godinama ne uspijevam otići u Ljubljanu, jer je ona ujedno i skup izazov. Da se razumijemo, ništa nije toliko skupo kad toliko želiš ali kada zbrojiš startninu koja je 40 eura, smještaj, prijevoz uz cestarine, dođe se do finog iznosa i još ako imate tu sreću da trčite u paru, pa taj fini iznos množite s dva, bit će vam sve jasno.

ARK Somaraton

Nisam u nekoj formi. Svoj posljednji polumaraton sam trčala prije dvije godine i od tada općenito slabo treniram bilo koji sport, a najmanje trčanje. Ne postoji neki valjan razlog, jednostavno je tako. No, i dalje sam član somborske ekipe **ARK Somaraton**, s tim da se moje članstvo ogleda u promatranju objava i čitanju izvještaja s aktivnosti koje su realizirali vrijedni članovi. Sreća, pa bar toliko uspijem ispratiti jer me je upravo to odvelo do objave da jedan novi član, točnije tvrtka za koju on radi, želi osigurati besplatne startnine za još četvero članova, za sudjelovanje na Ljubljanskom polumaratonu. Odjednom mi je realizacija moje želje zakucala malo jače na vrata i osjetih preveliko uzbuđenje. Iskreno, bilo je tu i straha, jer sam znala koliko nisam spremna ali opet – bilo je vremena da se spremim. Javioh se na poziv s rezervom, jer postoji šansa da nisam baš reprezentativni član za ovu priliku s obzirom na moje dugogodišnje pasije. Koje su se tu okolnosti preklepile, a koje nisu, ne znam, ali znam da sam se proteklog vikenda ja našla u kolima koja su hitala k Ljubljani.

Zato ti Bogdane hvala

Ne mogu se oduprijeti dojmu da postoje tamo neki ljudi koji, ako mogu, urade lijepo i za druge ljude i srede im, na primjer, besplatnu startninu. Koliko, kada i jeste li uopće bili u situaciji da vam ljudi čine »eto, samo tek tako«? Valjda se to privlači. U kolima se našla sjajna petorka. Prebrza **Kabić**, koja će pokušati istrčati svoj najbrži polumaraton, **Munjas**, čovjek koji će trčati svoj prvi maraton, **Ademi** i ja, dvije neutrenirane sportašice u povratku na polumaratonске dužine i **Bogdan**, krivac za sve, koji će trčati utrku na 10 km. Mala i sjajna ekipa. Lagano smo

se organizirali oko prijevoza i krenuli ranom zorom kako bismo stigli biti i turisti u lijepom gradu Slovenije.

Obećajte sebi da ćete otići u neku metropolu u vrijeme kada u njoj organiziraju polumaraton ili maraton. Sve bude u znaku trčanja. Mi smo bili udaljeni od centra grada oko dva kilometra, ali smo se osjećali kao u žiži događanja. Trkači, vrlo prepoznatljivi po rančevima na leđima koje su dobili, počeli su okupirati grad. Nije bilo tog čoška, kafića, ulice ili mjesta gdje nije bilo obilježja Ljubljanskog polumaratona. Meni je ovo prva ovako velika utrka, jer čak ni u Madridu nije bilo 26 tisuća ljudi, koliko je u Ljubljani za dva dana trčalo. Da, zvuči previše ali zamislite još nekoliko tisuća ljudi koji stoje i navijaju dok vi trčite. Ne negdje i malo, nego duž cijele staze. Nevjerojatno. Sada zamislite da je vani cjelodnevna kiša i onda se opet sjetite onih nekoliko tisuća ljudi koji stoje i navijaju nedjeljom u podne. E, da: to s kišom je bila jedina točka koja nije svijetla u cijeloj priči s Ljubljanskim polumaratonom. Viša sila. Naravno da nikom kiša nije omiljena kada pričamo o trčanju, ali je nekako prihvatljivo kada ona počne padati kad ste vi napravili nekoliko kilometara i dovoljno se ugrijali i oznojali da vam ništa ne smeta. Ali, ovako, kada kiša pada otkada otvorite oči, pa tek malo oslabi kako biste stigli od stana do starta i onda opet raspali i nemilosrdno pada dok stojite u startnom dijelu i sa svim onim desecima tisuća ljudi čekate početak utrke. E, to umije deprimirati. Kako bilo, preživjeli smo i to jer je bilo lakše uz bubnjare koji su zagrijavali uzbuđenje, uz sve nestrpljive poskoke, uz pozdrave i upoznavanje, uz euforiju, koju samo kada doživite, možete shvatiti.

Bilo je sjajno, organizirano do svih mogućih detalja, bez prostora za zamjerke i zato će ovaj događaj svakako doći na listu onih mjesta i događaja kojima se rado vraćamo.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

Hrvatsko nacionalno vijeće,
Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i
NIU „Hrvatska riječ“
raspisuju nagradni
literarni i likovni

NATJEČAJ

za učenike osnovnih i srednjih
škola koji pohađaju nastavu
na hrvatskom jeziku ili predmet
Hrvatski jezik s elementima
nacionalne kulture

U čast 100. obljetnice
rođenja pjesnika
Jakova Kopilovića

na temu

NJIVE DJETINJSTVA

Autori najboljih radova bit će
nagrađeni na svečanoj akademiji u
povodu 100. obljetnice rođenja
pjesnika Jakova Kopilovića.

Radove na standardnom
hrvatskom jeziku
ili bunjevačkoj i šokačkoj ikavici
dostaviti na adresu:
NIU „Hrvatska riječ“
uz naznaku
Za natječaj „Njive djetinjstva“

Rok za predaju radova je
20. XI. 2018. godine

PJESNIK

Samotan
u bolu
ko jablan
u dolu.

Ljubav
u srcu
daruje
suncu.

I tone
u crnicu.

